

חסידות מלוקטת

על

מסכת סוטה

דף ג'

והוא ליקוט נפלא מספרי

חסידות וקבלה

חג הפסח תשפ"א

נערך ע"י עקיבא שבריק

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle – ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

אוצר מנהגי חב"ד

נוהגים ללמוד בימי הספירה מסכת סוטה - נוסף על השיעורים הקבועים - דף ליום דף ליום (ס' המנהגים, מלוח 'היום יום' עמ' נא)

כך שמעתי הוראת כ"ק מו"ח אדמו"ר [מוהרי"צ], ושכן נהגו משנים בתוככי אנשי חב"ד. ואף שלא אמר הטעם על זה, יש לבאר על-פי המבואר בכמה מקומות בנגלה דתורה ובחסידות, בדבר השייכות שבין ימי ספירת-העומר או מנחת-העומר - והענין דסוטה, עד אשר "ונקתה ונזרעה זרע" וכו' (אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע, יח, עמ' תיב. ועוד שם, ט, עמ' עה: הלימוד במס' סוטה בימי הספירה, יש לומר הטעם על-פי המבואר בזוהר (ח"ג צז, א) השייכות ביניהם, ומובא גם-כן בדא"ח בביאור הענין דהעומר הוא מאכל שעורים וכמו מנחת סוטה).

ביאור נוסף: ספירת-העומר היא הכנה למתן-תורה, וכך גם מס' סוטה שסיומה הוא בדברי רב יוסף לא תיתני ענוה דאיכא אנא, הוא רב יוסף האומר שם (דף ה, א) לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכינתו על הר סיני וכו', שההכנה למתן-תורה הוא הקדמת נעשה לנשמע, ענווה וביטול לבעל הרצון (על-פי שיחת ש"פ במדבר תשי"ח. וראה עוד בס' שערי-המועדים - ספירת-העומר, עמ' קמג-קמה. וביאור נוסף בשיחת ליל ערב חגה"ש תשמ"ב).

הקשר דמסכת סוטה לימי הספירה - מודגש יותר בכך שמספר הדפים דמסכת סוטה מכוון למספר הימים דספירת-העומר - מט דפים, כנגד מט ימי הספירה, דף ליום. ומובן שחלוקת הדפים ומספרם הם בוודאי בהשגחה-פרטית (ס' התוועדויות תשמ"ח, ג, עמ' 253. וראה עוד בס' שערי-המועדים הנ"ל, עמ' קמה-קמז, מהתוועדויות תשמ"ז).

מה שהעיר במספר הדפים, שגם מסכת שבועות יש לה מספר דפים מתאים למסכת סוטה, הנה נמצא בספרים המנהג דלימוד מס' שבועות בימי הספירה (בספר זכרון-יהודא, מובא בלקוטי-מהרי"ח סדר מנהגי ימי העומר, בתור מנהג בעהמ"ס אמרי-אש), אבל מה ששמעתי מכ"ק מו"ח אדמו"ר [מוהרי"צ] הוא, שלומדים מסכת סוטה (אגרות-קודש אדמו"ר זי"ע, ט, עמ' עו).

המנהג ללמוד בימי הספירה את מסכת שבועות - שגם בה מ"ט דף - נפוץ יותר, אך גם לימוד מס' סוטה מקובל על רבים. ראה בס' מנחת-עומר (כג, א-ב), מנהג-ישראל-תורה (עמ' שמ-שמא).

ביום הראשון של ספירת-העומר לומדים את דף השער של מס' סוטה, ואת הדף הראשון של המסכת לומדים ביום הראשון של חול-המועד (בחול"ל). (שיחות: יום ב' דחגה"ש תשי"י, אות טו; ליל ערב חגה"ש תשמ"ג, אות יג; ש"פ במדבר תשמ"ה, אות י')

תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי שנאמר ועבר עליו רוח קנאה ואין עבירה אלא לשון הכרזה שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב. (גמ' ג, א)

תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי: ראה זח"א סח, ב. וז"ל: תא חזי כד בר נש חטי קמי מאריה, ואמשיך גרמיה לאתכסיא, קב"ה עביד ביה דינא באתגליא, וכד בר נש אדכי גרמיה, קב"ה בעי לאסתרא ליה דלא יתחזי ביום אף יהו"ה.

תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי: ראה בן יהודע להבין איש חי שם וז"ל: נ"ל בס"ד כיון שעבר על דברי תורה שמספרה תרי"א, יחסר מספר תרי"א מן מספר סת"ר, וישאר מספר גלוי, שהסתר יהיה גלוי. ועל זה י"ל הכתוב אם יסתר איש במסתרים ואנכי לא אראינו. קרי בה ארְאָנו, כלומר אראהו לאחרים ואגלה אותו, אבל הוא יתברך פשיטה דרואה אותו, ולא אצטריך לומר זה שם.

תניא היה רבי מאיר אומר אדם עובר עבירה בסתר והקב"ה מכריז עליו בגלוי שנאמר ועבר עליו רוח קנאה ואין עבירה אלא לשון הכרזה שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה: ראה ספר קהילת יעקב ערך עברה. וז"ל: עברה דסוטה נראה לי דעברה הוא במלכות שהיא מרזת ומגלת האורות העליונים, והוא סוד הדיבור שמכריז, ולפי שאין דיבור בלא קול, וכשנסתלק ממנה הקול אז נאלמתי דומיה, וכשנתחברת אל הקול אז הוא בחינת הכרזה, וזה סוד ויצו משה כשמחבר בחינת משה אז ויעבירו לשון הכרזה, על ידי שנתחבר קול תפארת במחנה הוא סוד מלכות, ועל כן הכרזה גימטריא רחל, ולפי ששורש המלכות בחכמה ובינה נהירו דתריין מוחין גליפין בה, ע"ב קס"א גימטריא כרוז, ולפי שהמלכות הוא אחורי זעיר וזעיר הוא נקרא הוי"ה, וגם אלהים ואחוריים דהוי"ה אלהים גימטריא עבר.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה מבוא שערים ש"ה ח"ב פ"ז. וז"ל: וזהו ג"כ משארז"ל אין אדם חוטא אא"כ נכנס בו רוח שטות, כי אין היצר הרע מתגבר באדם ונאחז בו להחטיאו, אא"כ נתמלאו המוחין שלו מבחינת רוח אלהים, שהוא הדין הקשה, שמשם נאחז השטן, וזהו רוח שטות, וכנודע כי נע"ר בגימטריא שוטה, כי הנער אין בו ישוב הדעת.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר ראש דוד להחיד"א פרשת משפטים. וז"ל: וגם ראיתי בספר טל אורות כ"י להרב המקובל עיר וקדיש כמהר"ר מאיר פאפירש כ"ץ זלה"ה שפירש מאמרם אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, דאיכא למידק דהוה ליה למימר נכנס

בו שטות ופירש בהקדמת חכמי המדע דכשחטא האדם שוגג אח"כ מתנוצץ בו ניצוץ רשע אחד ומחטיאו, וז"ש נכנס בו רו"ח שטות רוח דיקא עכ"ד.

ויראה כונת דבריו ז"ל דאף דיחטא בשוגג בתחילה מעצמו מן הראוי היה שלא יוסיף עוד לחטוא אף בשוגג, ואי חזינן דלא שב תכף ובא לידו חטאים אחרים זה מורה דנתעבר בו ניצוץ רשע להחטיאו, וז"ש אין אדם חוטא דיקא לשון הווה, אלא אם כן נכנס בו רו"ח שטות וזה גורם שהוא חוטא בהווה, ואפשר שזה כונת הכתוב בהושע סי' ה' ורוח זנונים בקרבם ואת ה' לא ידעו, הכונה מסיבת רוח זנונים שהוא רוח הרשע שנכנס בקרבם להחטיאם את ה' לא ידעו.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר הליקוטים לר' משה דוד וואלי ח"ב ע' תרצג. וז"ל: ענין אמרם כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה. הטעם הוא, לפי שדוד המלך ע"ה הוא בחינת המלכות באצילות, וכל מי ששרשו מעולם האצילות אי אפשר לו שיחטא, כי אין החטא אלא מפני אחיזת החצונים המתאחזים ומחטיאים, והוא בסוד אמרם ז"ל: אין אדם חוטא אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, רזא דרוחא דמסאבותא, ושם בעולם האצילות אין אחיזה לחצונים כלל ועיקר, ומי ששרש נשמתו משם מובטח לו שלא יחטא. ולכן: כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה, כי מצד עצמו אי אפשר לו שיחטא, מן הטעם שאמרנו. אלא כי ברדתו להיות ראש לשועלים בעולם הבריאה שהוא נודד וגולה ממקומו אז אפשר לו שיחטא, לא מצד עצמו, כי אם מפני החצונים אשר שם בעולם הבריאה ומתאחזים בו ומחטיאים אותו כנגד רצונו. וזה סוד מה שאמר דוד אל הש"י "אלקים אתה ידעת לאולתי ואשמותי ממך לא נכחדו" שנראה כאילו היה רוצה להכריח את הש"י שימחול לו עונותיו מפני "אולתו" שהוא סוד ההוא רוחא דשטותא שנכנס בו ברדתו למטה חוץ ממקומו. והש"י הוא תוכן רוחות ויודע מי חוטא באונס או חוטא ברצון, לתת לאיש כדרכיו וכפרי מעלליו. וברזא דא אמור רבנן: אל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, והוא מקום שרשו למעלה אשר ממנו חוצבה נשמתו, ואפשר שמפני תגבורת החצונים אשר שם במקום שרשו, נאנס ובא לידי עבירה, ואם אתה היית בשרשו אפשר שחטאת יותר ממנו, ולכן אל תדין עד שתגיע. וההרהור הוא המביא לידי מעשה, ולכן הת"ח לא ידון את עם הארץ, כי הת"ח מפני שרשו העליון מחשבותיו טהורים בעסק התורה, אבל העם הארץ ששרשו גרוע ושפל, מחשבותיו טמאים מפני טמאת החצונים הגוברת עליו ומבלבלת את דעתו ומביאתו לידי הרהורים רעים ומחטיאו, ואתרא הוא דקא גרים, כי לבו פנוי מן החכמה.

וסמא דכלא: הוי דן את כל האדם לכף זכות, כי האלקים ברא את האדם ישר, ואם הוא מתעקש ומתעקם, הטעם הוא מפני תוקף הקליפה הקשורה בו ככלב, והוא סוד הרע שבו שמתגבר על הטוב ומחטיאו בעל כרחו, וחשב מחשבות המרחם ית' לבלתי ידח ממנו נדח. כי הוא ידע יצרנו זכור כי עפר אנחנו. ומה לו לאדם להטיל פגם בזולתו, במקום שהיה לו לראות את נגע עצמו ולתקן את אשר עותו בכל מאמצי כחו, כי אין אדם צדיק באח אשר יעשה טוב ולא יחטא, והוא

מוסיף על חטאתו פשע, כי בחטא לשון הרע הוא פוגם בברית הלשון, ונעשה מאותן הכתות שאינן רואות פני שכינה, שהרי "איש לשון בל יכון בארץ", וה"ארץ" הלזו רזא דשכינתא, שבעל לשון הרע לא יאסף ממנה במותו, וברעתו ידחה רשע. ואוטם וכולם את שפיו ירוחם ויאסף, ויכופרו לו שאר עונותיו. וכל שכן אם ידין את חבירו לכף זכות, כי כאשר עשה כ יעשה לו, וידינוהו לכף זכות ויצדיקוהו במשפט.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר אפיקי ים לר' יצחק אייזיק חבר ע' רמט. וז"ל: ר"ל אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות וכו' שהוא מסט"א מלך זקן וכסיל שאין בו דעת דאל אחר אסתריס וכו' והוא נטילת הדעת ממנו, וכן האשה זונה אשת כסילות הומיה וכו' והוא בהיכל ששי דסט"א כמ"ש בפ' פקודי (דף רסז ע"א) בהיכלא דא מתלכדא רגלי דטפשאי וכו' על האי היכלא כתי' אל תחמוד יפיה וכו' בהאי היכלא וכו' וכל אנון ענוגין דטפשאי חסרי לבא חסרי דעתא כד"א וארא בפתאים וכו' נער חסר לב וכו'. והיכל זה שם הרוח כמו בקדושה שהוא היכל הרצון שבו דעת וכלול שיתא רוחין כמש"ש. ולכן בסוטה כי תשטה אשתו ועבר עליו רוח קנאה וכו', והוא רוח טהרה להרחיק אשה רעה ממנו שהוא נגדו בסט"א כמה רעה אשה רעה וכו', והוא מ"ש חד אמר רוח טהרה וחד אמר רוח טומאה וכו'.

וענין זה כי בפ' נאמר ועבר עליו רוח וכו' והיא נטמאה או עבר עליו רוח וכו' והיא לא נטמאה, שהוא כפל לשון ללא צורך. אבל הכתוב רמז לו הסוד בזה שלפעמים הוא רוח טהרה מסט' דקדושה מהיכל הרצון היינו כשהיא באמת נטמאה ואיגלאי מילתא שהיא אשה רעה מסט"א מהיכל ששי דטומאה, בזה עבר עליו רוח קנאה מסטרא דרוחא דכליל שית רוחין מרצון דקדושה. ובאם באמת לא נטמאה והיא אשה כשירה אז עובר עליו רוח טומאה מסט"א לקנא לאשתו, כי בהיכל הרצון שם הזיווג נשיקין דרחימותא בין איש לאשתו בחיבורא חדא, והסט"א שהיא מסט' דפרודא רוצה להכניס בו רוח קנאה לגרום איבה ופירוד בניהם, וכמו הנחש שהטיל איבה בין אדם לחוה בסוד (משלי טז, כח) ונרגן מפריד אלוף, ונרגן הוא לישנא בישא נגד הקדושה שהוא בפה ולשון ברצון כידוע, וכמ"ש ברע"ם פ' נשא (ד' קכד ע"א) ועבר עליו רוח קנאה ודאי רוח קנאה מתרין סטרין אשתכח חד בשקרא וחד בקשוט וכו' וכי אית קושטא ברוח מסאבא אל' בב"נ מסט' דאילנא דטוב ורע תמן יצה"ר וכו' בזימנא דאית לב"נ אתתא שפירא בכל עובדין טבין דאתמר בה אשת חיל וכו' יצה"ר אית לי' קנאה כגוונא דאשכחנא דקני לאדם על אתתי' וכו', והוא בסוד היכל הרצון ששם היא אשת חיל עטרת בעלה עטרת תפארת כמ"ש רבינו בפי' שם.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה בן יהוידע להבן איש חי שם וז"ל: אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות. נ"ל בס"ד, רובו של שטן ש"ט, ורובו של מות שהיא דרגא דליה הוא

ו"ת, וצירוף שניהם, שטות. דהמתפתה לעבירה נדבק ונאחז בו רובו של שטן, ורוב דרגא דיליה, כי הרשע נקרא מת, אבל הצדיק נקרא חי.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר אור תורה להמגיד סימן תכג. וז"ל: איזהו שוטה המאבד מה שנותנים לו. פירוש, כי עיקר האדם הוא הצל"ם דמות אדם שבו, וכמ"ש בזוהר כשחיה דורסת את האדם בוודאי נדמה לה כבהמה, והלך ממנו דמות אדם מחמת העבירות שעשה. ואד"ם בגימטריא מ"ה. וזהו פירוש איזהו שוטה המאבד מ"ה שנותנים לו, מ"ה ר"ל צלם אד"ם גי' מ"ה, שנותנים לו מהעולמות העליונים. ונקרא שוטה כי אבד זה מחמת שטות, כי אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר אוהב ישראל, ליקוטם חדשים, פ' בראשית. וז"ל: במדרש רבה (ב"ר ס"פ כד) זה ספר תולדות אדם (בראשית ה, א) בן עזאי אומר זה כלל גדול בתורה. רבי עקיבא אומר ואהבת לרעך כמוך (ויקרא יט, יח) זה כלל גדול בתורה עד כאן לשונו. נראה דהנה סיפא דקרא זה ספר תולדות אדם ביום ברוא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אותו, ובא להורות אותנו שהאדם נברא בצלם אלהים, ומהות הצלם הוא תקונין קדישין ואורות עליונים, אורות מקיפין הנמצאים מן המעשים ישרים ותורה ומצות שהאדם עוסק בהם באהבה ויראה.

והנה הצלם הזה מה מאוד צריך לשמור אותו לבלתי יסתלק וילך לו על ידי רוח שטות שיכנס בהאדם, כי אמרו חכמינו ז"ל (סוטה ג א) אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות. והענין הוא כי באמת קשה על האדם הנברא בצלם אלהים, ואורות עליונים מקיפין אותו, איך יכול לעשות עבירה בפועל. לכך אמר אין אדם עושה עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, וכשנכנס רוח שטות לתוך איבריו יסתלק הצלם מעליו ח"ו, ואז יכול לעשות עבירה בפועל.

לכך צריך לשמור את עצמו לבלתי יכנס רוח שטות לתוך מוחו ולבו ועיניו ואזניו ודבוריו, בזה יהיה צלם אלהים חופף עליו כל היום. וכל איש הישראלי צריך להתבונן על זה אם הצלם עודנו עליו או לא חס ושלום. והסימן הוא כי הצלם בעודנו על האדם נמשך לב האדם אחר עבודתו יתברך ורצונו תמיד לעסוק בתורה ובמצות באהבה ויראה, ולהיפך חס ושלום נמשך לבו אחר התאוות רעות. ועל זה אמר בן עזאי שזה כלל גדול בתורה, והיינו שבכל עת יעיין האדם בעצמו אם הצלם עודנו עליו וכנ"ל.

ובענין הזה פירשנו דברי הגמרא (כתובות קי, ב) כל הדר בחוץ לארץ דומה כמי שאין לו אלוה, והדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוה. והוא תמוה מה שאמר דומה כמי שיש לו, ומשמע שח"ו האמת הוא שאין לו אלוה, וח"ו על חכמינו לומר כל זה. אבל הענין הוא כמו שאמרנו כי האדם נברא בצלם וכמו שאמר הכתוב (תהלים לט, ז) אך בצלם יתהלך איש, והנה יש כמה

מדריגות בהצלם כי אות צ' הוא בחינת צלם, ואות ל' הוא בחינת צלם, ואות מ' הוא גם כן בחינת צלם.

ויש עוד בחינה אחת והיא בחינת דמות, כמו שאמר הכתוב (יחזקאל א, ה) ודמות אדם להנה, והחילוק שבין בחינת צלם לבחינת דמות הוא, שצלם הוא דכר, בחינת אדם היושב מלמעלה. ובחינת דמות הוא נוקבא. וזה הדר בחוץ לארץ דומה, היינו אף מי שזוכה לבחינת דמות הוא גם כן כמו שאין לו אלוה, כי בחוץ לארץ צריכין אנחנו לבחינת צלם דווקא. אבל הדר בארץ ישראל דומה, היינו מי שזוכה רק לבחינת דמות הוא גם כן כמי שיש לו אלוה, אבל העיקר הוא שצריך להשתדל לזכות לבחינת צלם והבן.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר אורח לחיים פ' וישב. וז"ל: ונראה דאמרתי פירוש הפסוק (קהלת ט, ח) בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך וכו', דשלמה המלך ע"ה הזהיר, מה שהזהיר התנא (אבות פ"ב מ"י) ושוב יום אחד לפני מיתתך, ומחמת שאינו יודע יום מותו, צריך להיות כל ימיו בתשובה, ומלת בגדיך מלשון (ירמיה ג, ח) בגדה יהודא, וזהו בכל עת יהיו בגדיך, מה שבגדת ושפגמת בשמותיו יתברך, יהיו לבנים, על ידי התשובה, וכמו שאמרו (יומא פ"ו מ"ח) שהיו קושרין לשון זהורית, וכשהיה מלבין, היו יודעין שנמחלו עונותיהם.

ומחמת התשובה, שמן על ראשך אל יחסר, דכתוב בספרים כשאדם חס ושלום עובר עבירה, מסתלק ממנו מוח של חכמה שיש בו, ועל כן אמרו רבותינו ז"ל, אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, שהוא היפך חכמה, ועל ידי התשובה שלימה, זכה אחר כך לחכמה, וחכמה נקראת שמן, וזהו ושמן על ראשך אל יחסר, כלומר שאל יחסר לך חכמה על ידי התשובה.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר עמק תפלה פ' מקץ. וז"ל: הנה נודע, דשורש בחי' נצחון שבנפש הוא למעלה מן הטעם והשכל, דלפעמים יאבד אדם כל אשר לו בשביל להוציא אח הנצחון שלו, והיינו ששורש הנצחון נמשך מבחי' תוקף שבנפש, שהוא למעלה מן השכל.

והנה אמרו חז"ל, אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, דבאמת כל זמן שיש לו שכל אלקי, אי אפשר לו לעבור ח"ו רצון בוראו יתברך, שהוא המהוה אותו בכל רגע ונותן לו חיותו, ואיך יקח אותו החיות לעבור על רצונו יתברך, אך שנופל אדם משכלו ונכנס בו רוח שטות המסמא את עיניו.

והנה באמת אף שלפעמים נופל משכל הקדוש ומתגברין עליו התאוות, הנה מחמת שורש נפש הקדושה שלו יכול לעמוד נגד יצר הרע, שאינו רוצה להפרד מה' יתברך אף בלי טעם ושכל, והוא מן בחי' נצחון שבנפש, בחי' תוקף שבנפש.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי

תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תניא פרק יד. וז"ל: והנה, מדת הבינוני היא מדת כל אדם, ואחריה כל אדם ימשוך, שכל אדם יכול להיות בינוני בכל עת ובכל שעה. כי הבינוני אינו מואס ברע, שזהו דבר המסור ללב, ולא כל העתים שוות, אלא סור מרע ועשה טוב, דהיינו בפועל ממש, במעשה דבור ומחשבה, שבהם הבחירה והיכולת והרשות נתונה לכל אדם לעשות ולדבר ולחשוב גם מה שהוא נגד תאות לבו והפכה ממש. כי גם בשעה שהלב חומד ומתאוה איזו תאוה גשמיית בהיתר או באיסור ח"ו, יכול להתגבר ולהסיח דעתו ממנה לגמרי, באמרו ללבו, אינני רוצה להיות רשע אפי' שעה אחת, כי אינני רוצה להיות מובדל ונפרד ח"ו מה' אחד בשום אופן, כדכתיב, עונותיכם מבדילים וגו', רק אני רוצה לדבקה בו נפשי ורוחי ונשמתי, בהתלבשן בשלשה לבושיו ית', שהם, מעשה דבור ומחשבה, בה' ותורתו ומצותיו, מאהבה מסותרת שבלבי לה', כמו בלב כללו' ישראל שנקראו אוהבי שמך, ואפי' קל שבקלים יכול למסור נפשו על קדושת ה', ולא נופל אנכי ממנו בודאי, אלא שנכנס בו רוח שטות, ונדמה לו שבעבירה זו עודנו ביהדותו ואין נשמתו מובדלת מאלהי ישראל, וגם שוכח אהבתו לה' המסותרת בלבו, אבל אני אינני רוצה להיות שוטה כמוהו לכפור האמת. עכ"ל.

וראה תניא פרק כד. וז"ל: וזה לעומת זה, הן שס"ה מצות לא תעשה דאורייתא וכל איסורי דרבנן, מאחר שהן נגד רצונו וחכמתו יתברך והפכם ממש, הם נפרדים מיחודו ואחדותו יתברך בתכלית הפירוד ממש, כמו הס"א והקליפה הנק' עבודה זרה ואלהים אחרים, מחמת הסתר פנים של רצון העליון, כנ"ל. וכן ג' לבושי הנפש שמקליפת נוגה שבישראל, שהם מחשבה דבור ומעשה, המלוכשי' בשס"ה ל"ת דאורייתא ודרבנן, וכן מהות הנפש עצמה המלוכשת בלבושיה, כולם מיוחדים ממש בס"א וקליפה זו, הנק' עבודה זרה.

ולא עוד אלא שבטלים וטפלים אליה, וגרועים ופחותים ממנה מאד, כי היא אינה מלוכשת בגוף חומרי, ויודעת את רבונה ואינה מורדת בו, לפעול פעולתה במשלחת מלאכי רעים שלה שלא בשליחותו של מקום ב"ה ח"ו, וכמאמר בלעם, לא אוכל לעבור את פי ה' וגו'. ואף שנקרא עבודה זרה, הא קרו ליה אלהא דאלהיא, ואינם יכולי' לעבור כלל על רצונו יתברך, כי יודעים ומשיגים שהוא חיותם וקיומם, שיונקים מבחי' אחוריים דאחוריי' של רצון העליון ב"ה המקיף עליהם, אלא שיניקתם וחיותם שבתוכם היא בבחי' גלות בתוכם להחשיב עצמן אלהות, והרי זו כפירה באחדותו. אבל מ"מ, אינן כופרים וכחשו בה' לגמרי ולומר לא הוא, אלא דקרו ליה אלהא דאלהיא, דהיינו חיותם וקיומם הנמשך ויורד עליהם מרצונו יתברך, ולכן אינן עוברין רצונו יתברך לעולם.

וא"כ האדם העובר על רצונו יתברך, הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס"א וקליפה, הנקראת עבודה זרה ואלהים אחרים, והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו של הקב"ה יותר ממנה, וכאלו כופר באחדותו יותר ממנה ח"ו. וכמ"ש בע"ח שער מ"ב סוף פ"ד, שהרע שבעוה"ז החומרי הוא שמרי הקליפות הגסות כו', והוא תכלית הבירור וכו', ולכן כל מעשה עוה"ז קשים ורעים, והרשעים גוברים בו וכו'.

ולכן אמרו רז"ל על פסוק, כי תשטה אשתו, אין אדם עובר עבירה וכו', דאפילו אשה המנאפת שדעתה קלה היתה מושלת ברוח תאותה, לולי רוח שטות שבה המכסה ומסתיר ומעלי' את האהבה מסותרת שבנפשה האלהית, לדבקה באמונת ה' ויחודו ואחדותו, ולא ליפרד ח"ו מאחדותו, אפי' נוטלים את נפשה ממנה לעבוד עבודה זרה ח"ו, ואפי' בהשתחואה לבדה בלי שום אמונה בלב כלל, וכ"ש לכבוש היצר ותאות הניאוף, שהם יסורים קלים ממיתה, ה' ישמרנו. וההפרש שאצלה בין איסור ניאוף לאיסור השתחואה לעבודה זרה, הוא ג"כ רוח שטות דקליפה המלבשת לנפש האלהית עד בחי' חכמה שבה, ולא עד בכלל, מפני אור ה' המלוכש בחכמה, כנ"ל.

אבל באמת לאמיתו, אפי' עבירה קלה, הרי העוברה, עובר על רצון העליון ב"ה, והוא בתכלית הפירוד מיחודו ואחדותו יתברך, יותר מס"א וקליפה הנקרא' אלהים אחר' ועבודה זרה ממש, ויותר מכל הדברים הנשפעים ממנה בעה"ז, שהם בהמות טמאות וחיות ועופות טמאים ושקצים ורמשים. וכמאמר, יתוש קדמך, פירוש דאף יתוש שמכניס ואינו מוציא, שהיא קליפה היותר תחתונה, ורחוקה מבחי' הקדושה המשפעת בתכלית הריחוק, קודמת לאיש החוטא, בהשתלשלות וירידת החיות מרצון העליון ב"ה, וכ"ש שאר בעלי חיים הטמאים, ואפי' חיות רעות, שכולם אינם משנים תפקידם, ופקודתו יתברך שמרה רוחם, ואע"ג דאיהו לא חזי כו', וכמ"ש ומוראכם וחתכם יהיה על כל חית הארץ, וכפי' רז"ל, שאין חיה רעה מושלת באדם אא"כ נדמה לה כבהמה. והצדיקים שאין צלם אלהים מסתלק מעל פניהם, כל חיות רעות אתכפיין קמייהו, כמ"ש בזהר גבי דניאל בגוב אריות.

וא"כ, החוטא ועובר רצונו יתברך אפי' בעבירה קלה, בשעת מעשה הוא בתכלית הריחוק מקדושה העליונה, שהיא יחודו ואחדותו יתברך, יותר מכל בעלי חיים הטמאי' ושקצי' ורמשים המושפעים מס"א וקליפת עבודה זרה. ומה שפיקוח נפש דוחה שאר עבירות, וגם יעבור ואל יהרג, היינו כפי' חז"ל, אמרה תורה חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה, ולא משום קלות העבירות וחומרן, תדע שהרי שבת חמורה ושקולה כעבודה זרה לענין שחיטת מומר לדבר אחד, בי"ד סי' ב', משא"כ במומר לגילוי עריות, ואפילו הכי פיקוח נפש דוחה שבת ולא גילוי עריות, אלא דגזירת הכתוב הוא. אלא שלאחר מעשה החטא, אם היא מעבירות שאין בהן כרת ומיתה בידי שמים, שאין נפשו האלהית מתה לגמרי ונכרתת משרשה באלהים חיים, רק שנפגם קצת דביקותה ואחיזתה בשרשה בחטא זה.

הגהה: (ולפי ערך וחלוקי בחי' הפגם בנפש ובשרשה בעליונים כך הם חלוקי בחי' המירוק והעונש בגיהנם או בעוה"ז לכלל עון וחטא עונש מיוחד למרק ולהעביר הלכלוך והפגם וכן בחייבי מיתה וכתת אין פוגמין כולם בשוה).

הרי גם נפשו החיונית הבהמית המלוכשת בגופו, וכן גופו, חוזרים ועולים מהס"א וקליפה זו, ומתקרבים לקדושת נפש האלהית המלוכשת בהם המאמינה בה' אחד. וגם בשעת החטא היתה באמנה אתו יתברך, רק שהיתה בבחי' גלות ממש תוך נפש הבהמית מס"א, המחטיאה את הגוף ומורידתו עמה בעמקי שאול למטה מטה תחת טומאת הס"א וקליפת עבודה זרה, ה' ישמרנו. ואין לך גלות גדול מזה, מאיגרא רמה כו', וכמש"ל דשרש ומקור נפשות כל בית ישראל הוא מחכמה עילאה, והוא יתברך וחכמתו אחד, וכו'. והוא כמשל האוחז בראשו של מלך ומורידו למטה וטומן פניו בתוך בית הכסא מלא צואה, שאין לך עלבון גדול מזה, אפי' עושה כן לפי שעה, שהקליפות וס"א נקראים קיא צואה כנודע. ע"כ פרק כד.

פרק כה: וזהו שכתוב, כי קרוב אליך הדבר מאד וגו', שבכל עת ובכל שעה בידו של אדם וברשותו הוא להעבי' רוח שטות והשכחה מקרבו, ולזכור ולעורר אהבתו לה' אחד, המסותרת בודאי בלבבו בלי שום ספק. וז"ש, ובלבבך. ונכלל בה גם דחילו, דהיינו שלא ליפרד בשום אופן מיחודו ואחדותו יתברך, אפילו במסירת נפש ממש בלי שום טעם ושכל מושג אלא בטבע אלהי. וכ"ש בשבירת התאוות, הקלה מיסורי מיתה, שקרוב אליו הדבר יותר לכבוש היצר, הן בבחי' סור מרע, אפילו מעבירה קלה של דברי סופרים, שלא לעבור על רצונו יתברך מאחר שנפרד בה מיחודו ואחדותו, כמו בע"ז ממש, בשעת מעשה. והרי גם בע"ז יכול לעשות תשובה אח"כ. ואף שהאומר אחטא ואשוב אין מספיקין כו', היינו שאין מחזיקים ידו להיות לו שעת הכושר לעשות תשובה, אבל אם דחק השעה ועשה תשובה, אין לך דבר שעומד בפני התשובה. ואעפ"כ, כל איש ישראל מוכן ומזומן למסור נפשו על קדושת ה', שלא להשתחוות לע"ז אפי' לפי שעה ולעשות תשובה אח"כ, והיינו מפני אור ה' המלוכש בנפשם כנ"ל, שאינו בבחי' זמן ושעה כלל, אלא למעלה מהזמן, ושליט ומושל עליו, כנודע. והן בבחי' ועשה טוב, להתגבר כארי בגבורה ואומץ הלב נגד היצר, המכביד את גופו ומפיל עליו עצלה מבחי' יסוד העפר שבנפש הבהמית, מלהטריח גופו בזריזות בכל מיני טורח ועבוד' משא בעבודת ה', שיש בה טורח ועמל, כגון, לעמול בתורה בעיון ובפה לא פסיק פומיה מגירסא, וכמארז"ל, לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה כשור לעול וכחמור למשאוי, וכן לתפלה בכונה בכל כחו ממש, וכן בעבודת ה' שהוא בדבר שבממון, כמו עבודת הצדקה, וכיוצא באלו ממלחמות היצר ותחבולותיו, לקרר נפש האדם שלא להפקיר ממונו ובריאות גופו, שלעמוד נגדו ולכבוש, קרוב מאד אל האדם, כשישים אל לבו, שלנצח היצר בכל זה, ויותר מזה, ולעשות הפכו ממש, קל מאד מיסורי מיתה, ה' ישמרנו, ויסורי מיתה, ה' ישמרנו, היה מקבל באהבה וברצון שלא ליפרד מיחודו ואחדותו יתברך, אפילו לפי שעה להשתחוות לע"ז ח"ו, וכ"ש שיש לו לקבל באהבה וברצון כדי לדבקה בו לעולם ועד. דהיינו, כשיעשה רצונו ית' בעבודה זו, יתגלה בה פנימית רצון העליון בבחי' פנים וגילוי רב ולא בהסתר כלל. וכשאין שום הסתר פנים ברצון העליון,

אזי אין דבר נפרד כלל וכלל להיות יש ודבר בפני עצמו. ולזאת, תהיינה נפשו האלהית והחיונית ולבושיהן כולן מיוחדות בתכלית היחוד ברצון העליון ואור א"ס ב"ה, כנ"ל. ויחוד זה למעלה הוא נצחי לעולם ועד, כי הוא יתברך ורצונו למעלה מהזמן. וכן גילוי רצונו שבדבורו, שהיא התורה, הוא נצחי, וכמ"ש, ודבר אלהינו יקום לעולם, ודבריו חיים וקיימים כו', ולא יחליף ולא ימיר דתו לעולמים כו'. אלא שלמטה הוא תחת הזמן, ובאותה שעה לבדה שעוסק בה בתורה או במצוה, כי אח"כ אם עוסק בדבר אחר, נפרד מהיחוד העליון למטה. והיינו כשעוסק בדברים בטלים לגמרי, שאין בהם צורך כלל לעבודת ה'. ואעפ"כ, כשחוזר ושב לעבודת ה' אח"כ, לתורה ולתפלה, ומבקש מחילה מה' על שהיה אפשר לו לעסוק אז בתורה ולא עסק, ה' יסלח לו, כמארז"ל, עבר על מצות עשה ושב, לא זז משם עד שמוחלין לו. ולזה תקנו ברכת סלח לנו שלש פעמים בכל יום, על עון ביטול תורה, שאין אדם ניצול ממנו בכל יום, וכמו התמיד שהיה מכפר על מצות עשה. ואין זה אחטא ואשוב, אא"כ שבשעת החטא ממש הוא סומך על התשובה ולכך חוטא, כמ"ש במ"א.

ובזה יובן, למה צוה משה רבינו ע"ה, במשנה תורה, לדור שנכנסו לארץ, לקרות ק"ש פעמים בכל יום, לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש, והלא הבטיח להם, פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו', אלא משום שקיום התורה ומצותיה תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' על יחודו, שיהיה קבוע בלבו תמיד ממש, יומם ולילה לא ימיש מזכרונו, כי בזה יוכל לעמוד נגד יצרו, לנצחו תמיד בכל עת ובכל שעה כנ"ל.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן ענינים ע' שי. וז"ל: ועצה היעוצה איך להסיח דעת מרע, ואם יסיח שלא להתגדל בזה, הוא שאמרו חז"ל, אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות. שטות הוא מלשון משוגע ומטורף, כמו שאמרו חז"ל, חרש שוטה וקטן פטורים מן המצות, ובודאי איזה שוטה פטור מן המצות, שוטה ממש שהוא משוגע, שבודאי מטורף הוא אם חושב או עושה עבירה ח"ו, שהרי יש לכ"א מישראל אהבה מסותרת להקב"ה, ומי המסתיר אותה, השטותין הנ"ל, כאשר אנו רואים בחוש, שאפילו קל שבקלים יכול לקדש השם, ולמסור נפשו על קה"ש, מחמת שידוע שאם ישתחוה להצלם, אז אינו מכונה בשם ישראל, ומפקיר עצמו שיהרג ולא יעבור.

ואם הוא עובר איזה עבירה אחרת בדעת והסכל, שאעפ"כ הוא ישראל, ובאמת, אין לך שטות וטירוף גדול מזה, אם הגוף משתחוה, אחז"ל, יהרג ואל יעבור, ואפילו על שעה אחת, כ"ש וק"ו בפנימיות, שהוא הניצוץ, שהוא ממש כעו"ז, כמא' נרגן מפריד אלון אלופו של עולם, ובודאי יסיח הדעת מהרע, וגם לא יתגאה לומר שהוא סו"מ, כי זה אינו שלו, רק מאהבה מסותרת, ובזה לא שייך גאווה, שאינו משוגע ומטורף הנ"ל, ואפילו חכמי התנאים שאמרו גירא בעיני דשטנא, הראה להם הקב"ה שאינו שלהם, שהרי לא עלתה בידם.

וצריך האדם להיות בתשובה כל ימיו, פירוש, תשוב ה' שיהיה הוא א' ושמא א' כנ"ל, כמאמר, וישב אל ה' וירחמהו, פירוש, הרחמנות צריך שיהי' אל הוי', שיהיה א' כנ"ל, וזהו ג"כ כרוב

רחמיך הנ"ל, דהיינו שצריך לרחם על הניצוץ שהוא חלק וכו', להיות אחד וכו', בשביל זה כבסני טהרני, כי המזמור הזה נאמר על כנ"י, כאשר מבואר בזוהר, שמלת לדוד רומז על כנ"י. ועצה היעוצה איך להיות בתשובה כל ימיו, דהיינו שצריך האדם להיות ממארי דחושבנא, לפי הזהר בכל יום, ולכל הפחות, פעם בחודש, ובאם שאפשר בכל שבוע, לחשוב כל המחשבות והרהורים ושטותין ועבירות ודב"ט שדבר בכל השבוע, וכשיהי' בעיניו חוטא, בודאי ישוב בתשובה כו', ואם לא יחשוב עצמו לחוטא, איך יהי' התשובה.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ו ח"א ע' תג. וז"ל: להבין ענין מה שארז"ל, אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות כו', דהנה אנו רואים בחוש, בכל דבר תאוה שיתאוה האדם, הנה הגם שיהי' האדם חכם גדול בשאר הדברים, יעשה שטותי' גדולי' באותו הדבר שמתאוה בו, וחכמתו מסתלקת ממנו בהכרח בשעה שמתאוה לאותו הדבר, יהי' הענין איך שיהי' אם במילי דעלמא, אם במילי דשמיא וכו', בהכרח שיעשה שוטה לאותו הדבר באותה השעה, וזה הדבר מנוסה בכל האנשי', וגם לחכמים גדולים יגיע ערך השטות בזה כמו לטפשים, כאשר יעיין האדם בזה. ולכאורה יפלא דבר זה, מאיזה טעם יסתלק שכלו בענין ההוא שמתאוה לו כו'.

אך הענין הוא, לפי שנעשה האדם המתאוה אותה תאוה, בחי' נוקבא, לגבי אותו הדבר שמתאוה לו, שהרי הוא רוצה לקבל תענוג ממנו, וא"כ, הרי הוא בחי' מקבל, והדבר שמקבל ממנו העונג, הוא בחי' דכר משפיע, וכלל גדול הוא, שכל בחי' מקבל אין לו דעת שלם, כידוע מארז"ל, דנשים דעתן קלות, והוא מפני שהם בחי' מקבלי', וע"כ בהכרח שיעשה שטות באותו הדבר שמתאוה לו, כי אין דעתו בשלימותו באותה השעה שמתאוה לאותו הדבר, כי נעשה בחי' נוק', בחי' מקבל, באותה השעה כו' וד"ל. והיינו מ"ש אשרי איש ירא את ה', וארז"ל, אשרי איש ולא כשהוא אשה, בחי' נוק', דגם במילי דשמיא יובן עד"ז, שכאשר הוא בחי' נוק' בעבודת ה', אין דעתו שלם בגדולת הבורא, דהיינו ההתבוננות כו', וכמ"ש וידעת היום והשבות כו', וכמ"ש במ"א וד"ל.

וזהו שאין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות, כי אחרי שמתאוה תאוה, בהכרח שיבא בו רוח שטות מטעם הנ"ל, ורוח השטות הזה, הוא המביא בו בחי' שכחה לשכוח על ה', שהוא היפך הדעת, שהוא ההתקשרות בכח השכל בלתי נטיי' לעולם, ונשים שדעתן קלות, היינו שאין בהם בחי' התקשרות בכח השכל, ונוחין לכך להתפתו' להיות נוטין מכח השכל, וכדוגמא זו בכל אדם שעובר עבירה, דעתו קלה באותה השעה, והוא רוח השטות וד"ל.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות: ראה שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי דף ח, ג. וז"ל: ובכל זה יובן מארז"ל, שאין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות. הכוונה בזה המאמר, דא"א לבא לידי חטא גמור כ"א כשסר צלם אדם ממנו לגמרי, ונעשה כבהמה ממש, והוא הנק' רוח שטות, שזהו בחי' רוח הבהמה לבד, וזהו שא' נכנס בו

רוח שטות, לעשות כמעשה בהמה ממש, דכל זמן שרוח האדם שולט בו, לא יכנס רוח שטות זה, דב' הפכים הן מן הקצה לקצה, אך כשסר ממנו רוח האדם העולה לגמרי, אז נכנס במקומו רוח שטות, ונעשה כבהמה גמורה, והיינו לשון נכנס וד"ל.

וראיה לזה, ממ"ש תהי' יראת ה' על פניכם לבלתי תחטאו לעולם, והיינו מפני שידעו בבחי' ידיעה והכרה חושיית ברוח האדם כנ"ל, וכמו לע"ל, דכתיב כולם ידעו אותי כו', שאז א"א לבא לידי חטא בשום אופן, (וכמ"ש ימותו ולא בחכמה כו'), (ובימי משה שהיה דור דעה ע"ד הנ"ל, וכמ"ש כל העדה כולם קדושי' ובתוכם ה' ממש, ע"כ א' כלב לחזק העם שלא ישמעו למרגלים לירא כלום מבני הענק וכה"ג, כי סר צילם מעליהם לחמנו הם כו', דזהו הטעם שירדוף א' אלף שלא כדרך הטבע, רק מפני שסר מהם צל אדם ונעשו כבהמו' ממש, כי צורם מכרם, וכמו שאדם א' ירדוף אלף בהמות, כי טבע הבהמה לברוח מן האדם משום שנא' ורדו כו', לפי שהאדם בצלם אלקים כו', כך כאשר יאיר בישראל אור צל רוח האדם לשלימותו, ממילא סר צל ה' מהם כו' וד"ל).

וזהו שאמרו לעולם יהא אדם רך כקנה כו', דהיינו מה שהמוח שליט על הלב, ולבו ברשותו תמיד, להטותו מן הקצה לקצה, כרוח שמניע הקנה הרך לכל צד, כך רוח האדם הנ"ל תקיף וחזק ושליט על הלב הטבעי, כמו הרוכב על הסוס שמטהו כפי שירצה, כך לבו הטבעי נכנע מיד לכל אשר יטהו השכל והדעת אלקי שבמוח, שנק' נשמה ורוח האדם העולה למעלה. והנה להיפך זה, היינו כאשר מדותיו הטבעיים שבלב הטבעי קשים כארז בלי נטיה כלל וכלל, ולא ניזונו מטבעיות שלהם אפילו כמלא נימ', ולא נכנע הלב מכל רוח חזק ותקיף, דהיינו רוח האדם הנ"ל, זהו אשר רוח הבהמה גובר על רוח האדם שבו, עד שרוח האדם יסתלק לגמרי, יוכל לבוא לידי חטא, לעשות כמעשה בהמ' כנ"ל בענין רוח שטות כו' וד"ל.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות: ראה מאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ב ע' תרמד. וז"ל: הנה יש להקדים תחלה ביאור ענין שם הוי' בד' אותיות, איך שהוא נמצא בכל נפש מישראל, כמ"ש נר הוי' נשמת אדם, וכת' כי חלק הוי' עמו כו', בהיות ידוע, כי היו"ד דשם הוי' הוא בחי' חכ', וה' בבינה כו', וענין היו"ד דבחי' החכ', שהו"ע הביטול במציאות מכל וכל, עד שלא נשאר רק כמו נקודה אחת (כמשי"ת).

הנה תחלה י"ל ענין קוצו של יו"ד שע"ג היו"ד, שהוא בחי' ביטול הרצון העצמי, שלמעלה הרבה מן החכ' דכח מ"ה דיו"ד עצמו, והוא בחי' פנימיות הכתר, שהחכ' מאין זה דכתר תמצא כידוע, ובנפש זהו בחי' יחידה, שהוא בחי' פנימיות נקודת הרצון, (שלמעלה גם מהתפשטות רצון ותענוג, אלא הוא מקור כל התפעלות רצון ותענוג באלקות) כמו שהוא טבע מוטבע בנפשותינו בבחי' עצמיות וטבעי' ממש, ונק' בש' אה' הטבעיות ועצמיות, והוא הנק' אהבה המוסתרת, שמוסתרת ומיוחדת בעצם הנפש בבחי' טבעית ועצמיות ממש, שאין בה נטי' כלל וכלל להתחלק לב' קווין עדיין, ולזה נק' יחידה כו', והיינו בחי' פנימי' נקודת הרצון הפשוט כמו שהוא בעצמות הנפש, שאין בו טעם ושכל כלל אפי' טעם הכמוס לרצון כו', לפי

שאינן טעם לרצה"פ כלל, כמו שאוהב האדם א"ע בלא טעם לרצון כלל, להיותו קשור באה' חיי נפש בבחי' עצמיות ואינו רוצה למות כו'.

וכך הוא ברצון העצמי שבנשמה האלקי', שתדבק ממש באלקים חיים בכל העצמו' שלה, כמו כלתה נפשי כו', כל עצמותי תאמרנה כו', ואינה רוצה לפרד מיחודו ית', שזהו אצלה כמו המות ממש כו', בלי טעם ודעת כלל, וזהו"ע כח המס"נ על קדושת ה' בכל איש, אשר נשמת אלקים חיים בו כו', מצד בחי' הטבעיות ועצמיות הפשוט, וכמו אור הנר הדולק, ועולה למעלה מאליו ליכלל בשרש ובאש היסודי כו', כמו"כ נר הוי' נשמת אדם עולה למעלה מאליו ליכלל בה', ולידבק במהו"ע ית' כמ"ש אליך הוי' נפשי אשא כו', וכן כלתה נפשי כו', צמאה לך נפשי, וכה"ג וכידוע.

והנה באמת, לפי אמיתית אופן בחי' הרצון העצמי הזה, המיוסד ומושרש בנשמה האלקית, לא הי' אדם יכול לעבור עבירה כלל, וכמ"ש בזוהר ע"פ ונפש כי תחטא תוהא הוא כו', (וכמ"ש במ"א ע"פ כולך יפה רעיתי ומום אין בך כלל, הוא בבחי' יחידה דכנס"י שחבוקה ודבוקה תמיד באלקים חיים) (וכמ"ש נשמה שנתת בי טהורה היא ממש כו'), אך מה שיוכל האדם ליפול ברצונות זרים, עד שיעבור לעשות עבירה בפו"מ, אפילו באיסור קל של ד"ס, היינו רק מצד התלבשות הנשמה בגוף החומרי', שהוא בהתלבשות בלבוש גס ועב מאד, שהוא מלא מכל תאוה רעה, והוא הנק' רוח שטות דקליפה, וכמו שארז"ל, אין אדם עובר עבירה בפו"מ א"כ נכנס בו רוח שטות, דקליפה המטעה ומחשיך אור הנשמה לגמרי, עד שנדמה לו הדבר כהיתר, לומר לנפשו שבזה אינו נפרד מיחוד אלקות כלל כו'.

ואמנם אם אור פנימי' הרצון העצמי דבחי' יחידה מאיר בנשמה, א"א שיכנס בו רוח שטות כלל, ולא יוכל לבא לידי חטא כלל, אפי' לידי הרהור בעלמא, וכמ"ש והי' יראת הוי' על פניכם לבלתי תחטאו כו', והוא כמו שארז"ל, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו, חכמתו מתקיימת, פירוש יראת חטאו, שהוא בחי' פנימי' ועצמיות דבחי' ביטול נקודת הרצון הפשוט שקדם לכח מ"ה שבנפשו, שמחמתו חכמתו מתקיימת, וכמ"ש ויאמר לאדם הן יראת ה' היא חכמה, וסוד מרע בינה כו', וכת' ראשית חכ' יראת ה', שהוא בחי' יראת ה' שלא יוכל לחטוא כלל, דהיינו שלא יוכל לעבור אפי' על איסור קל של ד"ס, כי אימתא דמרי' על פניו להיות סומ"ר בתכלית עד שעריבים עליו ד"ס יותר מיינה ש"ת, כמ"ש במ"א ע"פ לבך יהגה אימה אי' סופר כו', שד"ס שרשן יותר גבוה מספר וסיפור דתושב"כ כו', שהוא בא רק מצד אימה יתירה, שמחמת ביטול העצמות ממש דבחי' יחידה הנ"ל, ע"כ מתרחק לנגוע אפי' בהיתר, פן יבא לדבר איסור דנעוץ תחב"ס כו' דוקא וד"ל.

(וזהו זהירות ביאה לידי זריזות, וזריזות לפרישות, ופרישות מביא לידי טהרה, וטהרה לקדושה, וקדושה לענוה, וענוה ליראת חטא, הרי יראת חטא גדולה מכולם מטעם הנ"ל, וכמו שארז"ל, כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו וכו', אע"ג דלגבי משה שהוא מבחי' חכ', מילתא זוטרתא היא, זהו מלמעלה למטה כו'.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות: ראה דרך מצותיך צד, ב. וז"ל: והענין דכתיב אל דעות ה' (שמ"א ב' ג'), שכולל ב' דיעות. הא', הדיעה שלמעלה הוא היש האמיתי וכל מה שלמטה כלא חשיב, כי הוא רק הארה בעלמא ונק' אין, וכמ"ש מצוה תי"ז פ"ג בפי' אין עוד כו', וזוהי הדיעה שלו, דהיינו כמו שהוא קמי' ית'. הב', היא כמו שנראה לגבי הנבראים, שנדמה להם שהם בחי' יש ודבר, ואומרים שהבריאה יש מאין, ור"ל, שהאלהות היא בחי' אין ע"ש שאינו מושג, והנבראים הם בחי' יש ודבר נרא' לעין, וזהו פי' שהבריאה היא יש מאין, ר"ל, שהנבראים שהם יש, נבראו מאין, בחי' אלהות שאינו מושג כנ"ל.

והנה אנו אומרים מודים אנחנו לך (דה"א כ"ט י"ג), פירוש, שאנחנו מודים שהאמת כמו שהוא קמי' ית', שלמעלה הוא היש ולמטה הוא אין, וזהו כל עיקר מצות האמנת היחוד לפמש"ש פ"ג בשם הבעש"ט ז"ל, ומה שהעולם ומלואו נראה ליש ודבר, זהו מצד הצמצומים וההעלמים, כדכתיב אל מסתתר (ישעי' מ"ה ט"ו), שע"י צמצום זה נראה הנברא ליש, ועפ"י צמצומים אלו הוא הדעה הב', אבל אנו מודים לדעה העליונה כמו שהוא קמי' ית', שהרי הוא למעלה מן הצמצומים, וגם הוא המצמצם הצמצומים, ונמצא הוא כולל ב' הדעות. וז"ש אל דעות ה', ובאמת הצמצומים אינן אלא לפנינו, אבל קמי' ית' אין הצמצומים אמיתיים כלל, ונמצא האמת כמו שהוא קמי' בדעה העליונה, וע"ז אומרים מודים כו', משא"כ או"ה אינן מצווים במצות היחוד, לפי שהתהוותן בשרשן אחר הצמצומים וההעלמי', כשהאלהות מסתתר להחיות הנבראים בבחי' יש, ואז האלהות אינו מושג ונק' אין, והוא בחי' הדעה הב' שלמטה, ולפיכך אינן משיגים כלל הענין הנפלא הזה, איך שהעולם בטל במציאות ונק' אין, ושהאלהות הוא היש אמיתי כנ"ל, מאחר שרשן בקבלת החיות למעלה, הוא אחר הצמצומים, ששם הוא הדעה הב' הנ"ל, ולא זו בלבד, אלא אף זו שמצד ריבוי הצמצומים, שמתצמצם האור האלהי עד שהאומות מקבלים בשרשם מבחי' שערות, מסתעף בהם בחי' היש ביותר וכמש"ש באריכות, שיש בהם כמה מדריגות שונות לפי אופן ריחוקם מאלהות.

ובכלל, ז' אומות הכנעני והחתי כו', הם ז' מדות רעות, ותאוות שונות הנולדי' מן הרוח שטות, המכסה על דעת האלהות, וכמארוז"ל, אין אדם ע"ע אא"כ נכנס בו רוח שטות, וענין הרוח שטות, הוא שעושה העולם ותאוותיו ליש ודבר, ומרחיק גילוי האלהות עד שיתאוה לתאוות העוה"ז, ולפי ערך הרוח שטות, איך וכמה שיעלים ויכסה על האלהות, כך יהיו התאוות אם בהיתר או באיסור כו', ואמנם, אנחנו בית ישראל המצווים על מצות היחוד, ותכלית אמיתית הכוונה בפי' מצוה הנ"ל, הוא להאמין שהאמת כמו שהוא בדעה העליונה, שהוא ית' היש אמיתי, והעולם הוא אין ואפס ממש, וכמ"ש אתה ה' לבדך (ישעי' ל"ז כ'), אתה עשית את השמים ואת הארץ (ישעי' ל"ז ט"ז).

פירוש לבדך, היינו כמו שהי' קודם שנברא העולם, ואח"כ כאשר אתה עשית השמים, ר"ל, בחי' התהוות העולם, וכמו שהוא באמת גם אתה לבדך, כי העולם בטל במציאות כנ"ל, וזה נק'

שמים, בחי' דעה עליונה שמלמעלה למטה. ואח"כ את הארץ, הוא בחי' העולמות שלמטה, שהאלהות מצומצם כנ"ל עפ"י דעה הב', ומ"מ באמת, אתה ה' לבדך גם עתה, כי כל הצמצומים אינן אלא לפנינו, שנראה לנו כן, אבל קמי' ית' כולא כלא ואין ממש חשיבי', ואילו נתנה רשות לעין לראות האלהות, לא הי' העולם נראה כלל כו'.

וזוהו פי' שמע ישראל ה' אחד (דברים ו' ד'), וז"ש גוי אחד בארץ (שמ"ב ז' כ"ג), פירוש, שישראל עושים שגם בארץ, יהי' גילוי בחי' אחד כמו שהוא למעלה קמי' ית' שאין עוד כו'. ולפיכך באים ישראל בטענה ואומרים, השקיפה ה' ממעון קדשך מן השמים, וברך את עמך את ישראל (דברים כ"ו ט"ו), פירוש, שיומשך אליהם הברכה ממעון קדשו מן השמים, שמשם ישקיף עליהם, וכבר נת', שהשקפה הוא פי' השגחה אלהית שמלמעלה למטה, וענין מלמעלה למטה, היינו שכמו שהוא למעלה בדעה העליונה דקמי' כלא חשיב, כך יומשך ויתגלה למטה, ואז יהי' תוס' ברכה בעולם שלא כפי שנמשך השפע ע"י צמצומים והשתלשלות, וטענתם באמרם השקיפה כו', לפי שהם מודים מלמטה לדעה העליונה, ועושים אחד בארץ, א"כ, ראוי שיומשך אליהם המשכה משם, וגם שלא יתברכו רק הם לבד, ולא האומות זולתם, שמצד שפע האלקי המוסתר תוך כל הנבראים, יש להם ג"כ שייכות ויניקה מבחי' אחוריים דאחוריים, וכנ"ל.

אבל מצד ההשקפה וההבטה מן השמים, לא יתברכו אלא ישראל לבדם, כי אין לאומות שייכות ואחיזה שם, כי שרש ז' מדות הרעות הנ"ל, הנולדים מן הרוח שטות המכסה על דעת אלהות, אין שרש התהוותו כ"א אחר הצמצומי' והיניקה מדעה הב' כנ"ל, משא"כ בהגלות נגלות גילוי אלהות כמו שהוא בדעה העליונה, יתפרדו כל פועלי און כו' וכמו שהוא בעבודת ה' ע"י התבוננות, איך שלמעלה היש ולמטה האין דכלא חשיב, נופלים כל התאוות רעות, וז"ש עוד אשר בחרת באברם כו' (נחמי' ט' ז'), לתת את ארץ הכנעני והחתי כו' (נחמי' ט' ח'), שהם ז' מדות הרעות הנ"ל, שיתבררו ע"י דעת באלהות, ואז יהיה ותקם את דבריך, פירוש, דבר ה' המחי' כל העולמות, שהי' בגלות להחיות מדות רעות הנ"ל, עי"ז הי' לו קימה, והיינו כי צדיק אתה, בחי' יסוד המשפיע לדבר ה', למהוי אחד באחד, שיהי' גם למטה כמו דעה עליונה כו'.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה אור התורה במדבר ח"ד ע' א'רסב. וז"ל: אמנם הנה כל זה כשהאדם הוא שלם בעצמו בצלם אלקים, אך כשפגם ע"י איזה חטא ועון וכיוצא ולא מאיר בו בחי' יחודי' ויחודי' כי פגם בחי' צורת אדם שנוצר בצלם אלקים, וכמ"ש במד"ר פ' בראשית פכ"א בענין אדה"ר לאחר החטא שעליו נאמר משנה פניו ותשלחוהו באיוב סי' י"ד כ', וכ"ה עוד במד"ר שם פי"ב כנגד ששה דברים שנטלו מאדה"ר ואלו הן זיוו חיינו כו' זיוו מנין שנאמר משנה פניו ותשלחוהו, וכ"ה בזח"ג פ' פנחס דרי"ז ע"ב בענין משנה פניו, וכמ"ש ג"כ ואדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו תילים סי' מ"ט י"ג ע' מזה פכ"ג דשבת דקנ"א ע"ב פ"ד דסנהדרין דל"ח ע"ב ושם מבואר דקאי על אדה"ר לאחר החטא וכ"ה באדר"ן פ"א.

עוד מענין ואדם ביקר בל ילין במד"ר פ' בראשית ר"פ י"א ותוך פי"ב, ומענין נמשל כבהמות נדמו בפ' אמור ר"פ ל"ב ע"פ גם במדעך מלך אל תקלל, לא במדע שנתתי לך יותר מן הבהמה חי' ועוף תחי' מחרף ומגדף לפני, בראתי לך שני עינים ולה שני עינים לך שני אזנים ולה שני אזנים דימיתך להם שנאמר נמשל כבהמות נדמו, מד"ר ר"פ הברכה מענין ואדם ביקר בל ילין ובקהלת רבה דף קי"ב ב' ע"פ גם במדעך, זח"ג קמ"ג סע"ב ר"ז סע"ב רלח"א בס"פ תרומה בספד"צ רפ"ה, וזשארז"ל בשבת פכ"ג שם שאין חי' רעה שולטת באדם אלא א"כ נדמה לה כבהמה, והיינו שהעוונות פוגמים בצלם אלקים שהוא בחי' יחו"ע ויחו"ת, ואזי כתיב נמשל כבהמות נדמו, שהרי יש לה ג"כ ב' עינים ב' אזנים והיתרון שבאדם הוא הדעת וכיון שחטא הרי נמשך אחר הרע שבעץ הדעת, ועיין ספ"ב ספכ"ד שע"ז אמרו יתוש קדמך לומר שהחוטא גרוע ממנו ע"ש הטעם.

וא"כ קשה מ"ש נמשל כבהמות, אלא ר"ל ע"ד משארז"ל גבי סוטה היא עשתה מעשה בהמה לפיכך קרבנה מאכל בהמה כו' אבל באמת כיון שעשה האדם מעשה בהמה הוא גרוע מן הבהמה כו', ובזהר וישב דקצ"א א' בענין דניאל בגוב אריות לפי שלא נשתנה דיוקנו מבחי' בצלמו בצלם אלקים ע"כ לא שלטו בו האריות יעו"ש וכן משמע בגמ' דשבת הנ"ל, וכעין זה משמע ג"כ במד"ר פ' נח פל"ד ע"פ ומוראכם וחתכם יהי' ארי רואה אותו ובורח כו' ופי' המ"כ ע"ד מ"ש בזוהר וישב כנ"ל, והחוטא נופל ממדרגת אדם ונעשה בבחי' בהמה ממש וגרוע ממנה, וכמ"ש עוד בזוהר פ' שלח דקנ"ז ע"ב ע"פ על דברת בני האדם לברם האלקים ולראות שהם בהמה המה להם בקהלת סי' ג' י"ח, וכ"ה במד"ר שם שהרשעי' נמשלו לבהמה כו' מה הבהמה להריגה ואינה באה לחיי העוה"ב כמו"כ הרשעים כו', וע' בפ"י הרמ"ז פ' שלח שם, והיינו שארז"ל פ"ק דסוטה ד"ג ע"א אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב, וכ"ה במד"ר פ' נשא פ"ט וז"ל וכן רמז משה בתורה על חסרון דעתה שנאמר איש איש כי תשטה אשתו, תשטה כתיב בשי"ן לומר שאינה מזנה עד שיכנס בה השטות הוי כי תשטה אשתו עכ"ל.

ור"ל כי פשוטו של מקרא כי תשטה אשתו תט מדרכי צניעות כמו שטה מעליו עבור משלי סי' ד' ט"ו, אל ישט אל דרכיה לבך שם סי' ז' כ"ה, והוא ענין הטיה והסרה, וע"ד שנתבאר בלקו"ת בד"ה שובה ישראל דרוש השני בתחלתו פי' וסרתם ועבדתם אלקים שהוא הסרה מהיות מקבל מבחי' יאר ה' פניו אליך לבחי' אחוריים בחי' אלקים אחרים שנק' כן ע"ש שקבלתם הוא מאחוריים דקדושה והסרה זו היינו ג"כ ע"י שהופך פניו מהקב"ה ורק פנו אלי עורף ולא פנים ובפנימיותו נמשך אחרי הבליות זהו ענין פי' וסרתם וזהו ג"כ פי' כי תשטה לשון הסרה, אמנם רז"ל דרשו בו ג"כ ל' שטות, והוא לשון תרגום אמר נבל בלבו תילים י"ד, אמר שטיא בלביה, וכן והיית משוגע ממראה עיניך, ותהי משתטי, והשוטה זהו חסרון הדעת, אך קשה מה שאמרו כי תשטה כתיב בשי"ן ור"ל בשי"ן שמאלית הרי גם אל ישט אל דרכיה הוא ג"כ בשין שמאלית, ואפ"ל דגם אילו הי' כתוב בשין ימנית והי' הפי' ע"ד שטו העם ולקטו, משוט בארץ

ומתהלך בה, הי' ג"כ יכול להתפרש ג"כ שזה גרם לה לזנות כמ"ש במד"ר פ' וישלח ע"פ ותצא דינה, וכך תרגום זונה נפקת ברא.

והנה נחל השטים ביואל סי' ד' י"ח הוא מעיין של זנות כמ"ש במד"ר ס"פ בלק וכ"ה בגמ' פ"ק דבכורות דף ה' ע"ב מאי שטים ר' יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות דהיינו זנות, וע' זהר ס"פ ואתחנן דף ע"ר ע"ב, והנראה שהוא יסוד דנוק' דק"נ, כי שטית תשטה ל' הטייה והסרה זהו ק"נ שנק' זונה ופי' במא"א אות ז' סכ"ג זונה נק' לילית הנוגה כי הניחה הקדושה ויצאה לקליפה ודבקה בהם והיתה כמותם ולכן תרגום זונה נפקת ברא כי יצאה מן הקדושה להדבק בהרע עכ"ל וזהו ג"כ פי' נחל השטים וכענין ולא תתורו כו' אשר אתם זונים כו', וא"כ זהו ג"כ לשון שטות דהיינו שוטה, כי בוחר בתענוג גשמי שהוא פסולת דפסולת מן התענוג העליון כו' כמ"ש במ"א בענין ונשב בגיא מול בית פעור וע' בלק"ת ס"פ ואתחנן בד"ה שמע ישראל.

וזהו ענין רוח שטות, ההפך מבחי' רוח טהרה רוח קדושה ע' במא"א אות ד' סכ"ו, וא"כ לכן גרוע מן הבהמה שאין לה דעת כלל אבל הרוח שטות כמו השוטה שהוא חסר דעת, הרי בדעתו השטות יזיק יותר מהבהמה, וזהו ענין העון שפוגם בצלם אלקים ונפל למטה כו' ובע"ח שוטה גימט' ז"פ אדם עם ה"ג היינו זמ"ל דתהו שנפלו בק"נ כו', אך החוטא בשגגה מתכפר לו בקרבן, ואפ"ל דוגמת מה שלע"ל ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים, ואפ"ל הקרבן מהני קצת אפילו למזיד והיינו אחר התשובה שע"י התשובה זדונות נעשו לו כשגגות עכ"פ, והרי על השוגג מהני הקרבן.

קיצור. ע"י העון פוגם בצלם אלקים, ונמשל כבהמות נדמו, ולכן אין חי' רעה שולטת באדם אא"כ נדמה לה כבהמה שהם בהמה המה להם, לכן דניאל בגוב אריות ברחו האריות ממנו, כי הם בהמה והוא אדם, כי תשטה בשי"ן משמע ג"כ רוח שטות, והוא מק"נ נחל השטים, ונק' זונה נפקת ברא, שהניחה הקדושה כו' הפך רוח קדושה, והחוטא בשגגה צריך קרבן (ע"ד ומעין כו' והשקה כו' או שהקרבן נק' ריח ניחוח נחת רוח לפני, ורוח זה מעביר הרוח שטות כו' כענין ואת רוח הטומאה אעביר כו' ועמ"ש סד"ה והי' מספר בני' בענין רוח, עד יערה עלינו רוח ממרום כו').

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת שמואל תרל"א ח"א ע' רל. וז"ל: וביאור הענין הוא שלא כאשר מדמים שנה"ב בעצם הוא המתאווה תאות רבות ורעות, לא כן הוא, כ"א נה"ב הוא כח רוחני והוא עצם כח המתאווה, ובבחי' כח המתאווה הלזה ביכולתו להיות בבחי' אהבה עזה לאלקות, ומה שהוא מתאווה דברים גשמי' לצורכי גופו בתענוגות בני אדם, זהו מפני היותו מלבישו בלבושים צואים ורעים, והרי הוא הוא הפועל הדבר הרע, כי אין רע יורד מלמעלה כלל, כ"א הוא בעצמו עושה במעשיו הרעים את הדבר הרע הזה, וברצונו הנה הוא כחומר ביד היוצר לעשות לבושים טובים בכח המתאווה הלזה עד שיהי' לו אהבה בכל לבבך בשני יצריך

שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה', מפני כי בעצם הוא רק כח המתאווה לבד כנ"ל, וכמו היוצר שיכול לעשות מהחומר איזהו כלי שירצה, אם כד או כלי אחרת כמו קערה וכדומה, כן בנפשו הבהמית הוא בחי' כח המתאווה להיותו בבחי' התגברות המדה על השכל לכן התאווה בו העיקר ומתגבר על שארי הכוחות, אך אם מלבישו או מציירו בצורה רעה כמו עניני התאות לצרכי גופו בתענוגי בני אדם הרי התאווה מכסה על השכל, ויוכל לעשות שטותים רבים ואיננו מרגיש כלל להיות כי התאווה מכסה לבלי יורגש כלל בעת עשיית המעשה את הדבר שטות שעושה.

וזהו שארז"ל אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, פי' ענין הכנסת רוח שטות בו הוא בחי' התאווה שמלבישה בלבוש צואה המכסה על השכל לגמרי ועושה שטותים נוראים, עד שפועל העבירה בגשמיות הוא גמר הלבוש רע ולבוש צואה שיוצא מכח אל הפועל (ובעודו במצפונות לבו ה"ה במח' עדיין שמחשב איך לעשות הדבר הרע ההיא, ואז השטות הוא במח' עדיין) ומדמה כי לא יראני שום אדם ולא יודע מזה כלל, הגם שבאמת ע"פ השכל מושג שבודאי יתודע הדבר ההיא, וגם הלא אפי' אם לא יתודע לבני אדם הרי גלוי וידוע הוא לפני ה' שחוקר לב ובוחן כליות כמ"ש אני ה' חוקר לב ובוחן כליות, ונמצא כי הרוח שטות אשר בקרבו מכסה על השכל לגמרי, ועי"ז הנה הוא מצייר צורה רעה או מלביש בלבוש רע וצואה את כח המתאווה שבנפשו הבהמי, והרי הוא הוא, הוא העושה מעשה הרע, משא"כ קודם שפועל פעולת הרע, או גם קודם שמחשב עדיין במח' התאווה הזרה והרעה אז כח המתאווה שבנפשו הוא עדיין כח רוחני להיות תאב לדבר מהדברים שיפול עליהם התאוה, והרי הוא יכול לאהוב את הבורא ית' בכח המתאווה הלזה לקיים מצות ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך בשני יצריך או לאהוב ישראל שזהו מן המצות אהבת ישראל, וכאשר משמר א"ע מכל דבר רע אז הוא מקיים כמארז"ל בכל לבבך בשני יצריך שגם היצה"ר ישוב לאהבת ה'.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אלא כנכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה קונטרס ומעין, מאמר א. וז"ל: ומעין מבית ד' יצא והשקה את נחל השטים (יואל ד', יח). הנה במד"ר (בלק פ"כ) מפרש "שטים" לשון שטות. דהנה בספר השרשים בשרש שטה פירש שטים מלשון הטיה, וכמו "כי תשטה אשתו" פירש"י: "כי תשטה, תט מדרכי הצניעות", והתרגום על "ויט אליה" (בראשית לח, טז): "וסטא לוותה". ועל שם זה נקרא היצה"ר שטן, על שם שמשטה ומטה את האדם מדרך הטוב, ואח"כ משטין למעלה ונוטה אל הקטרוג. וזהו ג"כ מה שמפרש במדרש "שטים" לשון שטות, כי ענין השטות הוא ההטיה מדרך האמת. וכן מצינו בדרז"ל שחברו ב' ענינים אלו, וכדאיתא בגמרא (סוטה ג, א) על פסוק "כי תשטה אשתו", אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, הרי שהשטה ושטות הוא ענין אחד, שהוא ההטיה מדרך האמת ודרך הטוב (ועמ"ש במהרש"א בחדא"ג על מאמר הנ"ל).

והענין הוא, דהנה מה שהאדם בא לעבור על דרכי התורה ולהמשך אחרי תאוות לבו להתענג בתענוגי בני אדם (אפילו בדברים המותרים, כאשר מענג נפשו בתענוגי ותפנוקי בני אדם יותר

ממה שמוכרח לו לצורך קיום גופו, הרי זה גם כן העברה על דרכי התורה, שמתחייב כל אחד ואחד לקדש את עצמו במותר לו, כמו שכתב החנוך שהוא מ"ע דאורייתא, וכן הסכים בספר של בינונים (פ' למ"ד), ולא הותר רק מה שהוא לצורך קיום גופו, וגם זה לא ירצה בהתענוג גשמי שבהמאכל על דרך משל, כי אם בכדי שיוכל לעבוד את בוראו בכח האכילה ההיא, וכן בכל דבר צריך להיות כוונה לשם שמים. אבל כשמכוון להנאת ותענוג נפשו, וכל שכן מה שהוא לו למותר ורק לעידון ולתענוג, הנה כשנמשך אחר זה הרי זה העברה על דרכי התורה, והוא רע גמור לפי שעה כו' כמו שכתוב בספר של בינונים (ח"א פ"ז).

וסיבת ההמשכה אחרי התאוות ותענוגים גשמיים) היא ע"י הסתת היצה"ר, לומר לו כי טוב לפניו דבר זה וכי תאוה הוא לעינים, וכמו שכתוב בחטא עץ הדעת (בראשית ג, ו): "ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים כו' ותקח מפריו ותאכל ותתן גם לאישה עמה ויאכל".

קיצור. שיטים שרשו שטה, ובו שני פירושים (א) הטיה (ב) שטות. התענוג גם בדברים המותרים הוא העברה על דרכי התורה, הבאה בסבת היצר הרע שמטה את האדם מדרך האמת וגם עולה ומקטרג והוא השטן. עכ"ל. וראה שם באריכות.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה באתי לגני תש"י פרק ג. וז"ל: וכזה יובן מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, דלהיות שעיקר העבודה במשכן ומקדש הוא לאתהפכא חשוכא לנהורא, שזהו ענין עבודת הקרבנות כנ"ל (ובפרט מעשה הקטרת), וע"י העבו' שבמקדש הנה עי"ז האיר גילוי אלקות בעולם, ולכן הי' מעצי שטים, דהנה שטה פי' נטי', דהיינו שיש דבר שהוא אמצעי, וההטי' לאיזה צד, למעלה או למטה נק' שטה, וכן פי' שטות, דשטות הוא ההטי' מהידיעה והחכמה, דידיעה והשגה הוא דרך המיצוע, וההטי' מזה נק' שטות.

והנה יש שטות דלעו"ז, וכמ"ש כי תשטה אשתו, ופי' רש"י תט מדרכי הצניעות, וכתוב וישב ישראל בשטים, שהוא ענין השטות דלעו"ז וכמארז"ל אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות, ורוח הזה מכסה על האמת, ורוח שטות הוא רוח הקליפה וסט"א, ונק' שטות ע"ד מלך זקן וכסיל, והם המכסים על האור והגילוי, דאלקות הוא אמת וחיים, וכמ"ש והוי' אלקים אמת הוא אלקים חיים, והרוח שטות מכסה על האמת והחיות אלקי', ולכן נק' בשם קליפה, וכמו הקליפה המכסה על הפרי, כן הרוח שטות מכסה מעלים ומסתיר על האור דגילוי אלקות.

וזהו הסיבה מה שאפשר אשר יבוא האדם לידי עבירה, והוא רק לפי שאינו מרגיש שבזה הוא נפרד מאלקות, ונדמה לו אשר עודנו ביהדותו, ואם יודע את האמת כמו שהוא שע"י החטא ועון נעשה נפרד מאלקות הרי לא הי' עושה את דבר העבירה ר"ל בשו"א, לפי שבטבע כל ישראל שאינו רוצה בשו"א ואינו יכול כלל להיות נפרד מאלקות, והראי' דכאשר בא לידי נסיון וכופין אותו ח"ו על ענין של כפירה דאז א"א לטעות ולחשוב שאינו נעשה נפרד מאלקות

ה"ה משליך חייו מנגד, ומקבל עליו כל המיני יסורין ח"ו ומוסר נפשו על קדושת שמו ית', וכן נראה במוחש ממש גם אפילו בדרגות הפחותות בקל שבקלים ופושעי ישראל דעלולים למסור נפשם על קדושת שמו ית', לפי דאז הרי יודע ומרגיש בנפשו, ואינו רוצה ח"ו להפרד מאלקי ישראל, דכזה להיות ח"ו וח"ו נפרד מאלקי ישראל אין ביכולת שום בר ישראל, אבל בשארי דברים, היינו בשארי עבירות ר"ל, הרי אינו יודע ואינו מרגיש שנעשה עי"ז נפרד מאחדותו ית', ונדמה לו כי הוא עוד ביהדותו כאשר הי', וזה בא מהרוח שטות דסט"א שמכסה על האור והגילוי שלא יורגש בו, פי' דהרוח שטות גורם לו להאדם העדר ההרגש, והיינו שתוקף החמדה בתאוה והחמימות דנה"ב גורם לו הקרירות והעדר ההרגש בענינים הרוחני', פי' דיא צוגעבונדקייט און צעקאכטקייט אין עניני חמדה ותאוה ברתיחה, זה מקרר ההרגש (דעם דערהער און געפיל) בענינים הרוחני', ער איז אזוי פיל איבערגעגעבען בעניני תאוותיו ורצונותיו החומרי' והגשמי' אז דער רוחנית'דיקער הרגש איז בא אים בתכלית ההעלם וההסתר, והיינו שנעשה בלתי מרגיש כלל, ואינו מרגיש להנועם והעריכות והטוב והעילוי בקיום המצות, וכן אינו מרגיש הפחיתות בריחוקו מאלקות שנעשה ע"י חטא ועון, ובד"כ הוא כיסוי הנה"ב שמכסה על הנה"א, דהנה הנה"א הוא אלקות בעצם מהותו, ובפרט הניצוץ שבו (הוא הניצוץ פרטי השייך אל גופו הפרטי כו'), שע"י הוא מרגיש בכל הענינים האלקי', ומרגיש מאד בדבר שהוא מנגד לאלקות, והיינו דדבר שאינו אלקות בגילוי אינו רוצה בו, ובפרט בדבר שהוא מנגד על אלקות, ובורח מזה כבורח מדבר המזיק, וכאדם הבורח ממות, דברור לו להנה"א דמיתה רוחני' ר"ל הוא קשה יותר ממיתה גשמי' ח"ו, וכל תשוקתו וחפצו הוא באלקות, ולעשות כלים לאלקות, וכל גסות וחומרי' ישות ומציאות הנה"ב, ה"ה מכסה ומסתיר ומעלים על ההרגש דנה"א ובפשיטות הוא אז דער געשמאק פון וועלט (עולם שהוא העלם) איז מכסה ומסתיר אויף דעם הרגש אלקי, שזהו היפך הכוונה ממש, ממה שהיתה כוונה העליונה בבריאת העולמות דנתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י עבודת האדם בגוף ונה"ב, ולהיות בעולם זה דוקא ולבררו ולזככו, ובפועל בא להיפך ח"ו, שהעולם מסתיר אצלו על אור האמת, ונתעבה ונתגשם כל כך עד שנחסר אצלו כל חוש מההרגש (הנק' פילען) בענינים הרוחנים שזה בא בסיבת הנה"ב, שהוא קבוע ומושרש בעניני העולם, וזהו כל מהותו וענינו, ובהם יהגה ויחשוב וידבר בחיות בהרגש, מיט א גרויסען גישמאק, אשר הרגש זה בכללותו ובפרט ענין הנועם (דער גישמאק) שיש לו בזה הוא שולל את ההרגש ברוחני', והעיקר הוא מפני הקרירות של הנה"ב, די עצם קאלטקייט שלו אין ענינים רוחני' מפני שהוא בהמי בעצם מהותו, דשמו מוכיח עליו נפש הבהמי, כל חיותו והרגשתו הוא רק בענינים בהמי', וכמו שאנו רואין במוחש דיש אנשים כאלו אשר לבד זאת שהם ריקים מחכמה תורה ומדות ישרות הנה מעשיהם כמעשה בהמה ממש, שדורסים ומלעיגים ר"ל מענינים הרוחני' אשר אין להם שום מושג כלל, וה"ה כבהמה ממש, ההולכת ודורסת מבלי הבחן כלל, אם הוא עפר ועץ או גוף אדם, שהוא מפני העדר ההרגש, דבהמה הרי אין לה דעת כמו"כ ישנם אנשים כאלו שהם כבהמה ממש, ולועגים על התורה ומצות (ומהם הבוחרים להם דרכים שונים מצוה זו הם מקיימים, ובזה אינם רוצים לקיימה כו'), והדומה, דכ"ז הוא בא מהעזות והקרירות

דנה"ב אשר זה הוא הסיבה והגורם מה שאדם בא לידי עבירה ר"ל שהוא רוח שטות דסט"א והכיסוי דנה"ב שהם מעלימים ומסתירים על אור האמת עד שנעשה היפך הכוונה העליונה, דכוונה העליונה שנברא העולם בכדי לבררו ולעשותו כלי לאלקות, וע"י כיסוי הנה"ב הנה בא ההיפך ממש, שהעולם לא די שאינו מתברר ומזדכך הנה עוד מעלים ומסתיר על אור האמת, וזהו הרוח שטות שמכסה על האמת.

קיצור. יבאר דרוח שטות, תוקף התאוה ונה"ב בכלל, מכסים על האמת וגורמים העדר הרגש האלקות ועילוי המצות, ופחיתות הריחוק מהם.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה באתי לגני תשי"ג ע' עז. וז"ל: והנה להבין כללות ענין השטות דלעו"ז שמשום זה מוכרח להיות השטות דקדושה ועי"ז אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין, הנה כתיב כי תשטה אשתו ופירש"י תט מדרכי צניעות, וכתיב וישב ישראל בשטים ואיתא במדרש דשטים הוא מקום הגורם לשטות שע"ז באים לידי עבירה לזנות וכמו שארז"ל ע"פ כי תשטה אשתו, אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות, כי איש הישראלי מצד עצמו (א איד מצד עצמו) א"א כלל שיעבור איזה עבירה וכמ"ש בזהר ע"פ נפש כי תחטא דאורייתא וקוב"ה תוהן עלי' ואמרי נפש כי תחטא (בתמי'), והיינו דגם במדריגת נפש, שאין זה עצם הנשמה, ולא עוד אלא שגם בהחמשה שמות שנקראו לה היא מדריגה היותר תחתונה שבה שמות, וכמו שמדייק בזהר שם דענין החטא שייך בנפש דוקא, דבמדריגת נשמה וגם במדריגת רוח אין שייך שיהי' חטא, ומ"מ הנה גם אם במדריגה זו יהי' חטא אומר על זה תוהא, ועוד יותר שאפילו אם הוא רק בשוגג, שהרי הכתוב מדבר בענין חטא בשוגג, הנה זה גם א"א להיות כ"א מצד הרוח שטות שנכנס בו. דמצד עצמו, הרי בטבע כל ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, אלא שע"י הרוח שטות שמכסה על האמת ונדמה לו דגם כאשר הוא עובר עבירה עודנו ביהדותו, מצד זה אפשר שיעבור עבירה. אבל כאשר יאיר בו האמת, בחינת ואמת הוי' לעולם, אז הוא מרגיש שע"י העבירה ואפילו באיסור דרבנן ודקדוק קל של דברי סופרים נפרד בתכלית מאלקות, יותר גם מהקליפות וסט"א. וכמ"ש כ"ק אדמו"ר הזקן בתניא שהאדם העובר על רצונו ית' גרוע ופחות מבעלי חיים הטמאים כו' שאינם משנים תפקידם ואע"ג דאיהו לא חזי מזלייהו חזי ולכן הנה באדם שהצלם אלקים אין מסתלק מעל פניו אין שולטים בו, דפקודתו ית' שמרה רוחם וכמש"נ ומוראכם וחתכם יהי' על כל חית גו', ורק בזה שאין נראה בו הבצלמינו כדמותינו הם שולטים כו', ועד"ז או"ה וקליפות וסט"א אין עוברים רצונו ית', אלא דקרו לי' אלקא דאלקייא, דהם אומרים שגם להם יש שליטה וממשלה, אבל מ"מ אין מורדים בו ית', שהרי קרו לי' אלקא דאלקייא, ואין עוברים על רצונו ית' לעולם, והאדם העובר עבירה שהוא מורד ברצונו ית' הרי הוא גרוע יותר מהקליפות וסט"א ומדברים המושפעים מהם שהם בעלי חיים הטמאים וחיות רעות, עד אשר אף יתוש, שמכניס ואינו מוציא, קדמך.

והנה לכאורה אינו מובן מ"ש שהאדם העובר עבירה הוא נפרד יותר מהקליפה וסט"א משום שהם אינם עוברים על רצון המלך וקרו לי' אלקא דאלקייא, דהרי מה דקרו לי' אלקא דאלקייא הוא עבודה זרה, שהם נותנים שליטה להכו"מ או להשרים שלמעלה והרי בזה הם עוברים על רצון העליון ב"ה, וא"כ למה האדם העובר עבירה גרוע מהם.

אך הענין הוא דאלקא דאלקייא הוא ענין השיתוף ועל השיתוף מוזהרים ישראל דוקא ולא בני נח, וכמ"ש הרמ"א ובכ"מ, וכן משמע מהרמב"ם (בסהמ"צ) שכתב דאזהרה על היחוד הוא מהכתוב שמע ישראל גו' הוי' אחד, דמזה משמע שב"נ אין מוזהרים על זה, שהרי בכתוב נאמר ישראל דוקא. והענין הוא דבהחיות אלקי שבעולמות יש ב' אופני חיות, ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין, שהחיות דממכ"ע הוא בא בהתלבשות בעולמות, וכמאמר רז"ל מה הנשמה ממלאה את הגוף כך הקב"ה ממלא את העולם, והיינו דכשם שהחיות הגלוי המתלבש בהגוף ה"ה בא בהתחלקות לפי אופן האברים, דאינו דומה החיות שבאבר זה להחיות שבאבר אחר, דמצד השינוי שיש בהאברים יש שינוי גם בהחיות. ומאחר שהחיות משתנה לפי אופן האברים, הרי מובן שהגוף תופס מקום לגבי חיות זה, דלכן הוא משתנה לפי אופן האברים, ולהיות שהוא תופס מקום לגבי החיות, הנה אף שהוא מרגיש את החיות ובטל אליו, מ"מ אינו בטל במציאות. וכמו כן יובן גם באור הממכ"ע שהוא בהתלבשות בעולמות, שביטול הנבראים לחיות זה, אינו ביטול במציאות, משא"כ אור הסובב כל עלמין, וכמו"כ החיות שאינו בגילוי בהגוף, שלגבי' אין הנבראים תופסים מקום כלל. ולכן הנה חיות זה הוא בהעלם, דאף שמשגיגים שיש גם החיות דסוכ"ע, מ"מ אין מרגישים אותן. והוא כמו בהענין דהתהוות יש מאין שהאין הוא בהעלם, דאף שהיש יודע ומשיג שישנו האין המהוה אותו, מ"מ אינו מרגיש את האין לפי שהוא בהעלם.

וע"פ זה יובן מה שדוקא ישראל הוזהרו על השיתוף ולא ב"נ, דהנה נשמות ישראל מושרשים בהעצמות, ולמטה מזה, באור הסוכ"ע, ולהיות שבמדריגה זו אין שום נתינת מקום על איזה ענין לבד אלקות, לכן מאמינים שאין עוד, דלא רק שאין שום אלקות מבלעדו, כ"א שאין שום מציאות מבלעדו ומכ"ש שאין שום דבר שיש לו איזה שליטה וממשלה, דכל זה הוא לפי ששרשם ממדריגה כזו שאין שם נתינת מקום על איזה מציאות, ולכן נצטוו על זה, משא"כ או"ה שאין להם שייכות לאור הסובב, שהרי שרשם מחיצוניות הרצון. וכידוע דנש"י שרשם מפנימיות הרצון ואו"ה שרשם מחיצוניות הרצון. דכמו שלמטה באדם פנימיות הרצון הוא בדבר שהוא בעצמו הוא התכלית, משא"כ מה שהוא רק טפל לאיזה דבר, הרי אין בו פנימיות הרצון כ"א חיצוניות הרצון לבד, דכמו"כ יובן למעלה, דנש"י שהם התכלית, שרשם מפנימיות הרצון, ואו"ה שרשם מחיצוניות הרצון. ובפרט הקליפה וסט"א שכל הכוונה בהם הוא שהאדם יתגבר עליהן לאכפיה להון. ולהיות ששרשם מחיצוניות הרצון בלבד, וחיצוניות הרצון בא באור הממלא, דבאור הממלא יש נתינת מקום לדבר שחוץ ממנו, לכן אין מוזהרים על השיתוף, ורק שע"י השגה והתבוננות הם יודעים, ומוזהרים על זה, שיש מציאות שלמעלה מהם ומחיותם וקרו לי' אלקא דאלקייא. ולכן האדם העובר עבירה הוא גרוע יותר מהקליפה וסט"א,

דאף שגם זה מה דקרו לי' אלקא דאלקייא הוא עבודה זרה שהוא היפך רצונו ית', מ"מ הרי אין הם עושים היפך מדריגת הרצון שיש להם שייכות אלי', משא"כ ישראל העובר עבירה, להיות שרשו מפנימיות הרצון, לכן הנה אף שאותו הדבר עצמו אצל או"ה אין זה מרידה בישראל הוא מרידה, כיון שהוא היפך הרצון שהוא קשור עמו (מיט וועלכן ער איז פאָרבונדען), ולכן הוא גרוע יותר מהקליפה וסט"א ונפרד בתכלית מאלקות. ולהיות שבטבע כל ישראל הוא שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות לכן אינו שייך כלל שיעבור עבירה, לולא הרוח שטות שמכסה על האמת, דמשום זה נדמה לו שאינו נעשה עי"ז נפרד מאלקות. והבחינה על זה היא דכאשר ישנו איזה ענין שאין מקום לטעות ולחשוב שאינו נפרד מאלקות, הרי אז אפילו קל שבקלים ופחות ביותר עומד במס"נ שלא לעבור על רצונו ית', כיון שהוא יודע שע"י העבירה נעשה נפרד מאלקות, ר"ל. וכמ"ש כ"ק אדמו"ר האמצעי דגם זה אשר ירבה רעתו בכל העבירות שבעולם, הנה גם הוא מוסר נפשו בפועל על קדוש השם, כיון שהוא יודע שנעשה נפרד מאלקות וזה אינו יכול בשום אופן. ולהיות שמקור דבר זה הוא לפי שנש"י שרשם מהעצמות שהוא למעלה מהתחלקות כנ"ל לכן הוא נמצא בכל אחד ואחד, ובלי שום התחלקות כלל, היינו שזהו בגדול שבגדולים ובקל שבקלים בשוה, ועוד זאת דגם קל שבקלים הנה כאשר מתעוררת בו התנועה דמס"נ הרי כל עניני נפשו מתאימים לתנועה זו, דגם בדבור ומעשה לבד אף שאין פיו ולבו שוין, הוא עומד במס"נ, כי תנועה זו היא למעלה מהתחלקות, ולזאת הנה כל כחות נפשו נכללים בה.

וביאור הענין מה שבטבע כל איש ישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, הנה איתא בע"ח דיש ניצוץ קטן א' בורא שמתלבש בניצוץ א' נברא הנק' יחידה. ואופן התלבשות זו הוא שהם נעשים דבר אחד. וזה נמצא בכל אחד ואחד מישראל מבלי הבט (ניט קוקענדיק) על כחותיו הגלויים והענינים שמצד שאר הד' שמות שיש לה. והנה אף שהניצוץ נברא שרשו מהכלים כמ"ש כ"ק אדמו"ר הצ"צ בארוכה, וכלים ענינים הגבלה והתחלקות, מ"מ הרי ידוע ששרש הנשמות הוא מפנימיות הכלים, ובפרט בחינת יחידה ששרשה הוא מאור מחצב הנשמות שהוא לבוש למחצב הספירות, שהם חיצוניות א"ק ופנימיות א"ק, דמחצב הנשמות הוא חיצוניות א"ק ומחצב הספירות הוא פנימיות א"ק, ואין זה ב' דברים נבדלים זה מזה, אלא דהנשמות ששרשם מפנימיות הכלים, הרי פנימיות הכלים היא מיוחדת עם האור המתלבש בתוכם, דכמו שבגשמיות הרי פנימיות הכלי היא בסמיכות מקום להדבר המתלבש בתוכו, כמו"כ הוא ברוחניות שפנימיות הכלי היא מיוחדת עם האור המתלבש בתוכו ועוד יותר שהיא מיוחדת גם עם עצם האור, דחיצוניות הכלי, שענינה כדי להשפיע לחוץ הנה לבד זאת שאינה מיוחדת עם האור המתלבש בתוכו, הרי האור שעובר דרך הכלי ונמשך לחוץ הוא רק האור שנמשך אל הזולת, היינו האור ששייך בו השפעה והתגלות לדבר שחוץ ממנו, משא"כ פנימיות הכלי, הנה לבד זאת שהיא מיוחדת עם האור שבתוכו, היא מיוחדת גם עם עצם האור, שבדרך השתלשלות אינו בא לדבר שחוץ ממנו, והוא ע"ד ההפרש בין השפעת השכל והשפעת הטפה, דהשפעת השכל מה שהרב משפיע לתלמידו, היא השפעה חיצונית בלבד, ולכן הנה משך זמן

לא קאים אדעתי' דרבי', דאף שהוא מבין כל מה שאמר לו הרב, מ"מ לא קאים אדעתי', להיות שהיא השפעה חיצונית בלבד, משא"כ השפעת הטפה שהיא השפעה פנימית להוליד בדומה לו, הרי זה מה שהוא מוליד בדומה לו, אינו רק בדומה לעניניו הגלויים וכחותיו הגלויים כ"א בדומה להעצם, ולכן אפשר שיהי' יפה כח הבן מכח האב אבל גם זהו מכח האב, לפי שההולדה בדומה לו היא בדומה להעצם. וזה מה שמוליד בדומה לו להעצם הוא לפי שהיא השפעה עצמיית, שמשפיע לו העצם ובא בעצם האור שמיוחד בפנימיות הכלי, ואף שגם זה בא ע"י חיצוניות הכלי וההמשכה היא חוץ ממנו, הנה אין זה בא בדרך השתלשלות כ"א ע"י הפסק, דורך א' שפרונג. כי בדרך השתלשלות אי אפשר שיבוא בדבר שחוץ ממנו, לפי שהיא השפעה עצמית. וכמו"כ יובן למעלה בשרש הנשמות דשרשם הוא מהעצמות ונמשך ע"י גם עצם האור, והמשכה זו אינה במלאכים כ"א בנשמות דוקא, לפי ששרשם הוא מפנימיות הכלים שמיוחדים עם עצם האור ועי"ז הם מיוחדים גם עם שרש עצם האור (מיט דאָס פון וואַנענט דער עצם האור נעמט זיך). ועפי"ז יובן דאף ששרש הנשמות הוא מהכלים או ממחצב הנשמות שהוא חיצוניות א"ק, מ"מ להיות שפנימיות הכלי היא מיוחדת עם עצם האור כנ"ל, הרי היא מיוחדת גם עם פנימיות א"ק. וכמו שמבואר בלקו"ת ד"ה למנצח על השמינית שהמילה היא למעלה משבת, דשבת הוא שבעת ימי ההיקף, וגשמים יורדים בשבת שהו"ע חיצוניות א"ק, ומילה היא פנימיות א"ק שהוא למעלה משבת, דלכן צריך שיעבור עליו שבת אחת קודם, ומ"מ הרי יש לה שייכות לשבת שהיא חיצוניות א"ק, דעי"ז שיעבור עליו שבת א' שהיא חיצוניות א"ק, אפשר להיות ענין המילה שהוא פנימיות א"ק, דכמו"כ יובן גם בשרש הנשמות דאף ששרשם הוא מחיצוניות א"ק מ"מ הם מיוחדים גם עם פנימיות א"ק. ועפי"ז יובן מה שבטבע כל ישראל שאינו יכול להיות נפרד מאלקות, דלהיות ששרשם הוא בעצמות והוא בדומה לו כביכול, ובעצמות אין שום נתינת מקום על איזה ענין לבד אלקות, לכן בטבע כל ישראל הוא שאינו יכול להיות נפרד בשום אופן מאלקות.

אמנם מצד הרוח שטות שנכנס בו הרי אפשר שיעבור עבירה, דענין הרוח שטות הוא תוקף החמדה בתענוגים גשמיים ובא מזה, דאף שהוא בדברים מותרים, אבל עי"ז שהוא מושקע בזה ובפרט החיות והתענוג (דער קאָך און דער געשמאַק) שיש לו בזה, הרי הוא מקרר אותו ולוקח מעמו (עס נעמט באַ אים צו) הטעם באלקות כמ"ש בזהר דתוקפא דגופא חולשא דנשמתא, דאין הכוונה על תוקף הגוף כפשוטו, שהרי אדרבה היות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא, וכידוע תורת הבעש"ט ע"פ כי תראה חמור גו': כי תראה חמור, כאשר תסתכל בעיון טוב בהחומר שלך שהוא הגוף, תראה, שנאך, שהוא שונא את הנשמה המתגעגעת לאלקות ורוחניות, ועוד תראה שהוא, רובץ תחת משאו, שנתן הקב"ה להגוף שיזדכך ע"י תומ"צ והגוף מתעצל בקיומם. ואולי יעלה בלבבך, וחדלת מעזוב לו, שיוכל לקיים שליחותו, כי אם תתחיל בסיגופים לשבור את החומריות, הנה לא זו הדרך ישכון אור התורה, כי אם, עזוב תעזוב עמו, לברר את הגוף ולזככו ולא לשברו בסיגופים. גם ידוע מ"ש הה"מ אַז ס'איז ווערט אַ קליין לעחילי אין גוף ווערט אַ גרוישער לאַך אין דער נשמה. דמכ"ז מובן דתוקפא דגופא אין הכוונה

על הגוף, כ"א הכוונה הוא על נפש הטבעית, שהתוקף של הנה"ט שהוא המושל בו און ער לאזט זיך אריין בתענוגים גשמיים, הנה אף שהם דברים מותרים מ"מ הנה זה מקרר את החום שצ"ל בקדושה ולוקח (און עס נעמט צו) הטעם שצ"ל באלקות. ולכן הנה לעתיד לבוא כתיב והשקה את נחל השטים, דנחל כפשוטו הוא ממים ונחל השטים הוא בחינת התענוגים הגשמיים, וכמ"ש כ"ק אדמו"ר מהר"ש, כי מים מצמיחים כל מיני תענוג, דאף אשר לצמיחה צריכים הרבה דברים עכ"ז עיקר הצמיחה הוא מן המים. והטעם מה שהתענוגים הגשמיים הם שטות, הנה לבד זאת שהרבה תענוגים גשמיים אחריתם מרה, הנה גם אותם הענינים שהם תענוג, הרי ידוע בענין וכל קרבי את שם קדשו, דקרבי קאי על המלאכים שנק' בשם קרביים, דכמו שהקרביים הם המבררים את האוכל מן הפסולת והפסולת נדחה לחוץ, כמו"כ למעלה יש מלאכים המבררים השפעת התענוג שלמעלה, ובפרט התענוגים של קדושה, ממה שהוא פסולת בערכם, שמשתלשל למטה ומזה נתהוו התענוגים גשמיים, ולכן הנה התענוג הגשמי נקרא בשם שטות, כי באמת הוא פסולת, וא"כ מה שמתענג על זה הוא שטות, ובפרט כאשר יודע שע"י התענוגים גשמיים יחסר לו התענוג באלקות הרי זה שטות גדול שהוא מחליף תענוג גשמי שהוא פסולת באמת, בתענוג אלקי שהוא עיקר התענוג.

והנה הסיבה לרוח שטות איתא במשנה בענין כי תשטה אשתו, כשם שמעשי' מעשה בהמה כך קרבנה מאכל בהמה, והיינו שהסיבה היא לפי שהוא בהמה, שחסר הדעת דקדושה, דזוהי הסיבה להחמדה בדברים הגשמיים שהוא שטות, ומצד זה יכול לטעות ולחשוב שבהעבירה שעושה אינו נעשה נפרד מאלקות. ואף שיש לו שכל והבנה בקדושה מ"מ אין זה מספיק וצ"ל בחינת הדעת דוקא, דמשו"ז הנה כמעט כל הנשמות שבדורותינו נק' בשם זרע בהמה, דאף שרובם ככולם שייכים להשיג ולהשכיל עניני קדושה בכלל, ובפרט גדולת הבורא ית', מפי ספרים ומפי סופרים, השגה והבנה גדולה, מ"מ נקראים בשם זרע בהמה לפי שחסר בהם בחינת הדעת וההרגשה בנפשם. דענין הדעת הוא כמ"ש בתניא שהוא מלשון והאדם ידע וגו' שהוא בחינת התקשרות והתחברות בהדבר, דאינו מתבונן בהעברה בעלמא, דאז בקל ינתק מהשכל, אלא שהוא מתקשר בהדבר, ער ליגט אין דער זאך. ולמעלה יותר ענין הדעת הוא בחינת ההרגשה שמרגיש את הדבר, ולא רק שמרגיש את הדבר במוחו כ"א שמרגיש גם בלבו, דזהו אמיתית ענין הדעת, כמ"ש כ"ק אדמו"ר נ"ע הטעם מה שקטן אינו מחויב במצוות, דאף דמשיג את הדבר על בוריו, מ"מ לאו בר דעת הוא דהכוונה בזה הוא דאין לו הרגשה ביוקר וגודל הדבר, ומפני שאין לו הרגשה זו, א"א לחייבו און ארויפלייגען אויף עם אן אחריות דמ"ע או דמל"ת, וכדאיתא הלשון בענין נדרים והקדש, שצריך שידעו לשם מי נודרים ומקדישים, שהדיוק בזה הוא יודעים דוקא, בחינת הרגשה, ולמעלה יותר הוא ענין ההכרה, כי הרגשה אפשר שתהי' גם בדבר שאינו בגילוי אצלו, וכמו לב יודע מרת נפשו אף שהסיבה בהעלם אצלו, והכרה היא כשבא בגילוי עד שמתאמת אצלו כאילו רואה ממש ואין צריך ראיות והוכחות על זה, והעדר הדעת זהו הסיבה לרוח שטות, המכסה על האמת ומטעה את האדם שנדמה לו שגם כשהוא עובר על רצון העליון עודנו ביהדותו. ובכדי להסיר את הרוח שטות

דלעו"ז, הוא ע"י שטות דקדושה דוקא, דאף שבכלל צריך ללכת בדרך האמצעית, זהו דוקא כאשר כל ימיו הלך והולך בדרך הישרה, אבל כאשר נטה מדרך זו להקצה דלעו"ז צריך לנטות לקצה השני דוקא. והוא ע"ד המבואר בענין בעל תשובה שאין לו לומר אפשי ומה אעשה שאבי שבשמים גזר עלי כ"א צריך לומר אי אפשי, דלהיותו בעל תשובה צריך סיג מיוחד, וכמו"כ הוא בענין זה, דלהיות שע"י השטות דלעו"ז והחטאים סילקו את השכינה, הנה בכדי שיהי' אח"ז ושכנתי בתוכם צריך להיות ועשו לי מקדש מעצי שטים דוקא, שטות דקדושה. והנה כמו שועשו לי מקדש והעבודה בו הי' ע"י משה וע"י אהרן ועיקר עבודת אהרן הוא בהעלותך את הנרות גו', כי נר הוי' נשמת אדם וז' נרות הם ז' מדריגות בעבודת ה', וענין אהרן הוא אוהב את הבריות ומקרבן לתורה, דגם הרחוקים מתורת הוי' ועבודתו ולכן נקראים בשם בריות בעלמא, כי אין בהם שום מעלה רק זה שהם ברואים, היינו שהקב"ה ברא אותם, הנה גם בהם המשיך בחינת אהבה, אהבה רבה, דזהו כללות ההפרש בין אהבה דאברהם ואהבה דאהרן שהאהבה דאהרן הוא אהבה רבה, וע"י משה ואהרן היו ההמשכות במשכן, ומשה ואהרן שניהם שקולים, הנה כמו"כ הוא בכל דור ודור, דאתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, ובפרט הנשיאים שכל עניניהם הן בתורה הן במצוות והן בהנהגת ישראל הם באהבת ישראל ואהבת התורה ואהבת הוי'. ובענין אהבת ישראל מוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם כ"ק אדמו"ר הזקן, אשר ואהבת לרעך כמוך הוא כלי לואהבת את הוי' אלקיך וגדלה אהבת ישראל, דאוהב מה שהאוב אוהב. וזה המשיכו בכל החסידים, המקושרים, השייכים אליהם און אין די וואָס האַלטן זיך אָן אין זיי, כל אחד לפי ענינו מעמדו ומצבו. האָרעווען דאָרף מען אַליין, אבל להיות שצריך נתינת כח וסייעתא דשמיא בכלל, ובפרט מאותה הנשמה שהוא ניצוץ ממנה, הנה בזה הוא ההמשכה שע"י הנשיאים, משכן עצי שטים, שע"יז מבררים את השטות דלעו"ז, והשכינה שורה במעשה ידיו, ונועם הוי' עליו ומעשי ידיו כוננהו בהצלחה, עד ביאת משיח צדקנו במהרה בימינו.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה באתי לגני תשי"ד ע' קיט. וז"ל: וזהו ענין המשכן ומקדש והעבודה שבהם, שעיקרה הוא עבודת הקרבנות ובפרט ענין הקטורת, שע"יז אתכפיא סט"א כו'. וזהו גם מה שהמשכן הי' מעצי שטים דוקא, כי, כדי שתוכל להיות העבודה דאתכפיא סט"א, צ"ל נתינת מקום להתנגדות של הסט"א, וזה נעשה ע"י הרוח שטות, כמארז"ל אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, וכפי שמבאר בהמאמר (בפ"ג) שזהו מצד תוקף החמדה, ובעיקר (לא כ"כ החמדה בפ"ע, אלא) התענוג והרתיחה (דער קאָך) שיש לו בענינים הגשמיים (אפילו בדברים המותרים), שזה מסיר את החיות וההתלהבות שצריכה להיות בעניני קדושה, וכך הולך מדחי אל דחי עד שיכול לבוא לרוח שטות שיכולה להביא אותו לעבור עבירה, כיון שהרוח שטות מכסה על האמת שלא ירגיש שנפרד מאחודותו, ויהי' נדמה לו שעודנו ביהדותו כו'. ולכן צ"ל גם התיקון באופן כזה, שזהו"ע עצי שטים שבמשכן, שענינם הוא שטות דקדושה, שע"יז נתתקן השטות דלעו"ז.

ויש להוסיף, שעפ"ז מובן שהעבודה דשטות דקדושה אינה ענין השייך רק ליחידי סגולה ובזמנים מיוחדים, אלא זהו הכרח גמור בכללות העבודה, כיון שעיי"ז מתקנים את הרוח שטות שנותנת מקום להיות עובר עבירה. ולאידך גיסא, ה"ז שייך גם אצל צדיקים, כי, מה שאמרו חז"ל אין אדם עובר עבירה כו', קאי על איזה עבירה שתהי', כולל גם הענין דאין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא, שגם זה הוא מפני שנכנס בו רוח שטות, ולכן, גם אצל צדיק צ"ל העבודה דשטות דקדושה [לא רק מצד ענין הערבות שכל ישראל ערבים זה בזה, שלכן אפילו צדיקים גמורים אומרים אשמנו בגדנו כו' (כל אותיות הא"ב), אלא גם מצד עצמו], כדי לתקן את הרוח שטות שממנה באה ה"עבירה" (אין צדיק בארץ גו') כפי שהיא בדרגתו כו'.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשי"ח ח"א ע' 196. וז"ל: וביאור הענין דעיר מקלט לנוס שמה מכה נפש בשגגה בעבודת האדם: מכה נפש, קאי על החוטא ופוגם ועובר את הדרך, שעיי"ז פוגם בנפשו, בנפש האלקית ובנפש הבהמית, אלא, שנפש האלקית היא בקיום נצחי, ואי אפשר להפרידה מאלקות, כי, גם בשעת החטא היתה באמנה אתו ית', אבל בנוגע לנפש הבהמית, ה"ז בבחינת "מכה נפש".

והטעם שנקרא "מכה נפש בשגגה", יש לומר, ע"פ מארז"ל "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", וכיון שלולי ה"רוח שטות" לא הי' עובר עבירה, אי אפשר לדון ולהעניש אותו על הכאת נפש, שהרי אפילו אצל אוה"ע לא מענישים שוטה רח"ל.

[ועפ"ז יש לבאר מ"ש בגמרא ש"סנהדרין ההורגת אחד לשבעים שנה נקראת חובלנית.. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם" – דלכאורה אינו מובן: כאשר ע"פ תורה ישנו חיוב מיתה אי אפשר לוותר ולפטרו, ואמרז"ל "כל האומר הקב"ה וותרן הוא יוותרו חייו", כי התנאים והאמוראים שלמדו תורה (ביחד עם המאור שבתורה) כפי שהיא בשרשה למעלה, האיר אצלם אור התורה כפי שהיא תורת חסד, ובמילא, היו יכולים למצוא על כאו"א לימוד זכות (וע"ד אופן עבודתו של הרה"צ ר' לוי יצחק מבארדיטשוב). ומתחיל מהלימוד זכות הכללי, "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות"], ואעפ"כ, לא פוטרים אותו לגמרי, כיון שהוא אשם בכך שהניח ("ער האָט צוגעלאָזט") להרוח שטות להכנס ולשלוט בו, ולכן דנין אותו (עכ"פ) כמכה נפש בשגגה.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשי"ג ח"א ע' 316. וז"ל: במאמר הנ"ל בסעיף ג' שנתבאר לעיל (בהמאמר), מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר את הענין דשטות דלעומת זה, ומביא ראי' ממ"ש "כי תשטה אשתו".

בכלל, בתורת החסידות כל הענינים הם בדיוק, וכאשר מביאים ראי' מפסוק, אין זה כדי לגלות בקיאות, אלא משום שפסוק זה שייך לענין זה.

ובנדו"ד: השייכות של הפסוק "כי תשטה אשתו" לענין שטות דלעו"ז (שעל זה באה הראי' מהפסוק), מובנת לכאורה בפשטות, שהרי דרשת רז"ל "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", נאמרה על פסוק זה.

אבל באמת, הא גופא דורש ביאור, שהרי יש מאמרי רז"ל רבים שלא מביאים עליהם ראי' מפסוק. ובהכרח לומר, שהפסוק "כי תשטה" שייך במיוחד להענין ד"אין אדם עובר עבירה כו". וצריך להבין שייכות זו.

ויתירה מזה אינו מובן: "יש בכלל מאתיים מנה", אבל אין בכלל מנה מאתיים.

ובמילא, כשרוצים להביא ראי' ש"אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", שענין זה אינו דוקא בעבירה חמורה שחייבים עלי' כרת, אלא בכל עבירה, אפילו לדקדוק קל של דברי סופרים, ואפילו "קדש עצמך במותר לך" [שהרי הטעם לכך מבואר בתניא, שזהו לפי שהאדם עובר על רצון העליון, והרי כן הוא גם ב"קדש עצמך במותר לך"] למה מביאים ראי' מהפסוק "כי תשטה אשתו", שזוהי עבירה חמורה?

השייכות ד"אין אדם עובר עבירה" ל"כי תשטה אשתו", היא בשני ענינים.

ענין הא': הדין ד"כי תשטה גו'" הוא באשת איש, ודוקא אשת איש נעשית זונה בביאה זו ולא פנוי' (ואף שלדעת ר' אליעזר פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה, אין זה אלא דעת יחיד, ואין הלכה כמותו), והיינו, שהטעם שעבירה זו נוגעת כל כך, הוא, מפני היותה "אשת איש". וכן הוא בהענין ד"אין אדם עובר עבירה" כו', שעל ידה הרי הוא נפרד מאלקות, שהטעם שכל עבירה, אפילו עבירה קלה, נוגעת כל כך, הוא, משום שבנ"י הם בבחינת "אשה" להקב"ה, כמוסבר להלן.

איתא בזוהר שפילוסוף שאל את ר' אליעזר: כיון שבנ"י הם עם המובחר, למה חלשים הם משאר העמים? והשיב ר' אליעזר, שהיא הנותנת: להיותם המובחר מכולם, אינם יכולים לסבול פסולת, כמו שקצים ורמשים ברוחניות, ובמילא אינם יכולים לסבול זאת גם בגשמיות.

וע"ד המדובר (בהמאמר) שאע"פ שאצל אומות העולם הא ד"קרו לי' אלקא דאלקיא" אינו ענין של מרידה, הרי אצל בני", להיותם נעלים יותר, הנה בכל עבירה קלה נעשה יהודי נפרד בתכלית, מנותק לגמרי מאלקות, יותר מקליפה וסטרא אחרא.

ישראל דומים ללב. וכשם שהלב, להיותו המובחר מכל האיברים, אינו יכול לסבול פסולת, אפילו דקה מן הדקה, כך גם בני".

ובזה תובן השייכות ד"כי תשטה" ל"אין אדם עובר עבירה כו": בני"י הם בבחינת "אשה" להקב"ה. הקב"ה הוא הבעל, ובנ"י הם האשה. וכן הוא בכל הזמנים, גם בזמן הגלות. ההבדל בין הזמן דעתה להזמן דלעתיד הוא, שעתה נקרא הקב"ה: "בעל", ולעתיד: "איש", כמאמר הכתוב (במענה לטענת בני"י שהקב"ה נתן להם גט גירושין, "ומה לבעל על אשתו לאחר גירושין") "אי זה ספר כריתות אמכם אשר שלחתי גו'", שהרי להחליפם באומה אחרת חס ושלום אי אפשר. ובמילא ע"פ מש"נ "איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה", נוגע כל ענין של עבירה, שהרי אפילו כאשר עובר על רצון קל (שבזה נכלל גם "קדש עצמך במותר לך"), אינו עושה רצון הבעל, ובמילא אינו בבחינת "אשה כשרה".

ולכן, כדי להסביר שע"י כל עבירה נעשה האדם נפרד בתכלית, ונוגעת גם ההנהגה בדברים המותרים ("קדש עצמך במותר לך"), מביאים את הפסוק "כי תשטה אשתו", כיון שאין זו סתם ראי', אלא הסברה: מדוע גם עבירה קלה נוגעת כל כך, לפי שהנשמה, נפש הבהמית, נפש הטבעית והגוף, הם בבחינת "אשה" להקב"ה, ו"איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה", לכן נוגע אפילו רצון קל.

ענין הב': הענין ד"כי תשטה אשתו", אינו באופן שיודעים שנטמאה האשה, כי אם שנסתרה בלבד, ויתכן שטהורה היא, אלא שגם זה ש"נסתרה", נקרא "כי תשטה" מלשון שטות, ונקרא "מעשה בהמה", שבגלל זה צריכה להביא קרבן ממאכל בהמה.

לכאורה אינו מובן: כיון שלא יודעים שנטמאה, הרי אפשר להעמידה בחזקת כשרות, ורוב בנות ישראל כשרות הן, וא"כ, למה צריכה להביא קרבן ממאכל בהמה? אלא טעם הדבר הוא, שהא גופא שנמצאת במצב כזה שאפשר לחשוך אותה על טומאה, הרי זה ענין של מעשה בהמה, כי, אצל בנות ישראל, אסור להיות מצב של חשך.

ואע"פ שהענין "ונסתרה" כשלעצמו נקרא בשם מעשה בהמה, ומשום זה לבד אסורה לבעל, מ"מ, הרי זה רק לשעה קלה בלבד, דכיון שלא נטמאה, אלא רק "ונסתרה", נעשית אח"כ טהורה לבעלה, כמ"ש "ונקתה ונזרעה זרע".

וכן הוא בשעה שיהודי עובר עבירה, שזהו"ע של רוח שטות, אין זה ענין של טומאה לבעלה ח"ו, שהרי "וכבודי (הניצוץ האלקי שבכאו"א מישראל) לאחר לא אתן", ואין זה אלא שלשעה קלה עשה מעשה בהמה, אבל סוף סוף "ונקתה ונזרעה זרע", כי "לא ידח ממנו נדח".

וזהו טעם נוסף לכך שכשמדובר בענין שטות דלעו"ז מובא הפסוק "כי תשטה אשתו", כיון שבכך רוצים לבאר, שכל ענין השטות דלעו"ז אצל בני"י, אינו ענין של טומאה ח"ו, ואין זה אלא כמעשה בהמה לשעה קלה.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשי"ד ח"א ע' 59. וז"ל: האמת היא שכל

יהודי הוא במהותו שומר תומ"צ, וכפתגם אדמו"ר הזקן: יהודי אינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות, אלא "יצרו הוא שתקפו" (כלשון הרמב"ם), וכאשר מסירים את ה"אונס" שמצד היצר, אזי מתגלה רצונו האמיתי, ואז יוכח שמצד גאווה בלבד אין לו שייכות לענין שהוא היפך התומ"צ, שכן, בהיותו בן בנו של אברהם יצחק ויעקב, שהי' נוכח במעמד הר סיני, ובשבילו נתן הקב"ה תורה וברא את העולם כולו (כמארז"ל "כל אחד חייב לומר בשבילי נברא העולם"), איך מתאים לו להשפיל את עצמו לדבר פעוט ("אין אֶזַא קלייניקייט") למלאות תאוה, חשק ורצון שלו?! ... בודאי יש לו מספיק כח, שהרי עליו עומד כל העולם יחד עם כסא הכבוד... לעמוד בנסיון ההסתת היצה"ר, ולהשאר על עמדו בחזקת כשרות דכל בני ישראל (ש"כל ישראל בחזקת כשרות"), לולי הרוח שטות ("אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות").

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשט"ז ח"א ע' 254. וז"ל: הענין דלימוד תורת החסידות, מלבד מעלת הלימוד שבזה, כבלימוד שאר חלקי התורה, ובאופן נעלה יותר, כיון שזוהי פנימיות התורה, יש בו מעלה נוספת, שבזה תלוי כללות קיום המצוות במחשבה דיבור ומעשה בחיי היום יום, שקיום המצוות יהי' מתוך חיות ("מיט אַ לעבעדיקייט").

[כלומר: בודאי שכל יהודי מקיים את המצוות ונזהר מעבירות. וכדברי הגמרא "אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות", דהיינו, שלא קיימת אפשרות שיהודי יעבור על רצונו של הקב"ה, א"כ מתבטל מתורת אדם ("ער ווערט אויס אדם"), שזוהי המשמעות של "נכנס בו רוח שטות", שזוהי רוח בהמה. אבל, ענין זה (קיום המצוות והזהירות מעבירות) גופא יכול להעשות מתוך ריבוי חיות, מיעוט חיות, או באופן ד"מצות אנשים מלומדה". וזהו ענינה של תורת החסידות הקשורה לא רק עם לימוד בלבד, אלא גם עם דיבור ומעשה בחיי היום יום, לפעול שקיום המצוות יהי' מתוך חיות].

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשי"ז ח"ג ע' 121. וז"ל: כל זמן שלא באה הגאולה הכללית של כאו"א מבנ"י מן הגלות ע"י משיח צדקנו, הרי זה סימן שיש עדיין אחיזה לעבירות, כי, כל מציאות הגלות היא מצד החטאים, "מפני חטאינו גלינו מארצנו", ומזה מובן, שבה בשעה שתהי' תשובה על החטאים, ועאכו"כ שלא יהיו חטאים מכאן ולהבא, אזי מתבטל הגלות מאליו וממילא.

והנה, בנוגע לכללות ענין העבירה, איתא בגמרא על הפסוק "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות".

ובהקדמה: איש ואשה למטה על כל פרטיהם, הם דוגמא על השורש שממנו נלקחים עד לשרשם הראשון להקב"ה (כביכול) וכנסת ישראל שנקראים איש ואשה. ומזה מובן, שכל פרטי הדינים דסוטה ישנם גם בנוגע לכנסת ישראל עם הקב"ה.

הדין דסוטה הוא, שכאשר האיש מקנא לאשתו, באמרו "אל תסתרי עם איש פלוני", ולא שמעה בקולו, הרי אף שיכול להיות שלא חטאה עם איש פלוני, הנה בשביל זה לבד שנסתרה עמו לאחרי אזהרת בעלה, נקראת סוטה, וישנם כמה דינים שצריכים להעשות בענין סוטה, כמבואר בפרטיות בתורה.

ובנוגע להקב"ה וכנסת ישראל, הקינוי הוא ציווי הקב"ה לכל אחד מישראל "לא יהי לך (לי יחיד) אלקים אחרים על פני", שדוגמתו הוא "אל תסתרי עם איש פלוני".

אך אינו מובן: כיצד שייך לגבי הקב"ה ענין של "סתירה", להסתתר ממנו? כיון שהקב"ה נמצא בכל מקום, "לית אתר פנוי מיני", ובכל מקום שיסתתר האדם הרי הוא לעיניו של הקב"ה, כמ"ש "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'!" א"כ מה משמעות ה"סתירה" של כנסת ישראל מהקב"ה?

והמענה על זה: הקב"ה אומר על בעל גאווה "אין אני והוא יכולים לדור". אני אומר הקב"ה, ובעל גאווה, לא יכולים להמצא באותו מקום. נמצא, שגאווה הו"ע של "סתירה" מהקב"ה כביכול; בבעל גאווה לא נמצא הקב"ה והוא אינו רואה כביכול את הבעל גאווה. וכפירוש הבעש"ט על הפסוק הנ"ל בניחותא: "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו", היינו, שכאשר האדם הוא במעמד ומצב ד"אני" (ער איז באַ זיך אַ "איך"), אזי "לא אראנו", הקב"ה כביכול אינו רואה אותו.

איתא בגמרא ש"בעל שמחל על קינויו קינויו מחול", היינו, שאפילו לאחרי שהבעל קינא לאשתו ואמר "אל תסתרי עם איש פלוני", ביכלתו להסיר את הקינוי, כמו שמעולם לא קינא לה. והגמרא פוסקת, שמחילת הבעל מועילה רק "קודם סתירה" (קודם שהאשה נסתרה עם האיש שעליו הזהירה הבעל "אל תסתרי"), אבל "לאחר סתירה", לא מועילה מחילתו.

וטעם הדבר: כל זמן שלא נסתרה, אין עדיין שום דבר מלבד הקינוי שלו, ועל הקינוי שלו הרי הוא בעל הבית, ולכן יכול לבטלו. אבל לאחר הסתירה, ישנו הרי דבר נוסף שאינו תלוי בו, ולכן לא מועילה מחילתו.

אבל בירושלמי איתא, שהבעל יכול למחול על קינויו אפילו לאחרי שנסתרה, "כל זמן שלא נמחקה המגילה" (שכותבים עבור הסוטה).

ומבאר הרגצ'ובי, שאין כאן פלוגתא בין הבבלי לירושלמי, אלא שהירושלמי מדבר אודות סתירה כזו שכל מציאותה היא רק מצד הקינוי, כמו למשל בעת שאמר לה "אל תסתרי עם

אביך" או "עם מאה בני אדם", שלולי הקינוי שלו אין זו סתירה כלל, ולכן בשעה שהבעל מוחל ומסיר את הקינוי שלו, הרי ממילא בטלה גם הסתירה, הדבר כולו.

ומזה מובן בנוגע להקב"ה וכנסת ישראל, שכיון שהאמת היא שתמיד "לית אתר פנוי מיני", הרי באמת לא שייך אף פעם מציאות הסתירה; הסתירה אינה אלא מפני שהקב"ה אינו רוצה גאווה, "תועבת ה' כל גבה לב" ו"אין אני והוא יכולין לדור". וכיון שכל המציאות של סתירה זו נעשית רק מצד רצונו ית', יכול הקב"ה למחול תמיד, אפילו לאחר שנסתרה.

אמנם, מתי מועילה המחילה (אפילו כאשר כל מציאות הסתירה תלוי בהקינוי), "כל זמן שלא נמחקה המגילה".

מחיקת המגילה כפשוטה, מתבטאת בכך, שמפרידים את האותיות מהקלף. וענין זה מורה ומגלה שגם קודם המחיקה לא היו דבר אחד; אילו היו דבר אחד, לא הי' שייך לחלק ביניהם. ולכן, באותיות החקיקה, כיון שהם מציאות אחת עם הדבר שעליו הם חקוקים, לא שייך למחוק את האותיות לבדן, אא"כ מסירים חלק מהדבר שעליו הם חקוקים.

ולכן, בשעה ש"לא נמחקה המגילה", היינו, כאשר יהודי לומד תורה באופן של חקיקה, שלא שייך למחוק ח"ו את אותיות התורה ממנו, כיון שהוא והתורה הם חד, הנה אע"פ שהיתה אצלו "סתירה", שנכנסה בו ("עס האָט זיך אין אים אַריינגעכאַפּט") גאווה, הרי זה רק בחיצוניות, ומחילה מלמעלה מבטלת הכל, והרי הקב"ה הוא "רב לסלוח".

אבל אם "נמחקה המגילה" (שזה מורה שגם לפני"ז היו הוא והתורה שני דברים), אפשר שהישות וגאווה חדרו בו מעבר לעבר ("דורכגענומען דורך-און-דורך"), ואז יש לו דין של סוטה: עליו להביא מנחה משעורים, מאכל בהמה, והמנחה צריכה להיות עשירית האיפה, שמורה על דלי דלות, היינו, שצריך לפעול בעצמו את הידיעה והרגש שהוא "עני בדעת", ועד כמו בהמה, שאין לה דעת כלל.

ויש להוסיף בזה, ובהקדמה: מנחת סוטה אינה כמו שאר הקרבנות שבאים לכפרה, כפרת עון, אלא כדברי הגמרא במסכת כריתות ש"מנחת קנאות לא לכפרה קאתייה אלא לברר עון" (אם אמת אם שקר), ע"ד שתיית המים. והיינו, שע"י המנחה יכול להתברר שמעיקרא לא הי' ענין של עון, ובמילא אין צורך בכפרה על עון.

וענינו בעבודה: בירור העון הוא לא רק בנוגע להעבר, שמלכתחילה לא היתה הנטי' מדרך הישר ("תשטה אשתו") באופן של חטא בפועל ח"ו, אלא גם בנוגע להבא, שלא יהי' מעמד ומצב ש"נכנס בו רוח שטות" שיכול להביא לנטי' מדרך הישר.

והעצה לזה היא מנחה של דלי דלות (עניות בדעת) שבאה מן השעורים (מאכל בהמה).

ויובן ע"פ מ"ש בעל השמחה במאמר ד"ה הוי' לי בעוזרי, ש"שאול, עם היותו גדול בתורה, מ"מ, חטא בזה שהלך אחר הטעם". ואם הדברים אמורים בנוגע לשאול שהי' "משיח ה'", עאכו"כ בנוגע לאלו שנמצאים בדרגות נמוכות יותר, שאם הולכים אחר ההבנה וההשגה, אזי "לפתח חטאת רובץ", להיות נתינת מקום לנטי' מדרך הישרה.

והעצה לזה, שתהי' העבודה (קרבן) באופן של דלי דלות בדעת, היינו, לא מצד הבנה והשגה [כיון שכבר נכשל בזה, וע"ד מ"ש הרמב"ם בהל' דעות ש"אם הי' רחוק לקצה האחד ירחיק עצמו לקצה השני וינהוג בו זמן רב עד שיחזור בו לדרך הטובה והיא מדה בינונית"], אלא מצד "רעותא דלבא" כפי שבאה מצד קבלת עול, שלזה שייך כאו"א מישראל, וענין זה הוא ה"פתח" "כחודה של מחט" שעיי"ז פותחים לו "כפתחו של אולם", שגבהו ארבעים אמה, ב"פ כ"ף, שמורה על פנימיות הכתר, שזהו"ע רעותא דלבא.

זאת ועוד: כיון שיש חשש ש"היא עשתה מעשה בהמה", לכן צריך להיות קרבנה "מאכל בהמה", היינו, שלא מספיק דלי דלות בדעת של בני אדם, אלא באופן שגם בהיותם "ערומין בדעת", הרי הם "משימין עצמם כבהמה". וענינו בעבודה, כמדובר בהמאמר שגם המצוות דעדות ומשפטים שיש עליהם טעם, צריך לקיים (בעיקר) מפני שהם רצון ה', כמו חוקים, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי" ו"אין לך רשות להרהר אחרי".

ועז"נ "אדם ובהמה תושיע ה'", היינו, שכאשר אלו שמצד תכונת נפשם ועבודתם הרי הם במדרגת "אדם", ע"ש "אדמה לעליון", "משימים עצמם כבהמה" לגבי הקב"ה, אזי נמשכת ישועת ה' ביתר שאת וביתר עוז.

וכאשר פועל בעצמו ביטול זה, הרי לא זו בלבד שנעשה טהור להקב"ה, אלא עוד זאת, שמגיע לדרגא נעלית יותר מדרגתו הקודמת, כסיום הכתוב: "ונקתה ונזרעה זרע", וכפירוש הגמרא: "היתה יולדת (תולדותיהן של צדיקים, ועמך כולם צדיקים, מצוות ומעשים טובים) בצער יולדת בריוח", ועד שמגיע למרחב העצמי, "במקום שבעלי תשובה עומדים צדיקים גמורים אין יכולים לעמוד שם".

כלומר: כיון שלפנ"ז "עשתה כמעשה בהמה", הרי כשנעשה מעמד ומצב של אתהפכא, אין זה רק כמו שפועלים על אדם להיות כדבעי, אלא כפי שמהפכים "בהמה" ל"אדם", ועד כפי שהאדם הוא בתכלית השלימות.

והרי זוהי מעלת בעל תשובה לגבי צדיק, כולל גם לגבי העבודה בעניני הרשות באופן ש"בכל דרכיך דעהו", שכן, בעניני הרשות גם אם נכשל בהם, הרי אין זה ענין של עבירה שהוא מג' קליפות הטמאות שהם "אסורים וקשורים בידי החיצונים.. עד עת קץ", כי אם ענין של קליפת נוגה, שיורד רק לפי שעה, ולאח"ז יכול בנקל לחזור ולעלות לקדושה, משא"כ בסוטה ("מעשה בהמה") שמדובר אודות דבר איסור, ובמילא, העלי' היא באופן ד"זדונות נעשו לו כזכיות".

וזהו גם מ"ש בגמרא "היתה יולדת.. נקבות יולדת זכרים": החילוק שבין נקבה לזכר בעבודת ה' הוא, שנקבה "דעתה קלה" שיוכל להיות אצלה שינויים, היינו, שברגע זה הוא "עובד ה'", וברגע שלאח"ז הוא במצב של נטי' מדרך הישר, משא"כ זכר, שהוא תקיף בדעתו.

וזהו "יולדת זכרים", שנעשה אצלו התוקף ד"זכר" בעבודת ה', היינו, שעבודתו בהליכה מיום ליום "מחיל אל חיל" בתורה ומצוותי' היא קיימת לעד, "שפת אמת תכון לעד", ובאופן כזה הולך לבטח דרכו להמשיך אלקות בעולם, כמ"ש "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט", היינו, שע"י "צדקה ומשפט" הרי הוא ממשיך "אמת הוי'" בעניני העולם.

והרי ענין זה ("יולדת זכר") קשור גם עם כללות ענין הגאולה העתידה, כדאיתא בתוס' (בשם המכילתא), ש"כל השירות לשון נקבה חוץ משירה דלעתיד לשון זכר", ועל זה אומרים "ונודה לך שיר חדש", כמ"ש "שירו לה' שיר חדש", כיון שהגאולה דלעתיד תהי' גאולה אמיתית חזקה וקיימת (שעל זה מורה התוקף של זכר) שאין אחרי' גלות.

וזהו גם מש"נ "איש ואיש יולד בה", כמבואר בתו"א ובלקו"ת שאע"פ שהסדר הוא ש"איש מזריע תחלה יולדת נקבה", מ"מ, לעתיד לבוא הנה גם כאשר איש מזריע תחלה תהי' יולדת זכר, והיינו, שאע"פ שהגאולה העתידה תהי' באתערותא דלעילא (שזהו"ע "איש מזריע תחלה"), בחסד וברחמים, כמ"ש "ברחמים גדולים אקבצך", מ"מ, תהי' הגאולה באופן ד"יולדת זכר", גאולה חזקה וקיימת שאין אחרי' גלות.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תש"כ ח"ב ע' 133. וז"ל: על הכתוב "איש איש כי תשטה אשתו", אמרו רז"ל "אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות". מובן מזה שכל הדינים שנאמרו בסוטה, הוראות הן לתיקון נפש החוטאת (בכל החטאים).

התחלת התיקון הוא, "והביא האיש את אשתו אל הכהן", הוא "כל איש אשר נדבה רוחו לעמוד לפני ה' לשרתו וכו'". וע"ד מאמר רז"ל: "כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך אצל חכם כו'", אשר כן הוא גם בנוגע לחולי הנפש.

פעולה הראשונה שעל הכהן לעשות, בכדי לטהר את הסוטה מטומאתה, הוא "ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרש ומן העפר אשר יהי' בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים". "אין מים אלא תורה". ומים קדושים בתוספת תואר זה מורה על פנימיות התורה: "מים" ו"קדושים" ב' תנועות הפכיות הם: מים, יורדים מגבוה לנמוך, וקדושה, ענינה הפרשה והבדלה.

ובפנימיות התורה כלולות ב' תכונות אלו כאחד: פנימיות התורה ענינה סודות ורזין, שאינם מלובשים ונתפסים בשכל האדם ובעניני עוה"ז כנגלה דתורה קדושה (הפרשה והבדלה), ועם זה (ומפני זה) יש בה תכונת הירידה דמים עוד יותר מאשר בנגלה דתורה, כי כל הגבוה יותר

יורד למטה יותר, שזהו גם הטעם מה שפנימיות התורה נקראת בשם שמן, כי בשמן ב' תכונות אלו: צף על כל משקין, הבדלה, ועם זה, מפעפע בכל דבר וישנו בכל דבר גם בדומם, שלכן הובטחנו: המאור שבה (הו"ע פנימיות התורה) מחזירו למוטב.

ומים קדושים אלו צריך הכהן להמשיכם בכלי חרש, ולתת בהם גם מן העפר (שלמטה גם מכלי חרש, שהרי העפר אינו כלי כלל), עד אשר יוכלו להשקות בהם גם את הסוטה. ז.א. בעבודה שצריך להפיץ את המעינות דפנימיות התורה עד לחוצה היותר תחתון, שאין חוץ למטה ממנו. ואז "ונקתה ונזרעה זרע", "היתה יולדת נקבות יולדת זכרים" (שאינן דעתם קלה), עבודה שיש לה קיום, ושכר מצוה לפי מדריגתה ג"כ זכר גאולה העתידה. וכהבטחת מלכא משיחא, דלכשיפוצו מעינותיך חוצה, קא אתי מר, בקרוב ממש.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשמ"ה ח"ד ע' 2142. וז"ל: הוזכר לעיל על דבר המנהג שנתפרסם על ידי כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו ללמוד בימי הספירה נמסכת סוטה (נוסף על השיעורים הקבועים) דף ליום דף ליום, אשר בהתאם לכך, ה"סיום" דמסכת סוטה הוא בערב חג השבועות.

ובהקדם "קלאץ קשיא" בעניין זה שאין שמים לב. וזאת, למרות שרגילים לדייק בעניינים דקים "כחוט השערה". מקובל לחשוב שבמכת סוטה ישנם מ"ט בהתאם למ"ט הימים דספירת העומר. דף ליום דף ליום.

אמנם, לאמיתו של דבר, יש במסכת סוטה מ"ח דפים בלבד, שכן, התחלת המסכת (כבכל המסכתות) (בדף ב), ובמילא, ישנו יום אחד שבו חסר, לכאורה, הלימוד דמסכת סוטה, מה שאין כן בנוגע לספירת העומר, אם יחסר ח"ו יום אחד ממ"ט ימי הספירה, אין זה "שבע שבתות תמימות".

ויש לומר ש"דף השער" דמסכת סוטה משלים את המנין דמ"ט הדפים המכוונים כנגד מ"ט ימי הספירה. והביאור בזה: "דף והשער" הוא בבחינת "שומר" על המסכת כולה, בדוגמת שער העיר שענינו לשמור שלא ייכנסו דברים בלתי רצויים. וכפי שידוע ומבין גם פשוט שבפשוטים, ש"דף השער" של "סידור", "תהילים" וכיוצא בזה, ובנדון דידן, מסכת סוטה, שומר על שאר הדפים שלא יתקמטו, ופשיטא שלא ייקרעו, וכן שלא יפול עליהם לכלוך וכיוצא בזה. ומכיון שכן, יש לו שייכות ל"פנים" הספר, ובנדון דידן, מסכת סוטה.

אמנם, ביאור זה אינו מספיק עדיין, שכן, יום ראשון דספירת העומר הוא אחד מימי הספירה (ולא רק הקדמה וכיוצא בזה), ולא עוד, אלא שיש בנו מעלה יתירה לגבי שאר ימי הספירה, שהרי כל ימי הספירה אינם באים אלא מכוחו של יום ראשון, שבו היתה הבאת והקרבת העומר. ואם כן, כיצד ייתכן שביום זה ילמדו את ה"שער" בלבד?

ולכן, יש לומר, ש"דף השער" אינו בבחינת שומר בלבד, דבר הטפל כו', אלא אדרבה יש בו עליו לגבי כל המסכת: ב"דף השער" נדפס גם שם המסכת, שם הכולל את המסכת כולה, ונפקא מינה לדינא בנוגע למכירת ספר (מסכת) על ידי "שטר", שכאשר כותבים ב"שטר" את שם הספר, אזי עובר הספר מרשותו של המוכר לרשותו של הלוקח. וכל זה אפילו ב"שמות הסכמיים", ועל אחת כמה וכמה ב"שמו אשר יקראו לו בלשון הקודש", אשר, כתורת הבעל שם טוב, מהווה מחייה ומקיים את הדבר הנקרא בשם זה.

ולהעיר מדברי השל"ה: "אף מי שהוא עם הארץ גמור, ומצטער מאוד על מיעוט הבנתו ואינו מבין שום דבר, קורא בכל לבו שמות של תורה שבכתב ותורה שבעל פה.. ושמות כל המסכתות.. וקריאת השמות תועיל להיות נחשב כאילו עיין ולמד כולם".

ומעלה מיוחדת בנוגע לשם דמסכת "סוטה", להיותו מהמסכתות ששם נזכר בגמרא. ונמצא, ש"דף השער" אינו "שומר" בלבד, כלומר דבר הטפל לדפי המסכת עצמה, אלא אדרבה: מכיון שנדפס בו שמה של המסכת, כולל הוא ומהווה ומחי' את כל דפי המסכת כולה. וזוהי שייכותו של "דף השער" ליום א' דספירת העומר, שכל ימי הספירה באים מכוח הבאת והקרבת העומר ביום זה:

בלימוד דף ליום דף ליום, הרי גם כאשר לומר על דרך הפשט, הדרוש, הרמז והסוד, אין לו אלא העניינים השייכים לדף פרטי זה, על דרך ובדוגמת הספירה הפרטית דכל יום: מה שאין כן ביום א' דספירת העומר שאז קורא ולומד שמה של המסכת ב"דף השער" (ומחליט ומכריז שלמחרתו מתחיל ללמוד דף ליום דף ליום), יש לו את המסכת כולה (לא רק "בכוח" בלבד, אלא) באופן של "כלל", ומזה נמשכים ה"פרטים" דף ליום דף ליום, על דרך ובדוגמת שאר ימי הספירה הבאים מכוח הבאת העומר ביום א'.

ועל פי זה יש לבאר את הענין ד"נעוץ סופן בתחילתן", דלכאורה, מכיוון שב"סופן", לאחרי שסיים את כל דפי המסכת, יש לו את המסכת כולה, אם כן, מהו העילוי בכך ש"נעוץ סופן בתחילתן", "תחילתן" ממש, לפני שהתחיל ללמוד את הדף הראשון (שהרי לאחרי שכבר התחיל שוב אינו אוחד בהתחלה ממש)? ! והביאור על פי האמור, שב"תחילתן", ב"דף השער", ישנו כל הענין באופן של "כלל".

על פי האמור, יש להתעכב תחילה על ההוראה שלמדים משמה של המסכת "סוטה". ובהקדמה: אף שאין זה אלא שם (מסכת) בלבד, מכל מקום, מכיון שגם זה ענין בתורה, ועד ששייך הוא לתורה כולה, כדברי הרמב"ם: "האומר שאין התורה מעם ה', אפילו פסוק אחד, אפילו תיבה אחת, אם אמר משה אמרו מפי עצמו, הרי זה כופר בתורה (כולה), וכן הכופר בפירושה והוא תורה שבעל פה". מובן, שגם בענין זה יש הוראה ולימוד בעבודת ה', כדלקמן.

והענין בזה: הפירוש ד"סוטה" הוא מלשון "שטות", כדרשת חכמינו ז"ל על הפסוק "איש כי תשטה אשתו", "אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות". ולכאורה, בשלמא עצם

העובדה ד"נכנס בו רוח שטות", אפשרית היא מצד ענין הבחירה, אבל כיצד ייתכן שענין כזה ("סוטה") יהיה שם של חלק (מסכת) בתורה! ?

ואף שהקב"ה הוא "כל יכול", מכל מקום, הרי נאמר "לא יהי' לך אלהים אחרים על פני", ואם כן, נשאלת השאלה: איך ייתכן שבתורתו של הקב"ה, "על פני", יהי' ענין של "רוח שטות" שעלול להביא לעבירה על רצונו ית', שזהו ענין ד"אלהים אחרים" ! ?

והביאור בזה: ידוע הכלל דירידה צורך עלי', כלומר, כוונת הירידה היא כדי שעל ידי זה יבוא האדם לעילוי גדול יותר מכמו שהיה קודם הירידה, על דרך מעלת הבעל תשובה לגבי צדיק, וזהו גם הדיוק בלשון "נכנס בו רוח שטות", שבעצם אין הדבר שייך אליו כלל, אלא ש"נכנס בו" ממקום אחר, באופן ד"נורא עלילה על בני אדם", וזאת, כדי שעל ידי זה יבוא לעילוי גדול יותר מכמו שהיה לפני הירידה.

וכן הוא בנוגע לירידה ד"סוטה", שהכוונה בזה היא שעל ידי זה יהי' העילוי ד"ונקתה ונזרעה זרע", "אם היתה עקרה נפקדת.. אם היתה יולדת בצער יולדת בריווח, נקבות יולדת זכרים כו", וכמסופר בגמרא בנוגע לחנה: "אם ראה תראה.. אמרה חנה לפני הקב"ה, אם ראה מוטב, ואם לאו, אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיוון דמסתתנא משקו לי מי סוטה, ואי אתה עושה תורתך פלסתר, שנאמר ונקתה ונזרעה זרע".

[ולהעיר, שגם בהשקאת הסוטה מודגש הענין דירידה צורך עלי', כמאמר רבותינו ז"ל "גדול השלום שהשם [שם הוי', שם היותר נעלה מבין כל השמות שאין נמחקין, "שם המפורש"] שנכתב בקדושה, אמר הקב"ה, ימחה על המים שבביל להטיל שלום בין איש לאשתו", שבזה מודגש גודל העילוי דענין השלום, אשר לא זו בלבד ש"מזבח מוריד עליו דמעוה", אלא יתירה מזה, שהקב"ה אומר שבבביל עילוי זה מותר ש"ימחה שמי על המים", תכלית הירידה. ולא עוד, אלא שיש מצוה בדבר, ובלבד שיהי' "שלום בין איש לאשתו"].

ביאור הענין: לכאורה, אינו מובן: כיצד אמרה חנה "אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיוון דמסתתנא משקו לי מי סוטה כו", הרי השקאת הסוטה אינו אלא אם נסתרה לאחרי קינוי הבעל, ולאחרי קינוי הבעל אזי הסתירה אסורה (גם בסתירה כזו שלולי קינוי הבעל אין בה איסור), ואם כן, כיצד ייתכן שחנה תעבור על הקינוי דאלקנה ותסתתר, בה בשעה שיש איסור בדבר! ?

אפילו לולי האיסור, לא מסתבר שחנה תעבור על דבריו של אלקנה, כאשר יודעים אודות גודל מעלתו של אלקנה. כמסופר במדרש בנוגע לאופן עלייתו לרגל, שהי' מעלה עמו את כל אנשי העיר שבדרך, ו"בדרך שהי' עולה שנה זו לא הי' עולה שנה אחרת, עד שהיו כולם עולים", כלומר, שזיכה רבים מישראל בענין ד"יראה כל זכורך אל פני האדון ה'", "כדרך שבא ליראות כך בא לראות" ! וכל זה, כאמור, מצד דבריו של אלקנה בלבד, וכל שכן וקל וחומר כאשר יש איסור בדבר !

ואם מפני שעל ידי זה יהי' "ונקתה ונזרעה זרע", הרי זה על דרך ובדוגמת (אבל לא ממש) "האומר אחטא ואשוב", ש"אין מספיקין בידו לעשות תשובה" (אלא אם כן "דחק ונתחזק כו')!

אמנם, בנוגע לפועל, בוודאי לא נסתרה כו', אלא רק "אמרה.. אלך ואסתתר כו'", אבל אף על פי כן, השאלה היא: כיצד יכלה להעלות על דעתה ולומר שתעבור על דבר איסור?!

והביאור בזה: מכיון שכוונתה אינה אלא כדי שעל ידי זה יהי' הענין ד"ונקתה ונזרעה זרע", הרי במקום שמחשבתו של אדם שם הוא נמצא, ובמילא, מצד פנימיות העניינים אין ב"סתירה" זו ענין של חטא כלל, ובנוגע לחיצוניות העניינים במעשה בפועל, אשר המעשה הוא העיקר, שישנו המעשה ד"סתירה", הנה לזה מועילה התשובה, שכן, כאשר "דחק ונתחזק כו' מקבלין תשובתו", וטעם הדבר מכיון שמצד פנימיות העניינים לא הי' כאן ענין של חטא.

ויש להוסיף בזה בעומק יותר: אפילו כשהסתירה היא (לא כדי שיהי' "ונקתה ונזרעה זרע", אלא) מצד ה"רוח שטות", ויתירה מזה, אפילו לאחרי שנתברר שהי' ענין של היפך הטהרה כו', הנה גם אז, הרי מצד פנימיות העניינים כפי שהם למעלה (אף שבמחשבת ורגש האדם אינו כן), תכלית הכוונה בזה היא בשביל העלי' דתשובה, כלומר, כל הירידה אינה אלא כדי שסוף כל סוף יבוא לעילוי דתשובה, שהרי "בוודאי סופו לעשות תשובה, בגלגול זה או בגלגול אחר, כי לא ידח ממנו נדח.

ולכן, גם אז הרי זה ("סוטה") שם דתורה, דמכיוון ש"בוודאי סופו לעשות תשובה", נמצא, שתכליתו של החטא (כמו שהוא מצד למעלה) הוא העלי'.

ולא עוד, אלא אפילו כשהחטא הוא באופן ד"אחטא ואשוב", שאז "אין מספיקין בידו לעשות תשובה", גם אז, הרי מצד פנימיות העניינים כפי שהם למעלה, הכוונה בזה היא שיהי' "דחק ונתחזק", היינו, לעוררו לתשובה נעלית יותר.

ובפשטות שזוכים תיכף ומיד לגאולה האמיתית והשלימה על ידי משיח צדקנו, "בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו", שלימות העם, ובאים לארצנו הקדושה, "ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה", שלימות הארץ, ושם גופא להר הקודש, ולבית המקדש השלישי, ומקבלים גם את התורה, "אוריאת תליתא", שלימות התורה, ובצירוף כולם שלימות המשולשת, "חוט המשולש", וכל זה תיכף ומיד, במהרה בימינו ממש.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה תורת מנחם תשמ"ו ח"ב ע' 251. וז"ל: והנה בכללות ענין זה יש פרט אחד בדרושים אלו הדורש ביאור (ולא שמים לב אליו). דהנה הובא שם שבמשכן הי' רק הקרקע מעפר כמ"ש ומהעפר אשר יהי' בקרקע המשכן וכו'. ולכאורה צריך להבין, דהרי פסוק זה הוא דין בדיני מי סוטה שנאמר לא רק במשכן אלא גם במקדש, וכדאיתא

במשנה דמקום הי' שם (במקדש) אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה כשהוא מגביה ונוטל עפר מתחתיו וכו'. ונמצא, שגם במקדש (שלימות העבודה) יש בחי' עפר אשר בקרקע המשכן, ביטול שלמטה.

ואין לחלק בין עפר המקדש לעפר המשכן, משום דעפר המשכן הי' עפר המדבר וכו', כי ממ"ש בתורה אשר יהי' בקרקע המשכן גו', מוכח שעפר זה יש לו דין עפר המשכן ולא עפר המדבר, וא"כ דינו שוה לעפר המקדש, (ומטעם זה הובא פסוק זה בדרושים אלה אף שלכאורה הוא דבר פשוט שהי' עפר המדבר בקרקע המשכן, אלא שלולא הפסוק אין ראי' שהעפר הוא חלק מהמשכן וקדושת המשכן, ומפסוק זה מוכח שהעפר הוא חלק מהמשכן וכו').

וצריך להבין מהו ההפרש בין עפר המשכן שבמשכן ועפר דמי סוטה שבמקדש, ומהו הקשר דהעפר אשר בקרקע המקדש והעפר שבגג ומעזיבה.

וי"ל הביאור בזה, ע"פ המבואר בדרושי חסידות שיראה עילאה ויראה תתאה שתיהן קשורות זו בזו. דפירוש הדבר הוא למעליותא, שיראה תתאה יש בה מעלת יראה עילאה (ולא להיפך שיראה עילאה היא כמו יראה תתאה). ועד"ז יש לומר בענין העפר אשר בקרקע המקדש, דמכיון שזהו בחי' יר"ת ה"ז קשור עם יראה עילאה, העפר שבגג ומעזיבה, שדוקא על ידו מגיעים לבחי' יראה עילאה.

והענין הוא, דהנה תוכן ענין מי סוטה (שבשבילו הי' העפר אשר בקרקע המקדש), קשור עם כללות ענין העוונות, כמשארז"ל ע"פ איש כי תשטה אשתו (הנאמר בפ' סוטה), אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות, דבשביל זה הי' ענין מגילת סוטה, ומי סוטה, וקרובן סוטה וכו'. וזהו החידוש שבעפר אשר בקרקע המקדש, דגם מי שנכשל בענינים בלתי רצויים, שנכנס בו רוח שטות, הנה אעפ"כ יש ביכלתו לתקן החסרון ע"י הביטול דיר"ת, עפר אשר בקרקע המקדש (שזהו העפר שבמי סוטה), אך עי"ז יבוא אח"כ להעילוי דיראה עילאה כו'.

וכפשטות ענין פרשת סוטה, דע"י ענין התשובה וכו', מביאים המי סוטה לענין נעלה, כמ"ש ונקתה ונזרעה זרע, היינו שעולה לדרגא נעלית יותר גם מדרגא שהי' לפני הירידה, דזהו גם ענין קרבן סוטה, דנוסף לזה שקרבן בכלל הוא מלשון קירוב, שמקרב עצמו לאלקות וכו', הנה עוד זאת שע"י ירידה זו עולה לדרגא נעלית יותר גם מהדרגא שלפני הירידה, עד לבחי' יראה עילאה, בחינת העפר אשר בגג המקדש, שזה מורה על עליית הדומם, השייך לשלימות העבודה ונצחיות העבודה.

ויש לקשר זה עם מארז"ל בגמרא, אמרה חנה לפני הקב"ה כו', אלך ואסתתר בפני אלקנה בעלי, וכיון דמסתרנא משקו לי מי סוטה כו', ונקתה ונזרעה זרע כו', דתפילת חנה הרי היתה בנוגע ללידת שמואל, דכתיב בי', ונתת לאמך זרע אנשים, זרע ששקול כשני אנשים, ומאן אינון, משה ואהרן, שנאמר משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו. והרי שמואל הנביא (שמואל הרואה) הוא אשר בחרו ה' למשוח בשליחותו את דוד, ומשחו דוקא בקרן, שלכן

מלכותו היא מלכות נצחית, כמו בית המקדש שהוא בית נצחי וכו', דענינו של דוד הוא ג"כ בחי' דומם וביטול ולכן מלכותו היא נצחית.

ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות שנא' איש איש כי תשטה אשתו תשטה כתיב: ראה ספר דרך פקודיך מ"ע כ"ה חלק הדיבור אות ג. וז"ל. הנה הגם שכל ישראל בחזקת כשרות ובחזקת מאמינים, עכ"ז אין אדם חוטא אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, שחושב שגם בעברו איזה עבירה עכ"ז הוא שלם באמונה זו, אבל לא כן הוא, כי באם היתה אמונת אומן תקוע בלבו אמיתיות מציאות אלקי עולם, אשר הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה, והאדם הבריה קטנה מעוטה בדעת יתוש קטן עומד בתוך כבודו יתברך והוא צופה ומביט עליו, איך ימלאנו לבו להמרות עיני כבודו, והלא אפילו לפני מלך בשר ודם לא ימלאנו לבו להמרותו בשום דבר בהיכלו שהוא רואה אותו ובודאי ותמלא רתת ורעדה מפחדו ואימתו, מכל שכן שהיה לו לירא וליפחד מפני פחד ה' ומהדר גאווה הסובב אותו ומקיף עליו וצופה ומביט לכל מחשבות האדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, אלא על כרחך תשפוט בצד השכל דבעבור האדם על איזה עבירה אפילו בהרהור בודאי אינו שלם באמונה זו באמת בהתגלות לבו, וכבר ידעת אשר האמונה זו היא יסוד הדת הישראלי וח"ו בהעדר אמונה זו אין לו חלק ונחלה בישראל, ממילא כשיתבונן האדם בזה יתמלא חיל ורעדה על חטאיו אשר חלפו ועברו עליו במחשבה ודבור ומעשה, ויבקש מהש"י מחילה וסליחה וכפרה ויקבל על עצמו וכו', ויקבל על עצמו לחשוב בכל פעם בגדולתו ורוממותו ית"ש בשכבו ובקומו בהליכתו ובישיבתו, והש"י לא יטשהו ולא יעזבהו לעד לעולם וישמור רגליו מלכד.

תנא דבי רבי ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו א"כ נכנסה בו רוח שנאמר ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח טומאה רב אשי אמר רוח טהרה ומסתברא כמאן דאמר רוח טהרה דתניא וקנא את אשתו רשות דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר חובה אי אמרת בשלמא רוח טהרה שפיר אלא אי אמרת רוח טומאה רשות וחובה לעיולי לאיניש רוח טומאה בנפשיה. (גמ' ג, א)

תנא דבי רבי ישמעאל אין אדם מקנא לאשתו א"כ נכנסה בו רוח שנאמר ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו מאי רוח רבנן אמרי רוח טומאה רב אשי אמר רוח טהרה: ראה זח"ג (רע"מ) קכד, א וז"ל: (תרגום) פתח ואמר, מצוה לדון בדיני סוטה, זהו שפתוב ועבר עליו רוח קנאה וקנא וגו'. ודאי רוח קנאה נמצאת בשני צדדים, אחד בשקר ואחד באמת, בגלל זה, ברוח שקר - וקנא את אשתו, והיא לא נטמאה. ולמדנו, ועבר עליו וגו', וקנא את אשתו והיא נטמאה.

וכי יש אמת ברוח טמאה? אלא באדם מצד עין טוב ורע, שם יצר הרע, נחש. בזמן שיש לאדם אשה יפה בכל מעשים טובים, שנאמר בה (משלי יב) אשת חיל עטרת בעלה, ליצר הרע יש קנאה, כמו שלמדנו שקנא אדם על אשתו, עד שפתה אותה וגרם לה מיתה. ולפעמים שולט

עליה בעברות ומטמא אותה ונעשית נבלה.

ויצור הרע מצד ימין שלו, דרגת שמעאל, נקרא נחש. ומצד שמאלו דרגת עשו, סמאל, נקרא קלב, ממנה של גיהנם שצונח הב הב. זהו שפתוב (משלי ל) לעלוקה שתי בנות הב הב. וברצונו לאכל נשמה טמאה באש שלו, גיהנם. ועבר עליו רוח טמאה וקנא את אשתו באמת, והיא נטמאה.

ובגללה נאמר, (ויקרא כא) ובת איש פהן - זה מיכאל - כי תחל לזנות את אביה היא מחללת באש תשרף. ושם נשרפת אותה זקמא, ומתלבנת היא ממנו ככסף שמתלבן באש, ואותה עפרת של זקמא נשרפת, ונעשית עפר ונאבדת.

כמו זה ישראל, כשהם מחללים את התורה, הקדוש ברוך הוא מכניס אותם לגלות בני עשו ובני ישמעאל שתחת שעבודם, שדרגתם כל"ב ונח"ש, ונדונים שם, ובהם יתבררו ויתלבנו ויצרפו כצוף הכסף וכבחן הזהב. זהו שפתוב (זכריה יג) וצרפתים כצוף את הכסף ובחנתים כבחן את הזהב, עד שיתקיים בהם, (ישעיה א) אם יהיו חטאיכם כשנים כשילג ילבינו.

ועץ טוב ורע, בגללו נאמר (שמות טו) ויורהו ה' עץ וישלף אל המים וימתקו המים וגו'. משום שהיו ישראל עם ערב רב, כלם היו עץ של טוב ורע, ועל זה חציו מתוך מצד ימין, וחציו מר מצד שמאל. ובזמן שערב רב היו מחטיאים את ישראל, היה כאלו היו כלם מצד הרע, והמים חזרו להיות מרירים כמו אותו עץ מר במים. זהו שפתוב ויבאו מרתה ולא יכלו לשותות מים ממרה פי מרים הם.

ועץ מר זה הוא כמו נסיון הסוטה. אם סתה תחת בעלה, אותם מים שמשקים אותם חוזרים להיות מרירים, ובהם צבחה בטנה ונפלה ירכה. ואם לא סתה, מה כתוב? ונקתה ונזרעה זרע, ומולידה בן. אף כאן וימתקו המים.

אין אדם מקנא לאשתו א"כ נכנסה בו רוח: ראה אור יקר להרמ"ק, חלק טו ע' קס. וז"ל: פתח ואמר, פקודא בתר דא לדון בדיני סוטה הדא הוא דכתיב ועבר עליו רוח קנאה, רוח טומאה מתרין סטריין אשתכח, חד דשקרא וחד דקשוט וכו'. נראה לכאורה דפליג אתלמודא דידן אין אדם מקנא א"כ נכנס בו רוח קדושה, והכא קאמר דרוח קנאה היינו רוח טומאה.

לכך יש לי לומר שהקנאה הוא טומאה כדפירשנו ועבר עליו רוח קנאה רוח טומאה, והענין כי רוח הטומאה זו שקוע באדם ומשתאב בו, וכאשר הוא מקנא לאשתו הרי רוח קנאה יוצא לחוץ ומגרש האדם מעצמו רוח הטומאה כדי לטהר מחשבותיו, והיינו ועבר עליו רוח קנאה, שהוא רוח טומאה ומפני שיש בו רוח קדושה הנאשב בתוכו מקנא את אשתו שהרי רוח קדושה מגרש רוח הקנאה ממנו, כי מדרך הרשע להשטים ולהעלים כענין רשע יראה וכעס, והצדיק אינו כן אלא הוכיח תוכיח את עמיתך, ולזה רוח קנאה הוא רוח טומאה הנשאב בתוכו ויוצא ממנו ומגרש אותו מגופו.

אין אדם מקנא לאשתו א"כ נכנסה בו רוח: ראה שער הגלגולים הקדמה כג. וז"ל: והנה יש אנשים שיש להם נפש ממלכות דעשיה שבקליפה, ויש מי שיש לו נר"ן מהקליפות, ואמנם מי שלא הרשיע כ"כ, כי עדיין לא ניתן בו נשמה מן הקליפות, אין תקונם מפח נפש, וע"י תשובה יכולים להתקן, וכאשר יתגלגלו בעה"ז ויקבלו ענשם, יהיו כדמיון ירבעם בן נבט

וחבריו שאין להם חלק לעה"ב, שהוא שיעלו נשמותיהם למעלה בבחי' מ"ן בזווג העליון של או"א, הנקרא עה"ב, אמנם יעלו בבחי' מ"ן בזווג זו"ן. אבל מי שיש לו נר"ן מן הקליפות, צריך שיתרקבו עצמותיהם ויאכלו את בשרם.

וז"ס רות וערפה, כי ערפה שבה אל עמה ואל אלהיה. וזה ג"כ סוד פסוק הכסיל חובק את ידיו ואוכל את בשרו שהוא הרוח, ומכלים את עצמם, וכדי להפריד מהם הנפש ההיא, לכן הוצרך ענין חבוט הקבר, שחובטים אותם כדי להפריד מהם הנפש ההיא. ואפילו בארץ ישראל, יש מעט מחבוט הקבר, לפי שהנולדים בארץ ישראל בפרוד מהם בא, ודבר זה תלוי כפי מעשה האדם, אם לטוב ואם לרע.

ודע, כי כל מי שיש לו קנאה במילי דשמיא, עליו ארז"ל אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנסה בו רוח טהרה. אבל מי שיש לו קנאה במילי דעלמא, הוא מהם, לפי שהיא קנאה הנמשכת מן החיצונים, ועל כן עצמותיהם מתרקבים. וכמ"ש במסכת שבת על ר' אחאי בר יאשיה, על פסוק ורקב עצמות קנאה. אמנם המקנא במילי דעלמא, עצמותיו מרקיבין, והעש אוכלם.

אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנסה בו רוח: ראה ספר לקוטי תורה להאר"י ז"ל, פרשת נשא וז"ל: ועבר עליו רוח קנאה, הנה ארז"ל אין אדם מקנא אא"כ נכנס בו רוח טהרה, דע כי יוסף הוא היסוד, והוא גי' ציון, שהוא יסוד המלכות, ויוסף הוא יסוד דדכורא, הנכנס תוך ציון. גם הוא גי' ג"פ ב"ן אשר נתנו מיסוד ז"א, אל יסוד נוק'. ולכן יוסף וציון, כ"א גימטריא ג"פ ב"ן, הנזכר באל"ך ה' נפשי אשא, כמבואר שהוא בחינת נר"ן. גם יוסף גי' קנ"ו, והוא סוד מה שהודעתך, כי הם ה"ח וה"ג, והם י' הויו"ת, והנה ה"ג הם במלכות, וה"ח מחסד ועד הוד, וכולם נמשכין דרך היסוד. וגם יש לו הוי' אחרת בפ"ע, נמצא כי הם ה' הויו"ת, וא' שלו הרי ו', והם גימ' קנ"ו, גם הוא גימ' קנאה, וז"ש בפ' ויקהל כדין חד צדיק אלביש קנאה וכו', וז"ס אין אדם מקנא לאשתו, אא"כ נכנס בו רח טהרה, כי הוא מסטרא דיוסף העליון. עכ"ל.

וראה ספר ליקוטי הש"ס להאר"י ז"ל, מסכת סוטה. וז"ל: אין אדם מקנא לאשתו אא"כ נכנס בו רוח טהרה. פי', כי הנה כבר ידעת כי הה' חסדים והה' גבורות הם י' הויות. והנה הה"ג הם במל' והה"ח הם מחסד עד הוד, וכולם נמשכים דרך היסוד. וגם לו יש הויו"ה אחרת בפני עצמה. ונמצא שיש ו' הויות, שהם שגימ' קנאה"ה. וזהו, אלא א"כ נכנס בו רוח טהרה, כי הוא מסטרא דיוסף העליון, כמ"ש בספר הזוהר פרשת ויקהל, כדין חד צדיק אלביש קנאה מינייהו וכו'. מהרב ז"ל.

וקנא את אשתו רשות דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר חובה מ"ט דר' ישמעאל סבר לה כי האי תנא דתניא רבי אליעזר בן יעקב אומר כלפי שאמרה תורה לא תשנא את אחיך בלבבך יכול כגון זו ת"ל ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו (גמ' ג, א)

רבי אליעזר בן יעקב אומר כלפי שאמרה תורה לא תשנא את אחיך בלבבך יכול כגון זו ת"ל ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו: ראה שו"ע אדמו"ר הזקן חו"מ ע' פז. וז"ל: והואיל והנכרי אינו במצות טעינה ופריקה אלא משום צער בעלי חיים בלבד מצוה לפרוק עמו ורשאי ליטול שכר על זה א"כ מהו שאמרה תורה כי תראה חמור שונאך וגו' לאבשונא נכרי אמרה תורה אלא בשונא ישראל. והאיך יהיה ישראל שונא לישראל והתורה אמרה לא תשנא את אחיך בלבבך אמרו חכמים כגון שראהו לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר ואינו רשאי לילך לבית דין יחידי להעיד עליו שיקבל ענשו הרי מצוה לשנאתו עד שיעשה תשובה וישוב מרשעתו. ואף על פי שעדיין לא עשה תשובה מצוה לפרוק ולטעון עמו כמו להחזיר אבידתו הואיל ועבר לתיאבון.

רבי אליעזר בן יעקב אומר כלפי שאמרה תורה לא תשנא את אחיך בלבבך יכול כגון זו ת"ל ועבר עליו רוח קנאה וקנא את אשתו: ראה היום יום, כו אייר. וז"ל: קודם ציווי הוכח תוכיח, כתוב ולא תשנא את אחיך, כי זהו תנאי מוקדם להוכחה. ואח"כ כתיב ולא תשא עליו חטא, שאם לא פעלה ההוכחה, בודאי אתה האשם, שלא היו דברים היוצאים מן הלב.

א"ר חסדא זנותא בביתא כי קריא לשומשמא וא"ר חסדא תוקפא בביתא כי קריא לשומשמא אידי ואידי באיתתא אבל בגברא לית לן בה. (גמ' ג, ב)

א"ר חסדא זנותא בביתא כי קריא לשומשמא: ראה תורת לוי יצחק, ע' מח. וז"ל: א"ר חסדא זנותא בביתא כי קריא לשומשמי וא"ר חסדא תוקפא בביתא כי קריא לשומשמא אידי ואידי באיתתא אבל בגברא לית לן בה. ועיין בפרש"י שם.

מה שהוא באיתתא דוקא, ולא בגברא, הוא כי אשה גופא נמשלה לבית ואהל, כמארז"ל ע"פ שובי לכם לאהליכם, שאהל קאי על האשה, ומשל משלו חכמים באשה חדר פרוזדור ועלי'. ואם האיתתא היא צנועה ואינה כעסנית, שזהו בחי' אשה דקדושה, אז הבית הוא בשלימות כמ"ש צופי' הליכות ביתה, וכתוב חכמות נשים בנתה ביתה, שהיא בונה ביתה. משא"כ כשהיא זונה או כעסנית, אז נחרב הבית, כמ"ש ואולת בידה תהרסנה שמהרסת את הבית. אמנם מה שהוא ע"י זנות וכעס דוקא, וגם מהו הדמיון כי קריא לשומשמי, ובעל המימרא הוא רב חסדא דוקא. הנה שומשום הוא ב"פ שם. והוא ב' בחי' נוקבין לאה ורחל, שכ"א מהם נקראת שם, כמ"ש שם הגדולה לאה ושם הקטנה רחל. והיינו בינה ומל' בכלל. כי לאה היא מבחי' בינה, מל' דתבונה, והיינו מ"ש בשמואל ב' סי' ו' ארון האלקים אשר נק' שם שם הוי' כו'. כתיב ב"פ שם סמוכים זה לזה, רומז על בינה ומל' לאה ורהל. (והמחברם יחד הוא יוסף שכתוב בו עד תאוות גבעות עולם, שמחבר התריץ עלמין, כמ"ש בזוה"ק פ' וארא דכ"ב ע"א. היינו מה שיוסף הוא בן פר"ת גי' ב"פ ש"ם, שמחבר הב"פ שם).

והנה הנוקבין הם בינה ומל' כנ"ל, והם ג"כ בחי' גבורה והוד, כי גבורה שייך לבינה כמ"ש אני בינה לי גבורה, ומל' שייך להוד כמא' איהי בהוד, שכל אלו היינו בינה גבורה הוד מלכות הם בחי' גבורות, ועיין בטעמי מצות להרח"ו ז"ל זיע"א פ' תשא במצות שמן המשחה ע"ש אך בסטרא דקדושה דהיינו בנוקבין דקדושה, הגבורות הם ממותקות בחסדים, ועדמ"ש אלקים ברב חסדך, שם אלקים הוא בחי' גבורות והוא ברב חסדך, שנמתק בחסדים, וכתוב ברב חסדך היינו בכתר ששם הוא בחי' רוב חסד, נצר חסד, שם הגבורות ממותקות לגמרי ובתכלית, והיינו מה שבתיקון הששי רוב חסד הוא גבורה מקיף והוד פנימי דח"ס, ובתיקון הח' נצר חסד הוא בינה מקיף ומל' פנימי דח"ס. והרי גבורה והוד בינה ומל' הם בחי' גבורות ודינים, והם נקראים ורב חסד נצר חסד, הוא מפני כי שם הם ממותקות לגמרי ובתכלית. והיינו שומשו"ם שהיא גי' ור"ב חס"ד נצ"ר חס"ד במכוון. והנה ור"ב חסד גי' לא"ה ורח"ל, נצ"ר חס"ד גי' בי"ת במכוון. (וכמ"ש גם צפר מצא בית. בחי' ג"ם צפ"ר הוא בבי"ת דהיינו בתיקון הח' נצ"ר חס"ד שהוא מספר בי"ת, ועיין בע"ח שער הזווגים סופ"ב ותבין). וכדומה שבמס' ב"ב בפ' המוכר את הבית איתא שסתם בית ארכו ח' אמות ורחבו ו' אמות. הרוחב ו' הוא תיקון הו', ורב חסד, והוא רוחב בחי' במרחב י"ה ועיין בע"ח שער א"א פי"א ובפע"ח שער הסליחות פ"ה ובשער השופר פ"א. ואורך ח' הוא תיקון הח' נצר חסד, והוא באורך, כי המזל נצר חסד נמשך בארך מלמעלה למטה. והוא ארוך יותר מכל שארי התיקונים כידוע. והיינו כשהאשה היא בבחי' אשה דקדושה, בבחי' לאה ורחל אז היא בונה ומקיימת את הבית. וכמ"ש כרחל וכלאה אשר בנו שתיהן את בית ישראל, הרי שהן בנו את הבית.

ואמר רב חסדא: בתחילה, קודם שחטאו ישראל היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד, שנאמר כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהם, שנאמר ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא. (גמ' ג, ב)

ואמר רב חסדא: בתחילה, קודם שחטאו ישראל היתה שכינה שורה עם כל אחד ואחד, שנאמר כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחניך כיון שחטאו נסתלקה שכינה מהם, שנאמר ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: ראה תורת שמואל תרל"ב ח"ב ע' תרלו. וז"ל: וזהו כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחניך להצילך, להיות צל על ראשך, ועי"ז הוא להצילך כפשוטו, וגם ל' וינצלו את מצרים, דהיינו להתרוקן את ההיפך ולהעלות מהם הניצוצים. וענין להצילך כפשוטו, הוא כמו אורייתא מגינא ומצלי להיות מציל עני מחזק ממנו, עני הוא היצ"ט

שנק' ילד מסכן וחכם, והיצה"ר נק' חזק ממנו, וכ"ז הוא ע"י הצל שעל ראשך, הרי שמהצל הוא כמה פעולות, אך צ"ל ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך, וכמו להבדיל מה שסר צילם הוא לפי שחטאו הרבה ונתמלא סאתם. וכמו"כ יוכן בענין צל סוכה שהוא המקיף שמעצמות אוא"ס בחי' אנת הוא חד כו', שנמשך הע"ס דקדושה ע"י התשו' והקטורת דיוכ"פ (שנתברר מאחד עשר דלעו"ז) שבחי' צל זהו מגין ומציל כו'.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה ספר ראשית חכמה לר' אליהו די וידאש, שער היראה פרק ח. וז"ל: אמרו ז"ל: אמר רבי שמואל בר נחמני, אמר רבי יונתן, כל העושה מצוה אחת בעולם הזה, מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא, שנאמר: "והלך לפניך צדקך", וכל העובר עבירה בעולם הזה, מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, שנאמר "ילפתו ארחות דרכם, יעלו בתוהו ויאבדו". רבי אליעזר אומר: קשורה היא בו ככלב, שנאמר: "ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה". לשכב אצלה בעולם הזה, להיות עמה בעולם הבא, עכ"ל.

ענין מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, מפני כי העובר עבירה אחת קונה קטיגור אחד, וכל קטיגור וקטיגור יש לו שיעור קומה שלמה, כענין המצוה כן ענין העבירה. הרי רמ"ח מצות הם שיעור קומת אדם העליון רמ"ח שייפין קדישין, וכל מצוה יש בה רמז ידו"ד, כדפירשו בתיקונים ורעיא מהימנא, כי מצוה בא"ת ב"ש ידו"ד, והרי ידו"ד כללות כל הקומה, אלא שבכל אבר ואבר יש כללות הכל, ולכך, המקיים מצוה אחת כתקנה, כאלו קיים כלם, כדפירשנו לעיל פרק ד' בשם הרשב"י ע"ה, ויעשה ממנה מלאך אחד שלם ברמ"ח אברים, שהוא סניגור לו.

וכענין זה אדם הראשון, שאמרו ז"ל באדם הראשון, שהיו בו כללות כל הנשמות. יש מהם תלויים בשערות ראשו, יש מהם בזרועו, יש מהם בגופו, יש מהם ברגליו וכו', והרי כל נשמה כלולה מרמ"ח איברים, ומכל מקום היא חלק אבר פלוני, כן כל קטיגור, כיון שנעשה מכח האדם הזה בכח כל רמ"ח איברים, יש לו רמ"ח אברים והוא חלק אבר פלוני משיעור קומת סמאל, וזהו "אל תאמר אשלמה רע", ופירשו בזהר שלא תאמר אשלים הרע, שהוא סמאל, בחטאי לעשות לו שיעור קומה שלמה. ואמר, דהא לא אשתלים דא מנוולא, אלא בחטאין דבני נשא, ובגין כך, בעי בר נש לאזדהרא, דלא ישתלים ההוא יצר הרע בחטאוי, וישתמר תדיר, דהא יצר הטוב בעי לאשלמא ליה בשלימו תדיר, ולא יצר הרע, ובגין כך: "אל תאמר אשלמה רע. קוה לה' ויושע לך", ע"כ. נמצא, כי שיעור כל הקומה תשתלם על ידי מעשים רעים הרבה, אמנם כל חטא וחטא וכל חלק אבר ממנו כלול מרמ"ח, כדפירשנו.

ובהקדמה זו נבין, מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין, ופירוש מלפפתו, שיתלפף בכולו ותעשה לו לבוש לנשמתו להכניסו לגיהנם, עד יעכל הכיעור והחשך ההוא שבנשמה, והוא ענין הלבושים צואים, שפירש רשב"י שמלבישים את הנשמה להכניסה לגיהנם, וזה לשונם: רבי אלעזר פתח ואמר: "ויראני את יהושע הכהן הגדול עומד לפני מלאך ה' וגו'", תא חזי: ווי לאינון בני נשא דלא מסתכלאן ביקרא דמאריהון, וכל יומא ויומא כרוזא קארי עליהו, ולא משגיחין, אתא בר נש לאסתכלא בפקודי אורייתא, כמה סניגורין קיימין לאדכרא עליה לטב, אתא בר נש ועבר על פקודי אורייתא, אינון עבדין קטיגורין עליה לביש, קמי קודשא בריך הוא. יהושע כהן גדול הוה, ואוקמוה, מה כתיב ביה: "והשטן עומד על ימינו לשטנו" ומה בהאי כך, בשאר בני עלמא דלא מסתכלי במאריהון, על אחת כמה וכמה.

חמי מה כתיב ביה: "ויהושע היה לבוש בגדים צואים" ואוקמוה, אבל בגדים צואים, ודאי אינון לבושין דאלבשא בהו רוחא בההוא עלמא, והא אתמר כל מאן דבעיין לאעלא לגיהנם, אינון לבושין דמלבישין ביה היאך אינון, מה כתיב הכא: "ויהושע היה לבוש בגדים צואים, ועומד לפני המלאך", מאן מלאך, דא מלאך דממנא על גיהנם, וממנא על מאן דחמי באינון לבושין עד דאתיב, ואמר: "הסירו הבגדים הצואים מעליו". מהכא אית לאסתכלא, דעובדין דבר נש עבדין ליה אינון לבושין צואים, "ויאמר אליו: ראה העברתי מעליך עונך, והלבש אותך מחלצות", אלבישניה לבושין אחרנין מתקנן, דבהו אסתכל בר נש בזיו יקרא דמאריה, עכ"ל.

הרי מבואר מבואר, כי מעשיו של אדם, הם שיעשו לו לבושים צואים. כפי מנין עונותיו, כן מנין הלבושים, כי כל עון ועון יעשה לו לבוש, והיינו מלפפתו האמור במאמר, והעד לזה, "ראה העברתי מעליך עונך", ופירשו ז"ל שעון שהיה לו הוא שנשאו בניו נשים נכריות.

ר' אליעזר אמר, קשורה בו ככלב, שלא לבד תעשה לה לבוש, אלא שתדבק בנפש עצמה, להיות אדוק בה, ודרך הכלב הנושך, שנמצא בתוך שיניו חלק האדם, ודרך מי שנשוך מהכלב, שידמה כלבים לפניו אפילו בתוך השתן, כנראה בחוש כמה פעמים, נמצא חלק מהעבירה בתוך הנפש עצמה, והוא ענין הפגם שפירשנו, שהוא חלל בנפש. ועוד: חלק מהנפש בתוך העבירה, שהיא כח לילית, והיינו ענין קשורה, שהיא קשר כפול זה בזה וזה בזה, וחלק העבירה שמקנה בנפשו, הוא ההולך עמו בעולם הזה, וזהו: לשכב אצלה בעולם הזה, וחלק נפשו שנשאר בה הוא להיות עמה בעולם הבא, שלילית תופסת בו מחמת החלק ההוא שנשאר בה להורידו לגיהנם, ונמצא פרט הפגם הזה לשוכב עם הכותית, בענין הפסוק שנזכר במעשה יוסף, והטעם, כי על די שכיבתו שדי רוחא בגוה, שהוא חלק נפשו, ולכן מוכרח הוא להיות עמה בעולם הבא, והיינו קשורה ככלב, כמו שיתבאר בעזר השם, מה ענין כלב.

אמנם נוכל לומר, כי בכל עבירה ועבירה שיטמא האדם, על ידי אותה התאוה הרעה שוכב עם לילית, שכל תאוות העולם הם מכח לילית, כי סמאל, מרוב דקותו, אין לו יחוס להתפש באדם, שהוא גשמי, ולכן שולח נקבתו, שהיא גשמית יותר, והיא המפתה, וכן בז' היכלות הטומאה, שהם נגד לילית, פירשו בזוהר פרשת פקודי שמהם מתפשטים כמה פתויים לבני אדם וכמה

תענוגים בעולם הזה, וכמה פנים מראה לו להחטיאו ולהמשיכו אצלה. נמצא, כי בהמשך האדם אחר דברי העולם הזה, הוא נמשך אחריה ונפשו קשורה בו ככלב. ואדם הראשון, מפני שנמשך אחר פתויי הנחש, שהם כחות לילית, גרם מיתה לו ולבאים אחריו, כדפירשו בפרשת פקודי. ופירשו בזהר כי לילית היא המפתה וסמאל אינו מפתה מפני דקותו. זה לשונו: סיתרא דסתרין מגו תוקפא דטיהרא דיצחק נפק, מגו דורדיא דחמרא, חד נעיצו קטירא, כליל חד דכר ונוקבא. סומקא כוורדא, מתפרשן לכמה סטרין ושבילין. דכורא אקרי סמאל, נוקביה כלילא בגויה תדיר, כמה דאיהו בסטר קדושה הכי נמי בסטרא אחרא דכר ונוקבא כלילן דא בדא, נוקבא דסמאל נחש אקרי: "אשת זנונים" "קץ כל בשר" "קץ הימים".

תרין רוחין בישינ מתדבקן כחדא, רוחא דדכורא דקיק, רוחא דנוקבא בכמה אורחין ושבילין מתפרשא, ומתדבקא בההוא רוחא דדכורא, קשיטת גרמה בכמה תכשיטין, כזונה מרחקא, קיימת בריש אורחין ושבילין, לפתאה בני נשא. שטיא דקריב בהדה, אתקיפת ביה ונשיקת ליה, מסכת ליה חמרא דדורדיא ד"מרורת פתנים", כיון דשתי אסטי אבתרה, בתר דחמאת ליה, סטי אבתרה מאורחא דקשוט אפשיטת גרמה מכל אינון תקונין, דהות מתתקנא לגבי דההוא שטיא.

תקונין דילה לפתאה לבני נשא, שעהא מתקנין סומקן כוורדא, אנפאה חוורין וסומקין, באודנהא תליין שית תקונין אטונא דמצרים, תלויין על קדלה כל חלי דארעא דקדם. פיה מתתקנא בפתיחו דקיק, יאה בתקנוהא, לישנא חדידא כחרבא, שעיען מלהא כמשחא, שפוהא יאן סומקין כוורדא, מתיקן בכל מתיקו דעלמא, ארגוונא לבשת, אתתקנת בארבעין תקונין חסר חד.

שטיא דאסטי אבתרהא, ושתי מכסא דחמר, ועביד בה נאופין, ואסטי אבתרה, מה עבדית שבקית ליה נאים בערסא, וסלקת לעילא, ואלשינת עליה, ונטלא רשו, ונחתא. אתער ההוא שטיא וחשב לחייכא בהדה כקדמיתא, והיא אעדיאת תקוניה מינה, ואתהדרת גיבר תקיף, קאים לקבליה, לבוש לבושא דנורא מלהטא, בדחילו תקיף מרתתא גרמא ונפשה, ערומה מלייא דעיינין דחלן, חרבא שיעא בידיה, טפין מרירן תליין מההוא חרבא, קטיל ליה לההוא שטיא, וארמי ליה גו גיהנם, עכ"ל לענינו.

וכל אלו משלים, כמו שמשל שלמה המלך ע"ה דברי העולם ותענוגיו, הנמשכים מכח לילית לאשה זונה, שנאמר: "והנה אשה לקראתו שית זונה ונצורת לב וגו'", כמו שנתבאר דבריה ועצותיה בפרשת פקודי. ומבואר במאמר שאמרנו, רוחא דדכורא דקיק וכו' רוחא דנוקבא בכמה אורחין מתפרשא וכו' והרי שהנקבה מתפשטת, והכל הוא כדוגמא עליונה, כי גם "זה לעומת זה עשה האלהים", כי כמו שלמעלה הזכר אינו פועל דבר, אלא הכל נפעל על ידי הנקבה, כן למטה, בכחות הטמאים, וכמו שלמעלה היא אינה פועלת, כי אם בכח הזכר, כן למטה, וזה שאמר: ומתדבקא בההוא רוחא דדכורא.

נשאר לנו לבאר ענין במאמר למה המשיל העבירה לכלב ולא לנחש ולא לדבר אחר. הענין יובן במה שפירשו ברעיא מהימנא פרשת פנחס אמר, שכמו שקרבנות, אם זכו היה יורד דמות אריה של אש רבוץ על גבי המזבח ואם לאו כלב, כן בפטירת הנשמה. זה לשונם: כמה דאוקמוה רבנן. אי זכו הוה נחית כמו אריה דאשא למיכל קרבנין. ואי לא, הוה נחית תמן כלבא דאשא, ואוף הכי כד מית בר נש, אי זכי נחית כדמות אריה לקבלא נפשיה ואי לאו כדמות כלב, דאמר דוד עליה: "הצילה מחרב נפשי, מיד כלב יחידתי", עכ"ל.

ולדעת טעם הדבר לאריה ולכלב דע, שפירשו בפרשת בראשית, שדמות אריה, שהיה יורד על המזבח, אוריאל שמיה, וכן פירשו בפרשת צו, ופירש מורי, שטעם היותו דמות אריה, מפני שיניקתו מן הימין, שנאמר: "ופני אריה אל הימין לארבעתם וכו'". ועם כל זה צריכין אנו לדעת למה היה יורד אוריאל, ונראה שהטעם הוא במה שאמר רשב"י בהיכל ששי מהיכלות הקדושה בענין רפאל ואוריאל, פירשו שם, שרפאל בת"ת, שמשם רפואה וחיים נמשכים למטה, ואוריאל במלכות. והנה בפרשת בראשית בפסוק: "כי ה' אלהיך, אש אוכלה הוא", פירשו, כי אש השכינה, שהוא אש אוכלת, הוא היה אוכל הקרבנות, וזה לשונם: ודא הוא רזא דקרבנא, דתתנא סליק, אתער ליה להאי נהורא תכלא לאדלקא, וכד אתדלק אתחבר בנהורא חוורא, ושרגא דליק ביחודא חד, ובגין דארחיה דהאי נהורא תכלא לשצאה ולמהוי אכיל, כל מה דאתדבק ביה תחותיה, כד רעוא אשתכח, ושרגא דליק בחבורא חד, כדין כתיב: "ותרד אש מן השמים ותאכל וגו' את העולה וגו'", וכדין אתיידע, דההיא שרגא דליק בחבורא חד וכו', עכ"ל לעניננו.

הרי שירידת האש היה מן השכינה בהארית הת"ת בה, ואמר אחר כך, שאחר שסיים האש העליון לאכול הקרבן, מה היה האש עליון אוכל, ואמר כי היו ישראל מתדבקין להתעוררות התחתון, כהנים ולוים וישראלים, אליון בחדוא דשיר, ואליון ברעותא דלבא, ואליון בצלותא, ושרגא דליק ואתדבקו נהורין כחד.

הרי יש לנו, שאש אוריאל, שהיה יורד על גבי המזבח, היה בהכרח על ידי התלבשות השכינה בו בהארית הת"ת, והיינו שם המלאך אוריאל, שפירשו בפרשת פקודי, שהוא בשכינה כלול מכלהו, והנה בפטירת נשמת הצדיק מהעולם הזה פירש רשב"י בפסוק: "שתה מים מבורך, ונוזלים מתוך בארך", שאז נעשה היחוד, והנשמה נעשית מייך נוקבין בתוכה, ע"ש. אם כן, מוכרח הוא שירד המלאך אוריאל, שהוא כנגדה, להעלות נשמת הצדיק, שהוא מכח הזכר, שעל ידי מן מעשיה הטובים תתעורר ליהוד, כעין מה שהיה בקרבן.

ובענין הכלב פירשו שם בפרשת בראשית אם לא זכו, הוה נחית כלבא, ומה שמיה דההוא כלבא, בלאדן שמיה. דלאו איהו בכלל אדם אלא כלבא ואנפי כלבא. ודע, שגם "זה לעומת זה עשה אלהים", כי כמו שאוריאל הוא נגד השכינה להתעוררות הטוב, בלאדן פני כלב להתעוררות מעשים הרעים, ובלי ספק שלא היה הקרבן נמסר לכלב אלא כשהיה בו פסול, ולכך, "לכלב תשליכון אותו", כדפירשו בתיקונים בענין התפלה הפסולה, שנמסרת לכלב,

והכלב הזה הוא כנגד לילית, ולכך שמו בלאדן, והיינו שכופר בהשגחת השכינה, הנקרא אדני, והוא בלאדן, רצונו לומר, אין לו אדון, וכך פירשו הגאונים, ששמות העשר הקליפות, רובם מורים על כפירת האלהות, כמו שהעתיק מורי ע"ה בספר פרדס רמונים דבריהם והיינו עזות הכלבים, שנקראו "עזי נפש", ובזה נוכל לומר פירוש אחר בענין אוריאל, פירוש שמודה בהשגחת אל עליו, וזהו אוריאל, האור שיש לי הוא מאל, סוד: "ואל זועם", שפירשו בפרשת במדבר.

ויש עוד הכרח ברעיא מהימנא, שכלב הוא מכחות לילית, זה לשונו: ויצר הרע מסטרא דימינא אתקרי נחש, ומסטרא דשמאלא דעשו דדרגיה סמא"ל, אתקרי כלב, ממנא דגיהנם דצווח הב הב, הדא הוא דכתיב: "לעלוקה שתי בנות הב הב", וברעותא דיליה למיכל נשמתא מסאבא, בנורא דיליה גיהנם. "ועבר עליו רוח קנאה, וקנא את אשתו" בקשוט "והיא נטמאה". ובגינה אתמר "ובת איש כהן", דא מיכאל "כי תחל לזנות, את אביה היא מחללת באש תשרף" ותמן אתוקדת ההיא זוהמא ואתלבנת ההיא מנה, ככסף דאתלבן בנורא וההוא עופרא דזוהמא אתוקד, ואתעביד עפר ואתאביר, עכ"ל.

הרי שאמר, שיצר הרע, שהוא מכח לילית, כמו שפירשנו לעיל כי פתויי היצר הרע מצד לילית, מצד הימין נקרא נחש ומצד השמאל נקרא כלב, ואמר, שהכלב הזה ממונה של גיהנם, שצועק הב הב, וכבר נודע, שכל מציאות גיהנם וז' מדורות שבו, הם מכחות "אשה זרה נכריה", כמבואר בפרשת פקודי, ומה שאמר, שמצד הימין נקרא נחש, כי מצינו, שנחש פיתה לאדם הראשון וחווה, והפתוי ההוא נמשך מצד הימין שלו "כי יודע אלהים, כי ביום אכלכם ממנו, והייתם כאלהים וגו'". וכיוצא לשאר פתויי יצר הרע, שכולם מצד הימין המקרבת, להראות לו שלום, השקט ובטח, אכול ושתו וכיוצא, מטובות העולם הזה, הנמשכין מהימין, ואחר כך נקרא כלב, שצועק עליו להפילו בגיהנם, על דרך שפירשנו במאמר של פרשת ויצא שהעתקנו לעיל.

והיינו יורד ומסטיין, עולה ומקטרג, יורד ונוטל נשמה, ומפני שהכלב הזה היא כנגד לילית, אמר דוד המלך ע"ה: "הצילה מחרב נפשי", והיינו חרב לילית, כדפירשו במאמר של פרשת ויצא. מיד כלב יחידתי, שהיא הנשמה העולה ליחוד, כדפירשו כפרשת ויחי ולכן נקרא יחידתי, מלשון יחוד. הצילה, שלא תאחוז בה הכלב, שהוא האוחז בנשמה, כשיהיה בה פסול, והיינו מה שפירשו במאמר בפרשת ויצא שלילית היא המפתה אותו בדברי העולם ומטמאה אותו, והיא הורגת אותו ומפילה אותו בגיהנם, ואל תתמה מכלב, שהוא זכר, כי מצד סמאל עשו, נקרא כלב מצד השמאל, כמו שפירשו במאמר.

ומפני שרוב העונות הם באים מצד פתויי לילית, כדפירשנו, והיא נקראת כלב, על דרך שפירשנו, לכך פירשו ז"ל: החוטא ושונה הוא "ככלב שב על קיאו". ולכן צריך האדם להשמר מכחות הרשעה הזו ומפתוייה, כי כל כוונתה להכשיל את האדם וללכדו במצודתה ולהפיל

אותו בבוא שאון, בטיט היון, כמו שהאריך הרשב"י ע"ה כי בידיעת האדם עונשי הדברים, ישמר מהם והאל יעזרהו. ובזה נכלל הפרק הזה.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה מגיד דבריו ליעקב, ליקוטי אמרים רסג. וז"ל: וביד כל אדם יחתום. צריך להבין הדבר האיך הוא. אך הענין הוא, כי הנה חיות האדם הוא בפנימיותו בהתפשטות גדול, והנה כשעושה איזה דבר או כל תנועה שעושה או הולך או מדבר, הוא מצמצם כל חיותו בדבר ההוא, והדבר ההוא הוא מגביל אותו, ומסבב אותו, כמו הכתיבה ממש שאדם מגביל ומסבב בדיו שחור, עד שנראה מעט לבנונית בתוך הדיו, ולפי ההגבלה והסיבוב של הדיו שמסבב על הלבנוני של הנייר, הוא נראה תמונת האות, ולכן מכל תנועה ומכל עשי' הוא נעשה חקיקה בפנימיותו ועצמותו של האדם, וזהו ותהי עונותם חקוקה על עצמותם.

ולכן אמז"ל מלפפתו והולכת אחריו, ר"ל, שמכניסם כל חיותו בתאוה ההוא, ובדמות אשה זה, ולכן מלפפתו והולכת אחריו, כי הוא מסטרא אחרא, והניצוץ הקדוש שבתוך האדם, פונה ממנה ורוצה לדבק בקדושה, זהו הרשעים מלאים חרטות, אמנם אם עושה עשי' או תנועה או הילוך של מצוה, הוא מוגבל ומסובב במצוה ההוא, והמצוה ההיא מדובק בהש"י ב"ה, כי הוא דיבור של הש"י ומצותיו, נמצא הוא מקושר להש"י דרך מצוה זו, וזהו צדק לפניו יהלוך וכו'.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך: ראה ספר נשמת שבתאי הלוי, שער ט. וז"ל: הנה כבר ידעת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "העושה מצוה אחת קונה לו פרקליט אחד, וכבר ידעת מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה "אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן כל העושה מצוה אחת בעולם הזה מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא שנאמר והלך לפניך צדקך".

הנה המובן מזה המאמר מדקאמר במצוה מקדמתו והולכת לפניו, הוא דבר חיוני שיש בו חיות, והוא מלאך הממליץ לפניו בעולם הבא, והוא הוא הפרקליט שנזכר במאמר הראשון, ואמר במאמר הראשון, כי במצוה אחת קונה ובורא ועושה לו מלאך אחד, דמשמע מהמצוה עצמה יעשה לו המלאך, וכמו שאמר גם כן במאמר השני, שהמצוה בעצמה הולכת לפניו. וקשה על זה, הא כיצד, איך יעשה ממצוה אחת פרטית פרקליט ומלאך שלם, שיש בו רמ"ח אברים רוחניים.

והנה אאיר עיניך ואשכילך הינה, תדע כי רמ"ח מצות עשה הם שיעור קומת האדם העליון ברוך הוא, רמ"ח שייפין קדישין, וכל מצוה יש בה רמז הויה כמבואר בתיקונין וברעיא מהימנא, כי מצוה בא"ת ב"ש עולה הוי"ה, והוי"ה הוא כללות כל הקומה, בסוד זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור, תצרף שמי עם י"ה עולה שס"ה, זכרי עם ו"ה עולה רמ"ח, וכמו שפירשנו סוד ענין זה בספרינו שפע טל לברכה בהקדמתנו בן מאה שנה, שהן רמ"ח שייפין קדישין, שס"ה גידין קדישין, של האדם העליון ברוך הוא.

הגה: ואל תשאלני, שהרי קומת האדם העליון הוא רמ"ח, אמת הוא כי שס"ה מצות לא תעשה הם נכללים בו רמ"ח מצות עשה, ומהם נתפשטו ויצאו, והכל בכלל רמ"ח. עד כאן הגה.

בסוד "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה", שהוא שם הוי"ה העולה במלואו כזה: יו"ד ה"א וא"ו ה"א כמנין אדם, וזהו הסוד "נעשה אדם בצלמנו", רצה לומר כמו שאנו אדם למעלה בצלם רמ"ח ושס"ה, כן נעשה אדם למטה בתחתונים בצלם רמ"ח ושס"ה.

הגה: והקודשא בריך הוא דבר עם כחותיו, שהם רמ"ח ושס"ה, כמו שפירשנו עיינים בהקדמתנו בן מאה שנה נעשה אדם. עד כאן הגה.

שהוא הנשמה הכלולה מרמ"ח ושס"ה, שהיא נקראת אדם באמת ולא הגוף, כי הגוף והבשר הוא לבושה של נשמה הנקראת אדם, כעניין שאמר איוב, עור ובשר תלבישני ובעצמות וגידים תסככני.

מוכח מזה, אם העור והבשר הם הלבוש, והעצמות והגידין הם הסכך, אם כן מי הוא האדם, אלא על כרחך הנשמה הוא עיקר האדם, שנקראת אדם באמת, שמתלבשת בעור ובשר וגידין ועצמות, וכן אמר הפסוק "על בשר אדם לא ייסך", על בשר דייקא, הנה הוא מבואר מזה, כי הנשמה כלולה מרמ"ח שייפין קדישין, ושס"ה גידין קדישין.

ואם תרצה לראות סודה, קח ראשי תיבות וסופי תיבות של נפש רוח נשמה, ותמצא מכוון מספר רמ"ח ושס"ה, וכמו שביארנו כל זה באריכות בספרינו שפע טל לברכה, בהקדמתנו בן מאה שנה, אשר עליה אמר, אלהים נעשה אדם בצלמנו, כמו שצלמנו רמ"ח ושס"ה, כן נעשה אדם למטה, שהיא הנשמה, מרמ"ח ושס"ה.

כי הקדוש ברוך הוא, אינו לא גוף ולא בשר חס ושלום, אבל הוא רוחני תכלית הרוחניים, כמו כן עשה נשמה בדמותו וצלמו רוחניית ברמ"ח ושס"ה, וכמו שהם בקודשא בריך הוא באחדות, בכח אחד אחדותו הפשוט, כמו כן הם בנשמה, בכח אחד באחדות כח הנשמה, ואיך אפשר זה, שהרי המספר והמניין מורה על חלוק ועל הבדל, שזהו טבע המספר.

והתרוץ לזה, כי כל אבר ואבר, וכל גיד וגיד, הוא כלול מרמ"ח ושס"ה, עד שלא תוכל לומר מה שבזה אין בזה, ומה שבזה אין בזה, שהיה חס ושלום מורה על חלוק ועל הבדל, אלא מה שבזה יש בזה, ומה שבזה יש בזה, והם עצמות אחד, ואין הבדל ביניהם אלא מה שבין עילה

ועלול. ומצד זה הם נספרים בסוד עילה ועלול, ומפני כן, העושה מצוה אחת כתיקונה כאלו קיים כלם, כי בכל מצוה ומצוה כלולים כלם באחדותה, וכמבואר ברעיא מהימנא וזה לשונו: "וכל מאן דקיים פקודא חד כדקא יאות, כאלו מקיים רמ"ח פקודין דעשה, דלית פקודא דלאו איהו כלילא מכלהו רמ"ח". עד כאן לשונו.

הגה: ואל יקשה בעיניך, אומרו כלילא מכל רמ"ח ולא אמר גם כן שס"ה, אשיבך, מפני דברישא אמר כל המקיים פקודא חדא, שפירוש, שעשה מעשה מצות עשה כאלו עשה וקיים במעשה כל מצות עשה, ושם לא יוכל לומר כאלו עשה במעשה כל מצות לא תעשה, שזה גריעותא ועון וחטא ופגם חס ושלום, מפני כן, אמר בסיפא גם כן רמ"ח ולא הזכיר שס"ה. ועוד תירוץ שני, כי מצוות לא תעשה הם נכללים במצות עשה. עד כאן הגה.

נמצא שבכל מצוה ומצוה, ובכל אבר ואבר, כלולים כלם, ומה שבזה יש בזה, ומה שבזה יש בזה, ומפני כן, העושה מצוה אחת כתיקונה, יעשה מלאך אחד שלם בכל רמ"ח אבריו הרוחניים שממליץ בעדו, כי כל מצוה כלולה מן רמ"ח, כי מה שיש בזה יש בזה, ומה שבזה יש בזה, ואין הבדל ביניהם.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך: ראה ספר חיים וחסד לר' חיים חייקא מאמדור ע' רנג. וז"ל: וז"ש כל העושה מצוה אחת בעולם הזה הולכת וקודמת לפניו בגן עדן, פירוש שבמצוה יש שם הויה, שמ"צ, י"ה בא"ת ב"ש, ואותיות ו"ה יש בתוכה מצוה, וזה פירושו 'כל העושה מצוה אחת', שהוא מחבר את המעשה שנקרא ו"ה עם הבורא יתברך. 'הולכת' וכו', פירוש שהחכמה משפיע בזה העולם והבורא יתברך משפיע בהחכמה, וזה ידוע כשהמשפיע תאב להשפיע הוא תמיד מסתכל ורואה שיהיה מקבל, וכשאנו מקבלים ממנה אזי היא חוזרת להבורא יתברך ושופע משם עוד חיות, וזהו 'הולכת לפניו לגן עדן', להיות גן לעדן, שהבורא יתברך נקרא עדן של כל העולם. וזהו נקרא 'לפניו', כשהמשפיע רוצה להשפיע הוא מסתכל למטה וזה נקרא לאחריו, וכשהוא חוזר להבורא נקרא לפניו, וז"ש והלך לפניך צדקך ואם תאמר זה חסרון לך מה שהחכמה חוזרת להבורא יתברך, וזה שאמר כבוד ה' יאספך, פירוש מה שהבורא יתברך מתלבש, וכבוד הוא לשון לבוש, הוא ג"כ כדי שיאספך, שהחכמה יחזור וישפיע לך.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך: ראה שערי אורה לאדמו"ר האמצעי יב, א. וז"ל: אך הנה יש להקדים תחלה להבין בתוס' ביאור בשרש ענין המצות שנקרא בשם צדקה כנ"ל. דהנה כתיב וילבש צדקה כשריון כו', וכובע ישועה בראשו. כי כמו שהשריון עשוי מקשקשים רבים שמתחברים ומתדבקים זעג"ז, והיו לאחדים ממש, והרי תחלה הי' כ"א חלק בפ"ע, רק שנתחברו זעג"ז, ובזה נתחזק השריון, להיות למגן ומחסה מן החיצים, לקבל בתוך

חלקין הדבוקים לבלתי יבא החץ בגוף להמיתו. כך הוא המשל מן לבוש הצדקה, שנק' בשם שריון קשקשים ממש, כי הנה על כל פרוטה ופרוטה שנותן לעני להחיותו בזה מעורר ר"ר העליונים, שכל המרחם כו', וה"ז כמו המגן והצנה לחסות בו מן המקטרגים העליונים, שזורקים חיצים להמית האדם, ואמרו שכל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול, דהיינו שמתחברים יחד מכל צדקה וצדקה שמכל פרוטה ופרוטה, להיות כמו שריון קשקשים כנ"ל, כי בנתינת הפרוטה יש ביטול רצון במה שנותן מחיי נפשו לעני מצד הרחמנות, ונמשך עליו ר"ר בכל פרוטה ופרוטה, ואח"כ מתחברים הכל לחשבון גדול, ונעשה כמו מגן בחילוקי קשקשים דבוקים, שהדיבוק הזה חזק מאד להגן מן קטרוג חיצו החיצוניים.

וז"ש והלך לפניך צדקך, כמו המגן שהולך לפני האדם להגן עליו, וכן כצנה רצון תעטרנו כו', וכמו שאמר במצות, מגנא ומצלא כו', כך הצדקה מצלת מן המות, כמ"ש וצדקה תציל ממות, ברוחניות וגשמיות כו'. וזהו וילבש צדקה, שלבוש הצדקה הוא כשריון קשקשים, שיכול לעמוד בו נגד כל המקטרגים כנ"ל. ומזה יובן עכ"פ שגם המצות שנק' בשם צדקה כנ"ל, גם הם בבחי' שריון קשקשים דוקא, והוא לפי שגם המצות הן בהתחלקות רמ"ח מ"ע, ופרטי פרטיהן עם שס"ה ל"ת ופרטיהן, שעל כל מצוה ומצוה יש יחוד עליון שנקרא צדקה, צדק ה"א, כמ"ש וצדקה תהי' לנו כו', ובהתחברן יחדיו ידובקו נעשים, כמו מגן ומחסה כשריון קשקשים ממש, שע"ז נעשה שומר להגן מכל קטרוגי החיצונים, וכמ"ש שומר מצוה לא ידע דבר רע, ומגנא ומצלא בעידנא דעסיק בה כו' עכ"פ, וז"ש וילבש צדקה מן המצות כשריון וד"ל.

א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן כל העושה מצוה אחת בעוה"ז מקדמתו והולכת לפניו לעוה"ב שנאמר והלך לפניך צדקך : ראה תורת שמואל תרל"ט ח"א ע' קמה. וז"ל: ואי לזאת אנו אומרים ברחמיך הרבים רחם עלינו אדון עוזינו. פירוש, שהרחמנות גדולה מאד על האדם, שהוא חלק הוי' שנתגשם ורחוק מאד מה' בתכלית, ואומרי' אדון עוזינו, שהגם שאין אוא"ס נתפס בבחי' פנימיות להיות תוכה רצוף אהבה, מ"מ ה"ה אדון עוזינו, פי' אדון זו, קבלת מלכותו, בחי' שום תשים עליך מלכותו ית' בבחי' מקיף, והיינו ע"י שמקיים מצותיו ית' בדרך קבלת עול, לקיים מצות המלך כו', ומבחי' מקיף זה נמשך ג' מקיפי' דצור מגן משגב שאומרי' אח"כ, שהם ג' מקיפי' לבחי' מחדו"מ, וג' בחי' נר"נ להקיף ולהלביש את הנר"נ להתכלל באוא"ס, ולהיות צרורה בצרור החיים את ה', ומקיפי' אלו נמשכי' ע"י מעשה המצות, שהם ג"כ בג' בחי' מחדו"מ, שיש מצות שתלוי' במח' וכוונת הלב, שאם כיון לבו יצא, וא"ל לא יצא, ויש שתלוי' בדבור, ורובם במעשה. וזהו דכתי' והלך לפניך צדקך וכבוד כו', פי' צדקך, הוא כלליות המצות שנק' בשם צדקה, כמ"ש וצדקה תהי' לנו כו', ועי"ז יאספך בחי' כבוד ה', הוא בחי' המקיף, להגבי' את הנר"נ ומחדו"מ של האדם, כי כל עלי' הוא ע"י בחי' מקיף דוקא, והוא הלבוש של הנשמה בעוה"ב, וע' בלק"ת בד"ה ועתה יגדל נא סס"י א'. וגם בעודנו חי בעוה"ז פועל בחי' מקיף זה שיעשה עוד מצות, וכמארז"ל מצוה גוררת מצוה, לפי שנמשך הארת או"מ על הנפש.

וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו: ראה מאמרי אדמו"ר הזקן, הקצרים ע' שנ. וז"ל: עבר אדם עבירה מלפפתו ומוליכתו כו'. זהו לשבח, שכל העבירות או גם המצות אינו אלא כמו לבושים לנשמה, דהיינו שמחמתם לא ניתנה הנשמה כלל, רק שאם היא בעבירות, הרי היא מלובשת בלבושים צואים מגולים, וכשהוא במצות, היא מלובשת בגדי תפארת, וכמשל, שאדם חשוב ביותר, אם לובש בגדי תפארת, וכשהוא לובש בגדים גרועים ומגונים, הרי הגנאי גדול, אבל אין זה נוגע הדבר לעצמותו, כי אינו נוגע לעצמות מעלתו כלל, אבל מ"מ מוליכתו כו', פירוש, כמו איש הקשור וטמון בשק, שאינו רואה כלל, ומוליכין אותו לכל מקום שירצו, כן הנשמה, מחמת לבושים גרועים שנדבקו בה, הקליפות מוליכין אותה אל מחוז, מפני שטח עיניה מראות, מחמת הלבושים הצואים.

וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו: ראה מאמרי אדמו"ר המאצעי הנחות ע' ריב. וז"ל: והנה ארז"ל יפה שעה א' בתשובה ומע"ט בעה"ז כו' בעה"ז דייקא מועיל התשובה שהוא לשנות את טעמו מרע לטוב אבל בעה"ב אינו מועיל התשובה. וכן קיום מצות הוא דייקא בעה"ז כמ"ש במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות כו'. והטעם לזה יובן ע"פ מ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים ואת נפש אויביך יקלענה בתוך כף הקלע, וענין כף הקלע מבואר בכמה ספרי מוסר, אך עיקר המכוון מכולם הוא מה שמקלעין ומשליכין אותו בעניני זה העולם ומתלוצצין ממנו שמראין לו כאלו אינו מת כלל.

הענין הוא כי אינו נאבד שום דבור ומח' ופו"מ, היינו שכל דבר מעניני העולם שהי' לו בזה תשוקה וחיות אינו נאבד, כי רוחני' אינו נאבד רק הגשמיות נאבד כמו הגוף שנרקב בארץ ונעשה עפר, אבל בחי' חיות רוחני שבמדו"מ אינו נאבד, ומכש"כ בחי' רצון וכוונת הלב וכמארז"ל עבירה מלפפתו כו'. והנה כשהולך מזה העולם אזי נעשים כל המחשבות והדיבורים והמעשים רעים אשר לא לה', לבוש לנפשו וגם בחי' גוף עושים לו כמבואר במ"א, והוא אסור וקשור בהם ולא יוכל להתיר עצמו, ומראים לו לפי אופן שהי' בזה העולם באותו העסק של המו"מ וכדומה.

והנה בעוה"ז הרי גם שהולך כמה שעות בטרדת הבלי הזמן מ"מ אח"כ מתעורר בנפשו בחי' אלקו', הגם שבעה"ז הוא בחי' הסתר אלקו' כו' כמשי"ת לקמן, אבל באותו עולם אינו יכול לפשוט א"ע מלבושיו להתפעל מאלקו', ואין הטעם מחמת שהוא מושלך מאד בתחתי' כי באמת מקום היותר נמוך של כף הקלע הוא בעולם של ע' שרים וגם שם יש ביטול לאלקות כמ"ש מי לא ייראך מלך הגוים וכמו שר עשו שביקש מיעקב שיניח אותו לאמר שירה, כי כולם אומרים שירה והשיר הוא בחי' ביטול כו', ומכש"כ שעפ"י אמת כף הקלע הוא במקום היותר רוחני מעולם של ע' שרים ובודאי יש שם בחי' ביטול כמ"ש וצבא השמים לך משתחיים כו', ואעפ"כ שרואה כל זה אינו יכול לפשוט א"ע מלבושי מסאבותא שלו שיפעל בנפשו בחי'

הביטול לאלקות רק הוא קשור ואחוז בהם כמה ימים ושנים כו', וכענין מה שכתוב ביהושע כה"ג שהי' לבוש בגדים צואים וארז"ל על שלא מיחה בבניו שנשאו נשים נכריות וכתוב בסירו הבגדים הצואים, הסירו דייקא, ומפני מה לא שב בתשובה לה', והיינו כנ"ל כי שם אין ביכולתו לשוב בתשובה והוא כמעשה דברי' דר' יהושע בן לוי שחליש ואינגד, א"ל מה ראית, א"ל עולם הפוך ראיתי עליונים למטה ותחתונים למעלה, א"ל עולם ברור ראית, כי עוה"ב הוא לאחר הביורור ובמקום רע לא נמשך טוב ובמקום טוב לא נמשך רע, אבל בעוה"ז יוכל לימשך רע גם במקום שנמשך טוב ובמקום טוב יוכל לימשך רע כמו ר"א ב"ד ונתן צוציתא ששבו בתשובה לה' ונעשה מרע טוב, ולהיפך מטוב יוכל לימשך רע כמו שידוע שגדול א' זלזל בנט"י ונפל למטה כו', כי בעוה"ז הוא עולם השינוי שמצדיק יכול להיות רשע גמור ומרשע גמור צדיק גמור כו'.

וכל העובר עבירה אחת בעוה"ז מלפפתו והולכת לפניו ליום הדין שנאמר ילפתו ארחות דרכם יעלו בתוהו ויאבדו: ראה שערי תשובה לאדמו"ר האמצעי ו, ב. וז"ל: אך הנה יש להקדים תחלה בביאור ענין ה' מדריגות שבנשמה נרנח"י הנ"ל להיות ידוע דחיה יחידה ב' מקיפים הנקרא צלם שבלתי מתיישבים בגילוי מוח ולב בנר"נ כו' הן מתלבשים דוקא בבחי' לבושים דנפש שהן אותיות מחשבה דו"מ.

ויש להבין תחלה בענין לבושים דמחשבה דבור ומעשה בהיות שאנו רואים בעונש הגיהנם לנפש החוטאת בעוה"ז שזהו מכל אשר עשה רע בחייו נרשם הכל בנפש זו באותיות מחשבה ודבור ולא יאבד אפילו אות א' שנצחי' הן בנפש עצמה וכענין מאמרם עבירה מלפפתו כו' משום דלבושים דמחשבה דו"מ מלבישים לנפש בצאתה מגוף ומוליכים אותה לגיהנם ששם מקור חיות רוחניות הרע הזה כידוע וז"ש מוריד שאול כו' והמוליכים נקראים מלאכים רעים שנעשו ונבראו מן הרע שעשה כידוע.

והנה ידוע דכל מלאך יש בו חומר וצורה כגלגל השמש שחומר שלו מורכב מאש ומים וכו' והנפש שלו הוא רוחני משיג בהשגות אלקות וכה"ג במלאכים עליונים דכתיב עושה מלאכיו רוחות הצורה נק' רוח והחומר שלו מאש כמ"ש הרמב"ן ודוגמא זאת בהכרח יש במלאכים רעים ג"כ שכלולים מחומר וצורה ומאחר שנבראו מבחי' הרע שעשה האדם מוכרח לומר שיש ברע הזה בחינת חומר וצורה.

והענין הוא דגופי האותיות דמחשבה דו"מ נקרא דומם בלי אור חיות כלל אך מה שבא לכלל מחשבה רעה זו בהכרח ודאי שיש לנפש רצון ותענוג בדבר הרע הזה והוא הנקרא בחי' אור וחיות של אותיות מחשבה רעה הזאת ונקרא צורה לחומר והמלאך הנעשה מזה בחי' חומר שלו נעשה מחומר דגוף אותיות המחשבה והצורה שהוא האור והחיות שבו נעשה מאור וחיות הרצון והתענוג שבמחשבה כו' (ואנו רואים זה בדוגמא גם בזה העולם שמצד מעשה הרע נאמר תיסרך רעתך שנתחדשו ונעשו לו הרבה שונאים לחשוב עליו רע או לדבר ולעשות לו

רעה ונקרא אויביך אשר רדפוך וכשמעי שקילל לדוד ואמר דוד כי ה' אמר לו קלל כו' דהרבה שלוחים למקום ויש שליח רק במחשבה ודבור ולא במעשה ויש שליח להזיק לו בפועל ממש כו' והכל כפי החטא שפגם אם במחשבה לבד כו' וד"ל).

והנה ע"י תשובה מעומקא דלבא נעקר אור הרצון וחיות שהיה לו במחשבה הרעה וגם ממה שעשה רע כו' ועי"ז ודאי נתבטל בחי' הצורה שהוא אור וחיות המלאך הרע שאינו מקטרג כו' אבל חומר שלו ישאר קיים כי לא נתבטל גוף חומר מחשבה ודיבור ומעשה דרע אבל ה"ז כגוף בלא חיות. ויש לזה ג"כ תיקון לאבד גם החומר דמלאך הרע והוא ע"י הוידוי דוקא באמרו בדבור בפה דוקא כמו אשמנו גזלנו כו' ובפרט כשמפרש חטאו בסתר נקרא מודה ועוזב שירוחם להיות ביטול ואיבוד חומר הקטיגור ג"כ עי"ז וזהו טעם הוידוי ביום כפור כידוע ובוידוי ק"ש שעל מטתו כו' אך עיקר הדבר ביטול אור וחיות המקטרג ע"י עקירת הרצון בתשובה שבלב דוקא מעומקא דעומקא (כתשובת ראב"ד שיצתה נשמתו בבכיה כו' שאז גם מה שהוליד ועשה פרי תולדה יאבדו כידוע) ואמנם אם החומר דמלאך הרע לא נתבטל ע"י הוידוי כמו שיוכל להיות מהרהר אדם בתשובה שלימה וא' בזוהר דלית רעותא דמתאביד מעלמא כו' אבל לא הספיק להתוודות עד שנפטר מן העולם הרי עז"א מוריד שאול ויעל דמפני שלא נתבטל החומר דמלאך רע הרי הגוף של מלאך זה שנברא מן הרע שעשה וחשב כו' מוריד לאדם זה לשאול אך מיד עולה משם כי אין למלאך רע זה אור וחיות כלל מצד התשובה שמהרהר בלבו שזהו עקירת הרצון שהיה לו בתכלית ולכך נאמר בזה מוריד שאול ויעל ומזה יובן בק"ו על הרהור תשובה בכל יום ובוידוי בפה שיבוטל כל מקטריגים רעים למעלה ולמטה ברוחניות וגשמיות ולא עוד אלא שקטיגור נעשה סניגור כו' כמו שאמרו בתשובה עילאה ביו"כ שזדונות נעשו כזכיות ממש כו' עד"מ השונא שנעשה אוהב נאמן כו' כך נאמר ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו כו' וד"ל.

ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה זח"ג רנב, ב. וז"ל: ותא חזי, אמאי אסירן נשי שאר עמין דידיעי משכבי דכורא, משום דתנינן אית ימינא ואית שמאלא, ישראל ושאר עמין, וג"ע וגיהנם, עלמא דא ועלמא דאתי, ישראל לקבלי דרחמי, ושאר עמין לקבלי דדינא. ותנן אתתא דאטעמא טעמא דרחמי, רחמי נצחא, אתתא דטעמא טעמא דדינא, דינא בדינא אתדבקת, ועלייהו אתקרי, והכלבים עזי נפש לא ידעו שבעה, ועל דא תנינן, הנבעלת לגוי קשורה בו ככלב, מה כלבא תקיפא ברוחיה, חציפא, אוף הכא דינא בדינא חציפא בכלא.

ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה ספר ציוני פרשת וישב. וז"ל: ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. בכאן יש סוד הבועל ארמית סותמין מילתו, והרי הוא במיתה ובגיהנם כמו בחיים. כי רוח האדם דקה ביותר, וריח הגוף עבה ממנה ומלובשת בריח הגוף,

והגוף מלובש בריח המלבושים ואע"פ שנשרף האדם ריחו לא פסק. וכן רהיטי ביתו מעידים עליו אע"פ שנשרפו, והנה קשורה בו ככלב בכלבתא ודי בזה למבין.

ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה שער רוח הקודש, תקון כ. וז"ל: דע כי אמרו רבותינו ז"ל (סוטה ג, ב) הבא על הגויה קשורה בו ככלב, וכוונת חז"ל היא, כי הבא על הגויה, יתגלגל אחרי מותו ככלב, ובזה תבין סוד נפלא מש"ה ענו בכבל רגלו, כי הנה יוסף גמר בדעתו, לזרוק הטיפות ההם באותה גויה, אלא שראה לפניו אקונין של אביו, כמ"ש רז"ל, (שם ל"ו ע"ב) וכן אמרו שם בגמרא על פסוק ויבא הביתה לעשות מלאכתו, (בראשית ל"ט) חד אמר מלאכתו ממש וכו'.

והנה אם החטא בא לידי פועל ח"ו, והיה בא על הגויה, היה מוכרח להתגלגל בכל"ב. אבל כיון שחזר בו, לכן נצול מן הכלב, אבל כיון שחטא במחשבה, ויצאו טפות זרע מבין צפרניו, לכן ניתן תמורתו הכב"ל, תמורת כל"ב, ותמורת היותה נקשרה בו ככלב בגלגול, נקשר עתה בחייו בכבל, ולכן ניתן בבית הסוהר עשרה שנים, כנגד עשרה טפות הזרע שיצאו ממנו. וזש"ה, ענו בכבל רגלו ברזל באה נפשו. (תהלים ק"ה) ר"ל: ענו בכבל רגלו של הגוף, ועם היותו כבל ברזל, נחשב עליו כאלו באה נפשו ככלב, תמורת כבל ברזל, וזהו ברזל באה נפשו, ולא אמר באה גופו.

והנה טעם היותו מתגלגל בכלב הוא, כי נודע שהוי"ה דב"ן דההי"ן, היא בנוקבא דקדושה, והוא המעלה מ"ן שבה כנודע, ועל זה אמרו (ב"ב ט"ז ע"ב) בת היתה לאברהם ובכ"ל שמה, שהיא הוי"ה זו דההי"ן, שהיא בגימטריא ב"ן כמו בכ"ל, וגם בקליפות, יש בנוקבא החיצונה אשה זרה, בחי' המעלה מ"ן שבה, ונקרא כל"ב תמורת כבל. והיא תמורת שם הוי"ה דב"ן דההי"ן. והבא על הגויה נקשר בכלב ההוא, המעלה מ"ן של הקליפה. ותקונו הוא, שיטבול בשלג ז' או ט"פ כמבואר אצלנו. כיוצא בזה התקון, משתמש בקבלה מעשית ע"ש, והטעם הוא, כי כל"ב בלשון תרגום שג"ל, כמ"ש חז"ל (ר"ה ד' ע"א) על פסוק והשגל יושבת אצלו (נחמיה ב') דא כלבתא, ועל ידי טבילת השלג, יוסר ממנו קשירת השג"ל בו, שהוא הכלב החיצון העליון.

ובזה תבין סוד נפלא אין לגלותו, והמשכיל יבין ענין בניהו בן יהוידע, שהכתוב ספר ענינו ואמר, והוא הכה את הארי ביום השלג, דתבר גזיזי דברדא וירד וטבל וכפי הנראה שאין ענין זה כ"כ שבח, כדי שיספר אותו הפסוק, אבל הסוד הוא, כי בניהו נחלק לשתי תיבות: ב"ן יה"ו, כי ביה"ו יש בהם שלשה הוי"ו"ת ע"ב ס"ג מ"ה, אבל בה' אחרונה יש שם ב"ן דההי"ן, וזהו ב"ן יה"ו, ונמצא כי בניהו הוא בחי' שם ב"ן דקדושה המעלה מ"ן, ולכן הוא הכה הארי ביום השלג, שהוא אותיות שלג שטבל בו, והמישכיל יבין, ומספר ימי התענית לא קבלתים.

ר"א אומר קשורה בו ככלב שנאמר ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה לשכב אצלה בעולם הזה להיות עמה לעולם הבא: ראה ספר אור עולם לר' משה דוד וואלי ח"ב ע' תקעט וז"ל: ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות עמה. ומה צורך לומר "להיות עמה" אם כבר אמר "לשכב אצלה" שהוא העיקר של האיסור. אלא שזאת הרשעה היתה מבקשת לפחות שיתעכב עמה איזו שעה כדי לזון עיניה מיופיו. אבל הצדיק הזהיר לא רצה לעשות את שאלתה אפילו בכך, ואדרבא היה ממהר לברוח מחברתה, כי ידע את סכנת נפשו להתעכב אצל אשת זנונים שהיתה ודאי דוגמת הנוק' דמסאבותא דחייכת וקטילת. וכמה הטיבו אשר דיברו רז"ל: "לשכב אצלה" בעוה"ז, "להיות עמה" בעוה"ב. כי זאת הנוק' דמסאבותא כשם שגוררת לרשע אחריה בעוה"ז, כך גוררתו לגיהנם שהוא ביתה ממש של אשת זנונים, כענין שנאמר: דרכי שאול ביתה יורדות אל חדרי מות, שהם המדורין של הגיהנם. וגם זהו הטעם שאמר שלמה בחכמתו: הולך אחריה פתאום כשור אל טבח יבא. כי למה יהיה כשור אל טבח יבא, אם הולך לרוות דודים להתעלס באהבים. אלא על שם סופו שגוררתו לגיהנם. גם הצדיק הזה לא רצה להתעכב אצלה אפילו לזמן מועט, כדי שהעינים הטמאים שלה לא יזונו מן האורות הקדושים שהיו מאירים בפניו של הצדיק. והנה זאת המלחמה החזקה של הצדיק עם הפיתוי של אשת זנונים לא היתה יום אחד או יומים בלבד, אלא ימים הרבה עד בא יומו של הנסיון הגדול שהיה סוף מלחמתו של יוסף.

ר"א אומר קשורה בו ככלב: ראה ספר אורח לחיים פרשת בא וז"ל: ידוע מה שארז"ל העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד, והוא מלאך המשחית. ואמרו ז"ל, עבירה קשורה בו ככלב, וזה אינו מניח אותו לשוב אל ה'. רק בזוכרו עבירה שעשה, ומתחרט עליה, ומתודה בכל יום, אז אינו יכול הרע למנעו מתשובה. ועל כן צריך לזכור כל חטאיו, ולהתחרט עליהם, כי אם לא יעשה כן, רק יעשה תשובה על עבירה אחת הגדולה בעיניו, ולא על השאר הדברים הרע הדבוק בו, וקשורה בו ככלב משאר עבירות, לא יניחו אותו לשוב אל ה'. על כן צריך להתחרט על כולם הנזכר לו, אז אין הרע הקשור בו יוכל למנעו מתשובה. וצריך לעשות בתמידות בכל יום, ולהתחרט עליהם, ואז יהיו עונותיו מסודרים לפניו בכל עת במחשבתו. ובכל עת שרואה אותם במחשבתו, הוא מתחרט עליהם, וכמו שאמר דוד המלך ע"ה וחטאתי נגדי תמיד, תמיד ממש, מחמת התמדת התשובה והוידוי בפה, הם נגדו תמיד, ואז מסודרים עונותיו למחול. ואף אם בתחילת התשובה הוא עושה התשובה מחמת יראת עונש, ובאמת אין זה תשובה נכונה, כי זה הוא עובד עצמו בתשובתו. ובאמת, הש"י ברחמיו מקבל תשובה כזה בשביל האמונה שבו, כמו שארז"ל, בא חבקוק והעמידו על אחת, וצדיק באמונתו יחיה, אבל אין זה דרך האמת. אבל בעשותו זאת בתמידות כנ"ל, ממילא יבא שישוב אל ה' מאהבה את ה', שיתמרמר לבו בקרבו על שיראה מה שפגם בשמותיו הקדושים, וגרם צער ופירוד למעלה, כמו שאמרו חז"ל, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצות אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה, וזהו הוא כש"כ וק"ו כמובן מעצמו. והחילוק בין השב מיראה. להשב מאהבה. ידוע מה שאמרו רז"ל,

שהתשובה מיראה, זדונות נעשין כשגגות, והתשובה מאהבה, זדונות נעשין כזכיות, ומן העבירות נעשין מצות, וכמו שכתבתי הטעם במ"א.

ר"א אומר קשורה בו ככלב: ראה ספר אורח לחיים פרשת וזאת הברכה וז"ל: ידוע מה שאמרו, העובר עבירה אחת קונה לו קטיגור אחד. ר"ל, מלאך המשחית שברא בעבירה זו, והיא קשורה באדם, ורוצה לעשות בו דין תיכף, דין המחוייב מזו העבירה, כמו שאמרו בגמרא דסוטה דף ג', קשורה בו ככלב. אבל השי"ת אין מניח העבירה לעשות בו דין תיכף, שמא ישוב, כמו שכתוב בספר תומר דבורה, שזהו מדת נושא עון, ואין מניח לעשות דין תיכף ע"ש. וכשעשה תשובה מאהבה, וזדונות נעשות לו זכיות, נעשה מן המלאך המשחית שברא מעבירה, סניגור כמי שעשה מצוה. וזהו ועזר מצריו תהיה, מן העבירות שברא צריו ואויביו, יהיה לו עזר וסניגור.